RAPORT Z BADANIA
DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH

2026

Spis treści

WSTĘP 5

Cel badania 5

Problematyka badania 6

Przebieg badania oraz metodologia 8

Charakterystyka próby badawczej 8

CZĘŚĆ I 9

Ogólna charakterystyka gminy Augustów 9

Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne 9

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród pracowników Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie 11

Problemy w obszarze pomocy społecznej 13

Stan bezpieczeństwa na terenie gminy 22

CZĘŚĆ II 24

Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców z terenu gminy Augustów 24

Cel badania 24

Grupa badawcza 24

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców 26

Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu 30

Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków 34

Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym 36

Postawy mieszkańców wobec palenia papierosów 39

Profilaktyka uzależnień 41

Postawy mieszkańców wobec problemu hazardu 42

Zagrożenia związane z Internetem i uzależnieniami behawioralnymi 44

CZĘŚĆ III 46

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas piątych i szóstych 46

Cel badania 46

Grupa badawcza 46

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym 47

Problem przemocy w środowisku domowym 51

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi.. 53
Napoje energetyczne 53
Palenie papierosów.....55
Picie alkoholu.....57
Zażywanie narkotyków.....59
Współczesne zagrożenia wśród uczniów..... 61
Uzależnienia behawioralne w życiu uczniów 61
Uczniowie a problem zjawiska cyberprzemocy 63
CZĘŚĆ IV.....65
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas siódmych i ósmych..... 65
Cel badania.....65
Grupa badawcza.....65
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym 66
Problem przemocy w środowisku domowym 69
Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi.. 71
Napoje energetyczne 71
Palenie papierosów.....74
Picie alkoholu.....77
Zażywanie narkotyków.....83
Zażywanie dopalaczy.....87
Współczesne zagrożenia wśród uczniów..... 89
Uzależnienia behawioralne w życiu uczniów 89
Młodzież a problem zjawiska cyberprzemocy 92
CZĘŚĆ V.....94
Przedstawienie wyników badania ankietowego w szkołach podstawowych w kontekście Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach z 2024 roku.....94
Grupa badawcza.....94
Palenie tytoniu 95
Napoje alkoholowe.....96
Gry hazardowe.....97
CZĘŚĆ VI.....98
Diagnoza zagrożeń w środowisku szkolnym. Analiza ankiet dla rodziców..... 98

Grupa badawcza....98
Cel badania....98
Wyniki badania....98
Relacje rodziców z dziećmi....99
Postawy rodziców wobec wychowania dzieci....101
Problemy związane z substancjami psychoaktywnymi....104
Komputer w życiu uczniów, zjawisko cyberprzemocy oraz uzależnienia behawioralne....107
CZĘŚĆ VII....110
Diagnoza zagrożeń w środowisku szkolnym. Analiza ankiet dla nauczycieli. 110
Cel badania....110
Grupa badawcza....110
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym i domowym....110
Problemy związane z substancjami psychoaktywnymi oraz uzależnieniami behawioralnymi....113
CZĘŚĆ VIII....116
Podsumowanie - diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych....116
BIBLIOGRAFIA....130
Spis publikacji....130
Źródła internetowe....131
Spis wykresów....132
Spis tabel....136

WSTĘP

Współcześnie zachodzące w świecie przemiany charakteryzują się niespotykaną dotąd skalą i dynamiką, a swoim zasięgiem obejmują niemal wszystkie dziedziny życia człowieka, w tym sferę jego działalności społecznej. Z jednej strony przeobrażenia te mają pozytywny wpływ na rozwój człowieka, z drugiej zaś niosą ze sobą realne powody do niepokoju. Wiele zagrożeń dla bezpieczeństwa społecznego wynika m.in. z destrukcji dotychczasowych modeli funkcjonowania społeczeństwa i rodziny. Poszczególne jednostki muszą zatem wykazać się elastycznością i akceptacją wobec zachodzących przemian. Ze względu na szczególne, towarzyszące im uwarunkowania, nie każdy jest w stanie odpowiednio zaadaptować się do nowo powstałych warunków co w efekcie prowadzi do powstawania licznych problemów społecznych i pedagogicznych. Te z kolei przyczyniają się do zaburzeń harmonii życia społecznego, jak również mają negatywny wpływ na funkcjonowanie pojedynczych osób.

Cel badania

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych na terenie gminy Augustów.

Działania badawcze miały na celu:

- zidentyfikowanie problemów dotyczących między innymi uzależnień w różnych grupach wiekowych;
- uchwycenie czynników prowokujących do powstawania sytuacji problemowych;
- określenie skali oraz zakresu tych problemów;
- rozpoznanie i zdiagnozowanie skutków występujących problemów;
- propozycję rozwiązań/zmniejszania negatywnych konsekwencji.

Problematyka badania

Badania ankietowe miały na celu analizę wybranych problemów społecznych.

W badaniu wśród osób dorosłych uwzględnione zostały takie obszary jak:

1) problem alkoholowy - częstotliwość spożywania alkoholu, znajomość osób nadużywających napoje alkoholowe, rozpowszechnienie alkoholizmu w środowisku lokalnym;
2) problem nikotynowy - częstotliwość palenia, konsekwencje zdrowotne palenia papierosów;
3) problem narkotykowy - dostępność, znajomość osób zażywających narkotyki;
4) problem przemocy - występowanie przemocy domowej, znajomość rodzin dotkniętych problemem przemocy, postawy wobec stosowania kar cielesnych;
5) problem uzależnień behawioralnych - uzależnienie od gier hazardowych, Internetu, telefonu, pracy itp.

W badaniu wśród uczniów uwzględnione zostały takie obszary jak:

1) problem alkoholowy - częstotliwość spożywania, dostępność, znajomość osób pijących, znajomość instytucji pomocowych, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
2) problem nikotynowy - częstotliwość palenia, dostępność, znajomość osób palących, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
3) problem narkotykowy - częstotliwość zażywania, dostępność, znajomość osób zażywających narkotyki, znajomość konsekwencji zdrowotnych i prawnych z tytułu ich posiadania;
4) problem zażywania dopalaczy - częstotliwość zażywania, dostępność, znajomość osób zażywających dopalacze, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
5) problem przemocy - perspektywa osoby doświadczającej przemocy oraz świadka przemocy, uczestnictwo w czynnym akcie przemocy, występowanie przemocy rówieśniczej i domowej;
6) problem uzależnień behawioralnych - czyli uzależnień od czynności tj. uzależnienie od komputera, Internetu, telefonu, hazard itp.

W badaniu wśród rodziców uczniów uwzględnione zostały takie obszary jak:

1) postawy rodziców wobec wychowania dzieci;
2) problem przemocy - występowanie przemocy domowej, znajomość rodzin dotkniętych problemem przemocy, postawy wobec stosowania kar cielesnych;
3) problemy związane z substancjami psychoaktywnymi;
4) problem uzależnień behawioralnych wśród dzieci – uzależnienie od czynności, od komputera, Internetu, telefonu itp.

W badaniu wśród nauczycieli uczniów uwzględnione zostały takie obszary jak:

1) problemy związane z substancjami psychoaktywnymi;
2) problem uzależnień behawioralnych wśród uczniów - uzależnienie od czynności, od komputera, Internetu, telefonu itp.;
3) problem przemocy - występowanie przemocy rówieśniczej i domowej.

Przebieg badania oraz metodologia

Niniejszy raport opiera się na wynikach badania ilościowego, przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców, uczniów, rodziców uczniów, nauczycieli oraz pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w formie ankiety internetowej. Badanie zostało przeprowadzone zgodnie z zasadami etyki, bowiem wszyscy uczestnicy badania zostali poinformowani o zachowaniu anonimowości i poufności, w związku z czym oddzielono dane odnośnie tożsamości pojedynczych badanych od informacji, jakich udzielili. Ponadto ankietując uczniów za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrektora szkoły na przeprowadzenie badań w ich placówce.

Badania ankietowe zostały przeprowadzone w okresie od września do października 2026 roku.

Charakterystyka próby badawczej

Dla określenia postaw mieszkańców wobec potencjalnych problemów społecznych badania ankietowe przeprowadzono w grupach respondentów zróżnicowanych pod względem zmiennych takich jak płeć, wiek, wykształcenie. W badaniu wzięły udział łącznie 244 osoby dorosłe oraz łącznie 140 uczniów, w tym:

- 80 dorosłych mieszkańców z terenu gminy Augustów;
- 102 rodziców uczniów;
- 55 nauczycieli;
- 7 pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- 53 uczniów klas piątych i szóstych szkół podstawowych;
- 87 uczniów klas siódmych i ósmych szkół podstawowych.

CZĘŚĆ I

Ogólna charakterystyka gminy Augustów

Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne

Gmina Augustów położona jest w północno – wschodniej części Polski na skraju województwa podlaskiego na Równinie Augustowskiej. Gmina graniczy z Gminą Miasto Augustów (gmina miejska) oraz gminami wiejskimi: Nowinka, Płaska, Sztabin i Bargłów Kościelny (powiat augustowski), Raczki (powiat suwalski) oraz z Kalinowo (powiat ełcki).

Administracyjnie obszar gminy dzieli się na 36 sołectw. Wśród miejscowości położonych na terenie gminy najwięcej mieszkańców mają: Janówka, Topiłówka, Kolnica, Netta Pierwsza, najmniej zaś Czerkiesy, Twardy Róg, Góry i Obuchowizna.

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2025 r. gmina Augustów liczyła 6 349 mieszkańców; z czego 48,46% stanowiły kobiety (3 077), a 51,54% mężczyźni (3 272). Współczynnik feminizacji dla gminy Augustów wynosił 94 (na 100 mężczyzn przypadają 94 kobiety).

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć – statystyki GUS na koniec 2025 roku

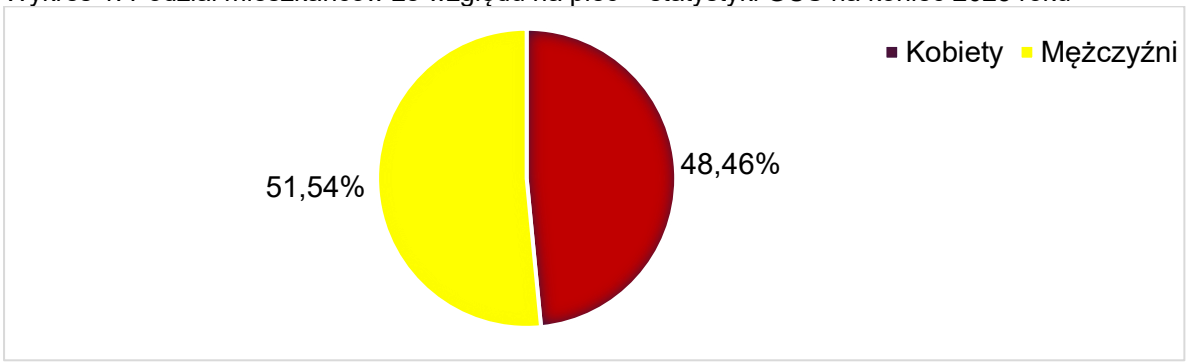

Przyrost naturalny:

Gmina Augustów miała ujemny przyrost naturalny wynoszący -11. Odpowiadało to przyrostowi naturalnemu -1,73 na 1000 mieszkańców. W 2025 roku urodziło się 49 dzieci, w tym: 22 dziewczynki i 27 chłopców. W tym samym czasie doszło do 60 zgonów, co odpowiadało 9,44 zgonom na 1000 mieszkańców.

Migracje ludności:

Ponadto w 2025 roku zarejestrowano 67 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 71 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosiło -4.

Rynek pracy:

Dane statystyczne GUS na koniec roku 2025 wskazują, że 61,20% mieszkańców z terenu gminy Augustów było w wieku produkcyjnym, 19,00% w wieku przedprodukcyjnym, a pozostałe 19,80% w wieku poprodukcyjnym.

Według stanu na 31 grudnia 2025 roku stopa bezrobocia w gminie wyniosła 10,20%. Stopa bezrobocia dla powiatu wynosiła 10,50%, a dla województwa wynosiła 7,40%.

Zgodnie z danymi GUS, w 2025 roku w gminie Augustów zarejestrowanych było 209 osób bezrobotnych, w tym: 76 kobiet oraz 133 mężczyzn. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 5,40%, w tym: 4,40% wśród kobiet oraz 6,20% wśród mężczyzn.[1]

[1] Bank Danych Lokalnych (GUS) - dane dla Gminy Augustów

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród pracowników Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie

1) Najważniejsze problemy społeczne wśród rodzin na terenie gminy Augustów:
   - alkoholizm;
   - nieporadność życiowa;
   - bezradność opiekuńczo-wychowawcza;
   - przemoc domowa;
   - niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno-prawnego.

2) Najczęściej zgłaszane problemy przez rodziny z dziećmi:
   - trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
   - nadużywanie alkoholu/alkoholizm;
   - problemy finansowe;
   - przemoc;
   - uzależnienia dokładniej nieokreślone (uzależnienie dzieci od komputera, uzależnienie od leków, uzależnienie od substancji psychoaktywnych);
   - konflikty ze współmałżonkiem/partnerem;
   - bezrobocie.

3) Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych według pracowników GOPS w Augustowie:
   - niski poziom umiejętności wychowawczych;
   - uzależnienia;
   - przemoc domowa;
   - niskie dochody;
   - niepełna rodzina;
   - ubóstwo.

4) Problemy społeczne na terenie gminy Augustów w odniesieniu do osób starszych:
   - samotność;
   - utrudniony dostęp do świadczeń zdrowotnych;
   - słaby dostęp do pomocy środowiskowej;
   - zanikające więzy rodzinne i porzucanie seniorów;
   - nieumiejętność radzenia sobie z załatwianiem spraw droga internetową.

5) Według 28,57% badanych pracowników GOPS oferta pomocy osobom starszym (pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca i tyle samo uważa, że jest niewystarczająca. Pozostałe 42,86% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

6) Problemy społeczne na terenie gminy Augustów w odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami:
   - bariery architektoniczne;
   - problem komunikacyjny;
   - samotność;
   - brak opieki wytchnieniowej dla opiekunów;
   - nierówności społeczne.

7) Według łącznie 42,86% badanych pracowników GOPS oferta pomocy osobom z niepełnosprawnościami (pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest niewystarczająca, a 28,57% ankietowanych wyraziło zdanie przeciwne i tyle samo respondentów nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Problemy w obszarze pomocy społecznej

1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej podstawowym celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym. Ustawa w art. 15 określa następujący zakres przedmiotowy pomocy społecznej:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń;
- praca socjalna;
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizację zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych;
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Zaprezentowane poniżej dane pochodzą ze statystyk prowadzonych przez GOPS w Augustowie

Tabela 1. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną	Rok	Liczba
Rodziny korzystające ze świadczeń	Rok 2023	104
	Rok 2024	148
	Rok 2025	123
Liczba osób w rodzinach	Rok 2023	267
	Rok 2024	359
	Rok 2025	307
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień (alkoholizm, narkomania, behawioralne)	Rok 2023	5
	Rok 2024	9
	Rok 2025	9

Tabela 2. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS

Rodzaje pomocy	Rok	Liczba osób
Świadczenia pieniężne	Rok 2023	65
	Rok 2024	65
	Rok 2025	59
Świadczenia niepieniężne	Rok 2023	60
	Rok 2024	66
	Rok 2025	67
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej	Rok 2023	237
	Rok 2024	338
	Rok 2025	300

Tabela 3. Powody przyznawania pomocy społecznej

Powody przyznawania pomocy społecznej	Rok	Liczba rodzin
Niepełnosprawność	Rok 2023	39
	Rok 2024	42
	Rok 2025	44
Bezrobocie	Rok 2023	25
	Rok 2024	19
	Rok 2025	27
Ubóstwo	Rok 2023	41
	Rok 2024	43
	Rok 2025	40
Bezradność opiek. wych.	Rok 2023	11
	Rok 2024	15
	Rok 2025	16
Długotrwała lub ciężka choroba	Rok 2023	49
	Rok 2024	53
	Rok 2025	35
Przemoc domowa	Rok 2023	0
	Rok 2024	2
	Rok 2025	4

Alkoholizm	Rok 2023	5
	Rok 2024	9
	Rok 2025	9
Bezdomność	Rok 2023	2
	Rok 2024	0
	Rok 2025	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	Rok 2023	7
	rok 2024	8
	rok 2025	13
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	Rok 2023	2
	Rok 2024	0
	Rok 2025	1
Zdarzenie losowe	Rok 2023	1
	Rok 2024	4
	Rok 2025	1

Z danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie wynika, iż na przestrzeni lat 2023-2025 wzrosła ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, jak również liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu problemów uzależnień. Co więcej, najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w 2025 roku była niepełnosprawność, a kolejno ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba.

2) Zespół Interdyscyplinarny Gminy Augustów

Zespół interdyscyplinarny to grupa osób reprezentująca instytucje i organizacje, których celem jest podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

W skład zespołu wchodzą przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi.

Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;
- kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia.

Zaprezentowane poniżej dane pochodzą ze statystyk prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny

Tabela 4. Procedura "Niebieskie Karty"

Wszczęcie procedury "Niebieskie Karty"	Rok	Liczba
Wpłynęło ogółem:	Rok 2023	24
	Rok 2024	17
	Rok 2025	24
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Rok 2023	5
	Rok 2024	3
	Rok 2025	5
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Rok 2023	0
	Rok 2024	1
	Rok 2025	0
Placówki służby zdrowia	Rok 2023	0
	Rok 2024	0
	Rok 2025	0
Policja	Rok 2023	17
	Rok 2024	12
	Rok 2025	15
Placówki oświatowe	Rok 2023	0
	Rok 2024	1
	Rok 2025	1
Wpłynęło z innego ośrodka pomocy społecznej	Rok 2023	2
	Rok 2024	1
	Rok 2025	3

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2023-2025:

Analizując dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego można zauważyć, iż na przestrzeni lat 2023-2025 wzrosła liczba rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych.

Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego:

- Rok 2023: 4 posiedzenia;
- Rok 2024: 6 posiedzeń;
- Rok 2025: 6 posiedzeń.

Liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych:

- Rok 2023: 17 grup;
- Rok 2024: 24 grupy;
- Rok 2025: 18 grup.

Liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych:

- Rok 2023: 50 posiedzeń;
- Rok 2024: 60 posiedzeń;
- Rok 2025: 54 posiedzenia.

Liczba rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych:

- Rok 2023: 17 rodzin;
- Rok 2024: 23 rodziny;
- Rok 2025: 18 rodzin.

Liczba osób objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych (ogółem):

- Rok 2023: 66 osób;
- Rok 2024: 66 osób;
- Rok 2025: 47 osób.

Liczba kobiet objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych:

- Rok 2023: 31 kobiet;
- Rok 2024: 24 kobiety;
- Rok 2025: 15 kobiet.

Liczba mężczyzn objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych:

- Rok 2023: 27 mężczyzn;
- Rok 2024: 24 mężczyzn;
- Rok 2025: 12 mężczyzn.

Liczba dzieci objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych:

- Rok 2023: 8 dzieci;
- Rok 2024: 18 dzieci;
- Rok 2025: 20 dzieci.

Na przestrzeni lat 2023-2025 wzrosła liczba osób doznających przemocy domowej. Osobami stosującymi przemoc byli najczęściej mężczyźni, natomiast osobami doznającymi przemocy były najczęściej dzieci oraz kobiety.

Tabela 5. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową

Liczba zdarzeń związanych z przemocą	2023 rok	2024 rok	2025 rok
Liczba osób doznających przemocy domowej (ogółem), w tym:	22	38	43
Kobiety	13	18	25
Mężczyźni	4	10	8
Nieletni	5	10	10
Liczba osób stosujących przemoc domową (ogółem), w tym:	18	25	29
Kobiety	1	5	6
Mężczyźni	17	20	23

Liczba wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego skierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach procedury Niebieskie Karty:

- Rok 2023: 2 wnioski;
- Rok 2024: 3 wnioski;
- Rok 2025: 1 wniosek.

3) Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zaprezentowane poniżej dane pochodzą ze statystyk prowadzonych przez GKRPA w Augustowie

Dane z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2023-2025 wskazują, iż wzrosła liczba wniosków o leczenie odwykowe, natomiast liczba wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego była najwyższa w 2024 roku. Na przestrzeni lat 2023-2025 przeprowadzono 2 kontrole punktów sprzedaży.

Tabela 6. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Działania GKRPA	Rok	Liczba
Posiedzenia KRPA (ogółem)	Rok 2023	6
	Rok 2024	7
	Rok 2025	6
Przeprowadzone rozmowy motywujące	Rok 2023	31
	Rok 2024	25
	Rok 2025	29
Kontrole punktów sprzedaży	Rok 2023	0
	Rok 2024	0
	Rok 2025	2
Wnioski o leczenie odwykowe	Rok 2023	7
	Rok 2024	8
	Rok 2025	9
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	Rok 2023	2
	Rok 2024	3
	Rok 2025	3
Wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	Rok 2023	2
	Rok 2024	5
	Rok 2025	3
Postanowienia w sprawie wydania opinii na sprzedaż napojów alkoholowych	Rok 2023	1
	Rok 2024	2
	Rok 2025	1
Szkolenia, w których uczestniczyli członkowie komisji	Rok 2023	2
	Rok 2024	3
	Rok 2025	2

Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży:

Rok 2023:

- Program „Uzależnienia behawioralne”

Liczba osób uczestniczących:

- ✓ liczba uczniów – 413.

Rok 2024:

- Programy: „Cukierki”, „Unplugged”

Liczba osób uczestniczących:

- ✓ liczba uczniów – 271.

Rok 2025:

- Programy: „Jestem wolny”, „Dzieci trudne i nadpobudliwe”, „Debata”, „Loguj się z głową”, „Szkoła dla rodziców”, „Liga pomocy przeciw przemocy”

Liczba osób uczestniczących:

- ✓ liczba uczniów – 271;
- ✓ liczba rodziców – 11;
- ✓ liczba nauczycieli – 27.

Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży:

Rok 2023:

- Spektakl – „Chemiczna zmiana nastroju” – 146 osób.

Rok 2024:

- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych – 30 osób;
- Spektakl „Ćpunka” – 81 osób.

Rok 2025:

- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych – 25 osób.

Stan bezpieczeństwa na terenie gminy

Z danych przedstawionych przez Policję wynika, iż na terenie powiatu najczęściej dochodzi do interwencji związanych z zakłócaniem porządku publicznego.

Tabela 7. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie powiatu

Interwencje	Rok	Liczba interwencji
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	Rok 2023	158
	Rok 2024	220
	Rok 2025	207
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu	Rok 2023	50
	Rok 2024	71
	Rok 2025	66
Zakłócanie porządku publicznego	Rok 2023	1 165
	Rok 2024	1 029
	Rok 2025	875
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	Rok 2023	6
	Rok 2024	11
	Rok 2025	13
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	Rok 2023	3
	Rok 2024	2
	Rok 2025	3
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	Rok 2023	39
	Rok 2024	25
	Rok 2025	32
Osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	Rok 2023	0
	Rok 2024	0
	Rok 2025	0

Najczęstszym przestępstwem na terenie gminy w 2025 roku było fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną, natomiast najczęstszym przestępstwem na terenie gminy na przestrzeni lat 2023-2025 była kradzież mienia.

Tabela 8. Przestępstwa na terenie gminy

Przestępstwa na terenie gminy	Rok	Liczba przestępstw
Kradzież z włamaniem	Rok 2023	3
	Rok 2024	3
	Rok 2025	0

Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	Rok 2023	0
	Rok 2024	4
	Rok 2025	4
Pobicie	Rok 2023	0
	Rok 2024	0
	Rok 2025	0
Uszkodzenie mienia	Rok 2023	3
	Rok 2024	1
	Rok 2025	3
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	Rok 2023	0
	Rok 2024	0
	Rok 2025	0
Kradzież mienia	Rok 2023	4
	Rok 2024	7
	Rok 2025	2

Statystyki Policji wskazują, że osobami doznającymi przemocy domowej są najczęściej kobiety, natomiast mężczyźni są najczęściej osobami stosującymi przemoc.

Tabela 9. Liczba interwencji związanych z przemocą domową na terenie powiatu

Liczba interwencji związanych z przemocą	2023 rok	2024 rok	2025 rok
Liczba osób doznających przemocy domowej:	87	180	140
Kobiety	51	132	105
Mężczyźni	13	24	24
Nieletni	23	24	11
Liczba osób stosujących przemoc domową:	61	142	119
Kobiety	2	8	5
Mężczyźni	59	134	114
Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	39	95	77
Kobiety	2	5	1
Mężczyźni	37	90	76

CZĘŚĆ II

Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców z terenu gminy Augustów

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród badanych dorosłych miał na celu zbadanie zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności takich, jak:

1) spożywanie alkoholu, uzależnienie od alkoholu;
2) rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku;
3) przemoc w rodzinie, zachowania agresywne;
4) postawy wobec palenia papierosów;
5) uzależnienia behawioralne.

Grupa badawcza

Badanie zostało przeprowadzone na grupie reprezentatywnej 80 dorosłych mieszkańców z terenu gminy Augustów. W badaniu wzięło udział 50 kobiet i 30 mężczyzn, zróżnicowanych pod względem wieku i wykształcenia.

Wykres 2. Struktura próby badawczej.

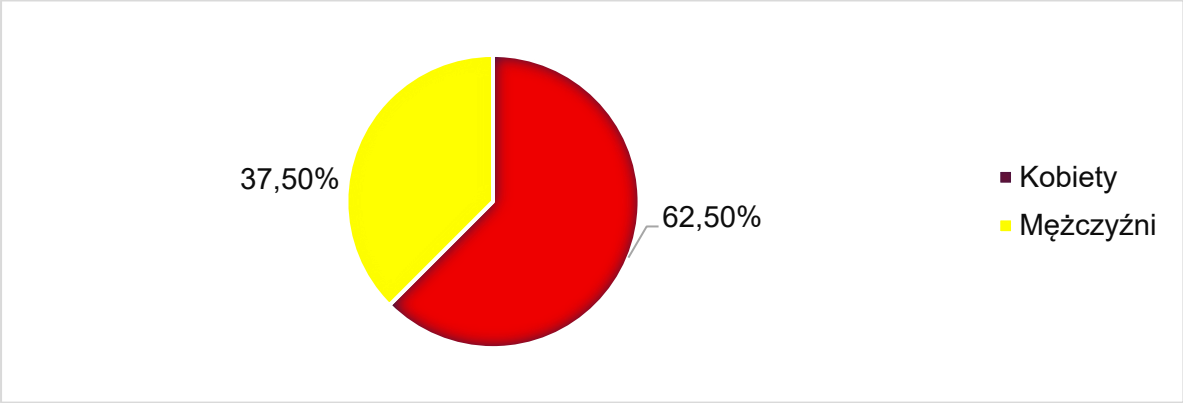

Najliczniej reprezentowanym przedziałem wiekowym wśród badanych był przedział 31-60 lat, stanowiący 65,00% ogólnej próby badawczej. Kolejno 31,25% ankietowanych stanowiły osoby w przedziale 20-30 lat, a 2,50% to osoby powyżej 60 roku życia. Pozostałe 1,25% było w wieku do 19 lat.

Wśród ankietowanych będących w wieku produkcyjnym, 82,50% stanowiły osoby aktywne zawodowo. Kolejno 8,75% pozostawało bez zatrudnienia, a 6,25% to emeryci lub renciści. Pozostałe 2,50% posiadało status studenta.

Z kolei różnicując próbę badawczą według poziomu wykształcenia okazało się, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (31,25%). Kolejno 30,00% ankietowanych posiadało wykształcenie średnie. Następnie 23,75% ukończyło szkołę zawodową. Kolejno 10,00% posiadało wykształcenie policealne, a 2,50% ukończyło szkołę podstawową i tyle samo ukończyło gimnazjum.

Wykres 3. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie

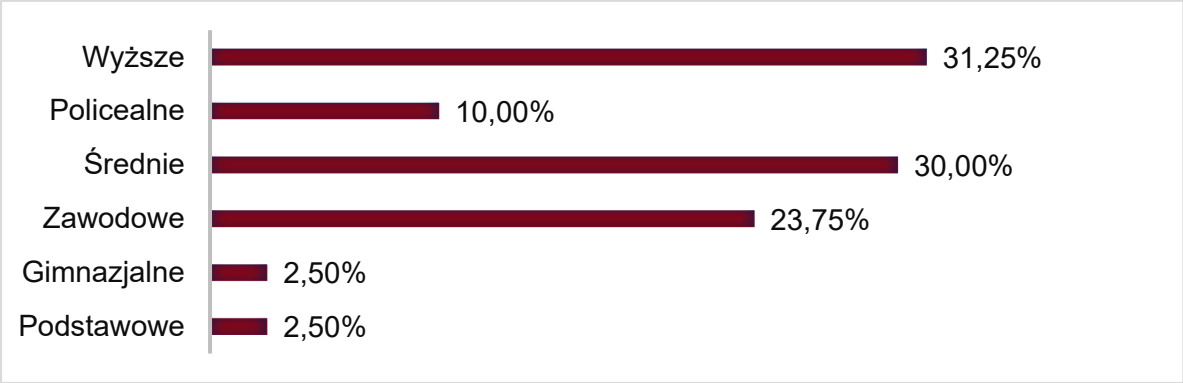

Ponadto próba badawcza została scharakteryzowana ze względu na wielkość gospodarstwa domowego. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby reprezentujące czteroosobowe gospodarstwa, a kolejno trzyosobowe gospodarstwa domowe.

Zapytano również badanych mieszkańców jak oceniają swoją sytuację materialną. I tak 48,75% przyznało, iż jest ona dobra. Kolejno 43,75% stwierdziło, że jest ona przeciętna, ani dobra, ani zła, a pozostałe 7,50% określiło ją jako bardzo dobrą.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszym pytaniu poproszono mieszkańców o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym na terenie gminy Augustów. W kwestionariuszu ankiety zostały ujęte problemy tj. alkoholizm, narkomania, wzrost przestępczości, nowe substancje psychoaktywne (dopalacze), bezrobocie, ubóstwo, przemoc domowa oraz uzależnienia behawioralne. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny" do 1 przy „nieistotnym".

Poniższa tabela przedstawia skalę ważności poszczególnych problemów wskazaną przez mieszkańców w trakcie badania.

Tabela 10. Ocena ważności problemów społecznych na terenie gminy Augustów

Problemy społeczne	Średnia ważona problemu
Alkoholizm	**3,30**
Narkomania	2,38
Wzrost przestępczości	2,28
Nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	2,29
Bezrobocie	**3,36**
Ubóstwo	3,01
Przemoc domowa	3,04
Uzależnienia behawioralne	**3,56**

Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy w hierarchii problemów najwyżej usytuowali problem uzależnień behawioralnych, którego ważność ocenili na poziomie 3,56. Kolejnymi, zauważalnymi przez mieszkańców problemami na terenie gminy Augustów okazały się: bezrobocie oraz alkoholizm.

Kolejne pytanie dotyczyło bezpośrednio zjawiska alkoholizmu. Jak wynika z odpowiedzi, 47,50% uważa, że jest to problem zauważalny, a 37,50%

ankietowanych stwierdziło, iż są to nieliczne przypadki. Kolejno 7,50% badanych uważa, iż jest to problem bardzo powszechny, a 5,00% zaznaczyło, że taki problem nie występuje na terenie gminy. Pozostałe 2,50% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym temacie.

Wykres 4. Czy Pana/Pani zdaniem na terenie gminy występuje problem alkoholizmu?

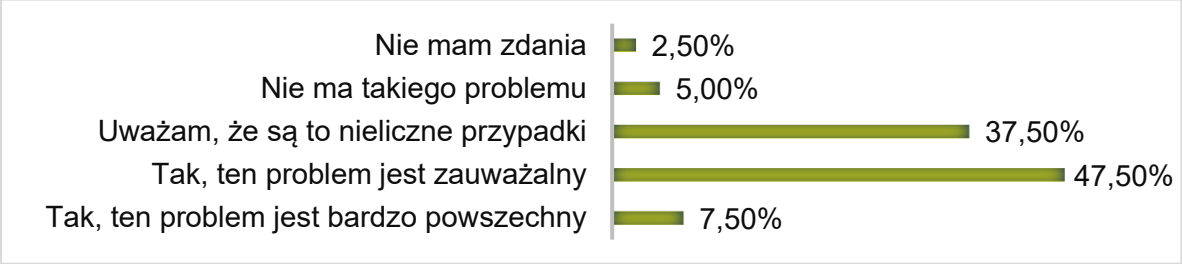

Następnie zapytano ankietowanych o to czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym. W opinii 70,00% badanych takie osoby stanowią zagrożenie, zaś 30,00% mieszkańców było przeciwnego zdania.

Wykres 5. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym?

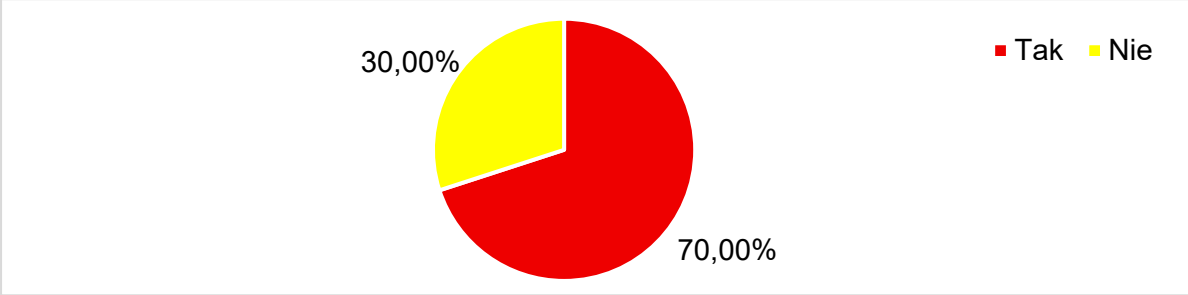

Badając skalę rozpowszechnienia zjawiska alkoholizmu na terenie gminy okazało się również, że wśród badanych mieszkańców, łącznie 86,25% zna osobiście kogoś, kto w ich ocenie nadużywa alkoholu, w tym: 45,00% do 5 takich osób, 33,75% od 6 do 10 takich osób, a 7,50% zna więcej niż 10 osób nadużywających alkohol. Pozostali ankietowani, tj. 13,75% zaprzeczyli posiadaniu takich znajomości.

Wykres 6. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

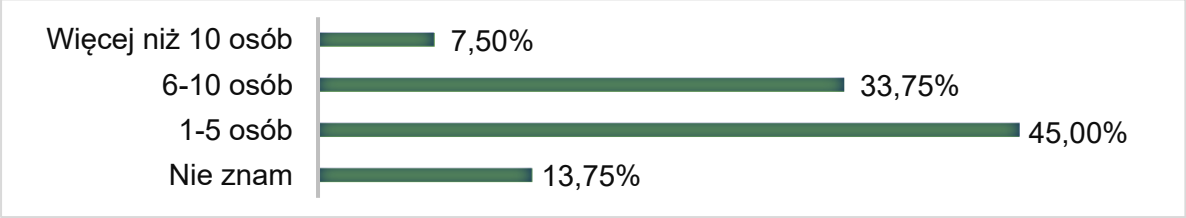

Poproszono także mieszkańców o odpowiedź, czy znają przypadki sprzedaży alkoholu nieletnim. I tak 40,00% badanych zadeklarowało, że spotkało się z taką sytuacją kilka razy, a 7,50% spotyka się często z takimi przypadkami. Kolejno 41,25% badanych odpowiedziało, że nigdy nie było świadkami sprzedaży alkoholu nieletnim, a pozostałe 11,25% zaznaczyło, że nie zwraca uwagi na to, komu sprzedawany jest alkohol. Z racji tego, iż mieszkańcy potwierdzają przypadki sprzedaży alkoholu nieletnim zasadnym wydaje się minimalizowanie presji wywieranej na młodzież dotyczącej spożywania alkoholu, w szczególności w sferze promocji, poprzez kontrolę prawidłowości reklamy napojów alkoholowych w punktach sprzedaży alkoholu. Co więcej, ważne jest także szkolenie osób odpowiedzialnych za sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych w zakresie egzekwowania prawa zakazującego sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, jak również uświadamianie na temat negatywnego oddziaływania alkoholu na wszystkie sfery życia człowieka, rodziny, a także społeczeństwa.[2]

Na pytanie dotyczące rozpowszechnienia zjawiska picia alkoholu przez kobiety w ciąży, 23,75% respondentów odpowiedziało, że kilka razy spotkało się z konsumpcją napojów alkoholowych przez kobiety w ciąży, a 1,25% wielokrotnie. Z kolei 61,25% ankietowanych zaprzeczyło takim sytuacjom, natomiast pozostałe 13,75% zadeklarowało, że nie zwraca na to uwagi. Biorąc pod uwagę powyższe widzimy zatem, że ważne jest uświadamianie społeczeństwa na temat szkodliwości spożycia nawet niewielkiej ilości alkoholu w ciąży, gdyż wypity alkohol negatywnie wpływa na rozwój płodu, prowadząc między innymi do poronień lub wystąpienia różnorodnych wrodzonych wad psychicznych i fizycznych określanych mianem Alkoholowy Zespół Płodowy (FAS ang. *fetal alcohol syndrome*).[3]

[2] PARPA, Deklaracja w Sprawie Młodzieży i Alkoholu
[3] PARPA, Jak zmieniają się postawy kobiet wokół picia alkoholu w ciąży?

Dzieci z zaburzeniem FAS cechuje prenatalne i postnatalne spowolnienie rozwoju fizycznego, uszkodzenie Ośrodkowego Układu Nerwowego (OUN) oraz specyficzne anomalie w budowie twarzy.[4]

Gdy zapytano mieszkańców, o to czy spotkali się kiedykolwiek ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców na terenie gminy, 53,75% potwierdziło, że kilka razy było świadkami takiej sytuacji, a 15,00% przyznało, że często spotyka się z takimi przypadkami. Z kolei 21,25% zaprzeczyło takim zdarzeniom, a pozostałe 10,00% nie zwraca uwagi na to uwagi.

[4] J. Klimczak, Fetal Alcohol Syndrom – czyli skutki oddziaływania alkoholu na płód, w: M. Banach (red.), Alkoholowy zespół płodu, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2011

Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu

Alkohol jest napojem konsumowanym powszechnie. Od 15 lat spożycie wynosi nie mniej niż 9 l 100% alkoholu w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W 2022 roku odnotowano spadek spożycia 100% alkoholu w przeliczeniu na jednego mieszkańca Polski z poziomu 9,73 l w 2021 roku do 9,37 l, i jest to poziom najniższy od 6 lat. Z drugiej jednak strony od kilku lat widoczna jest wyraźna tendencja zwiększania się liczby zgonów z powodu używania alkoholu, osiągając najwyższą wartość 14 048 przypadków w 2021 roku.[5]

Niestety spożywanie alkoholu niesie za sobą daleko idące szkody. Nie sposób je wszystkie wymienić, ale warto wspomnieć choćby o zdrowotnej degradacji pijących (alkohol uważany jest za jeden z ważniejszych czynników zwiększających ryzyko przedwczesnego zgonu, szczególnie wśród mężczyzn). Powoduje on także szkody społeczne (przestępstwa, wypadki drogowe, przemoc, rozpad rodziny) oraz ekonomiczne. Pomimo, iż wyżej wymienione szkody są daleko idące i wymiernie (finansowo) bardzo wysokie, ciągle nie udaje się opanować zjawiska nadmiernego spożywania alkoholu, zarówno wśród dorosłych, jak i młodszych mieszkańców naszego kraju.

Jak wynika z deklaracji badanych mieszkańców z terenu gminy Augustów, alkohol jest obecny w ich życiu, lecz częstotliwość jego spożywania jest zazwyczaj okazjonalna. Najliczniejsza grupa ankietowanych tj. 60,00% przyznała się do spożywania napojów alkoholowych okazjonalnie, średnio kilka razy w roku. Kolejno 17,50% zadeklarowało abstynencję. Następnie 11,25% przyznało, iż spożywa alkohol raz na dwa tygodnie, a 7,50% raz w miesiącu. Pozostałe 3,75% sięga po alkohol raz w tygodniu. Analizując płeć respondenta, zarówno kobiety, jak i mężczyźni deklarowali najczęściej, iż spożywają alkohol okazjonalnie.

[5] KCPU, Uzależnienia w Polsce, Warszawa 2023

Wykres 7. Jak często spożywa Pan/Pani alkohol?

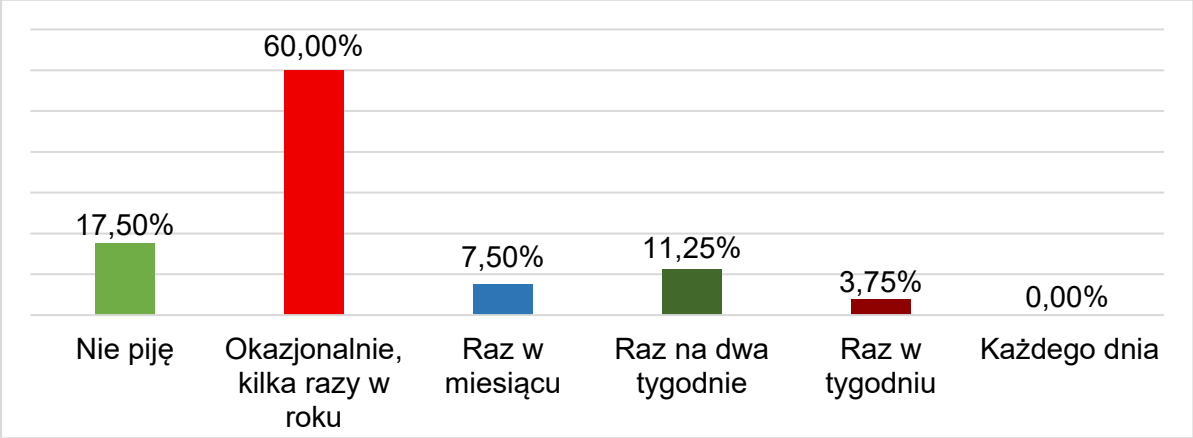

W odpowiedzi na pytanie odnośnie rodzaju spożywanego alkoholu, respondenci najczęściej wskazywali, że piją piwo. Odpowiedź tę wybrało 35,82% badanych spożywających napoje alkoholowe. Kolejno 29,85% wskazało na drinki, a 17,91% na wódkę. Następnie 14,93% wybrało wino, a pozostałe 1,49% miody pitne i likiery.

Wykres 8. Jaki rodzaj alkoholu spożywa Pan/Pani najczęściej?

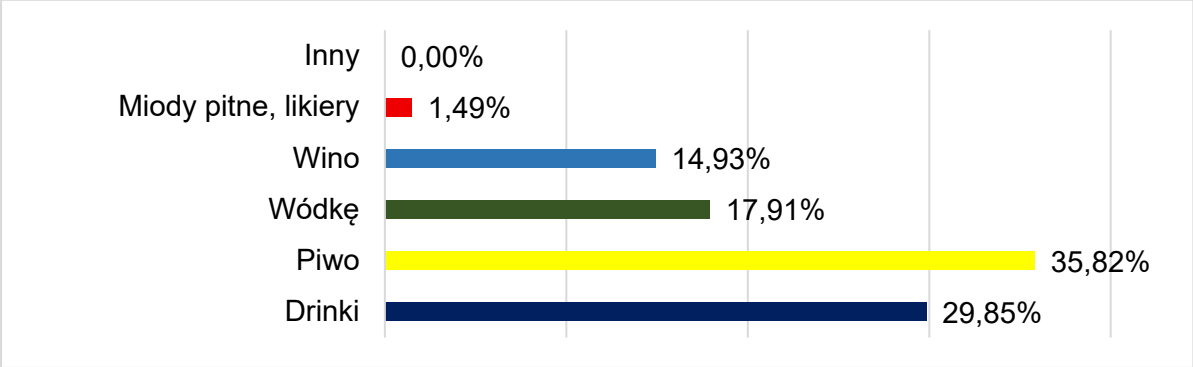

W części poruszającej problematykę alkoholizmu zadano także badanym pytanie odnośnie przyzwolenia w ich domu na picie względnie nowych na naszym rynku napojów alkoholowych, to jest cydru i alcopops oraz napojów bezalkoholowych, w tym piwa 0% i napojów energetyzujących przez osoby niepełnoletnie. Łącznie 31,25% badanych stwierdziło, że w ich domach nie ma zakazu spożywania tego typu napojów i najczęściej wskazywali na piwo 0% (26,25%), a kolejno na napoje energetyzujące (3,75%) oraz alkopops (1,25%). Pozostałe 68,75% respondentów odpowiedziało, że w ich rodzinie nie ma przyzwolenia na picie przez nieletnich napojów energetyzujących, piwa 0%, cydru lub alcopops.

Wykres 9. Czy w Pana/Pani rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów energetyzujących, piwa 0% i innych przez nieletnich?

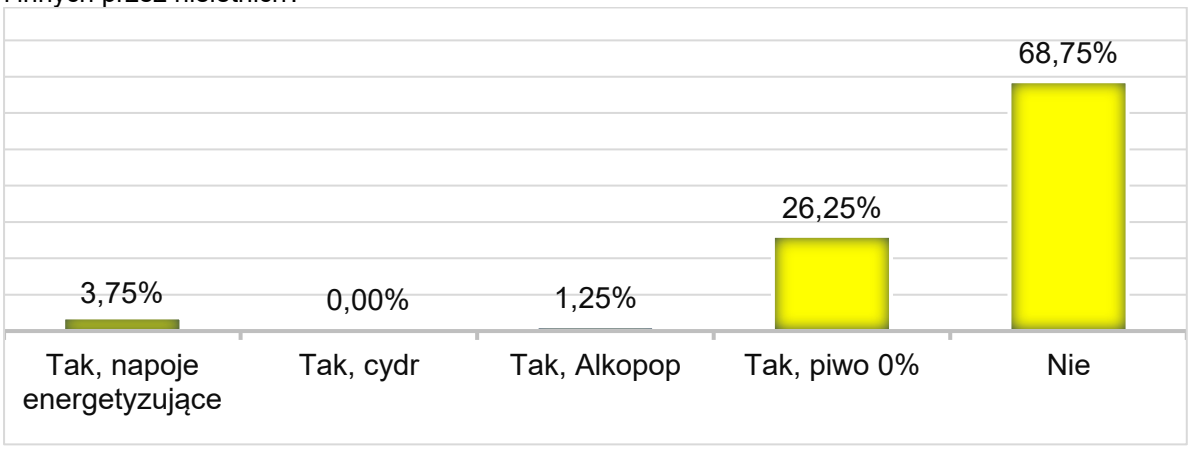

W tym miejscu należy odwołać się do oficjalnego stanowiska Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zgodnie z którym „sprzedaż osobom nieletnim tzw. piwa bezalkoholowego (…) będzie budzić wątpliwości wychowawcze oraz może naruszać cele ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych szczególnie wśród dzieci i młodzieży, gdyż spożywanie przez dzieci oraz młodzież piwa bezalkoholowego wyrabia nawyki konsumpcji piwa w życiu dorosłym”.[6]

Pozytywnym jest, że większość ankietowanych tj. 70,00% ma świadomość, iż niezależnie od tego jaki rodzaj alkoholu jest spożywany możliwość uzależnienia jest taka sama. Kolejno 16,25% stwierdziło, iż jest to zbyt słaby alkohol, a pozostałe 13,75% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Wykres 10. Czy Pani/Pana zdaniem można uzależnić się od piwa lub wina?

[6] PARPA, Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego, Warszawa 2018

Postawy badanych mieszkańców wobec spożywania alkoholu warto podsumować przekonaniami na temat częstotliwości jego spożywania, która może prowadzić do uzależnienia. 60,00% ankietowanych ma świadomość, iż spożywanie napojów procentowych nie musi odbywać się każdego dnia, aby się od nich uzależnić, a odczuwanie potrzeby napicia się alkoholu nawet raz w miesiącu jest już sygnałem ostrzegawczym. Należy jednak zwrócić uwagę, iż według 25,00% badanych tylko w przypadku codziennego spożywania alkoholu można się uzależnić. Według 3,75% wystarczy raz w tygodniu, a pozostałe 11,25% respondentów nie miało zdania na ten temat.

Wykres 11. Jak często według Pana/Pani trzeba by było spożywać napoje procentowe, żeby się od nich uzależnić?

Wobec powyższego, powołując się na zdanie kierownika działu lecznictwa odwykowego i programów medycznych PARPA wystarczy, aby raz w tygodniu lub nawet raz w miesiącu odczuwać potrzebę spożycia alkoholu, bowiem nie ma określonej dopuszczalnej ilości spożywanego alkoholu, która gwarantowałaby brak szkód zdrowotnych.

Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków

Według danych z lat 2018/2019 odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest kilkunastokrotnie niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano w Polsce na poziomie 79,9% (badanie z 2018 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata).[7]

W odpowiedzi na pytanie odnośnie oceny rozpowszechnienia narkomanii na terenie gminy Augustów, największy odsetek respondentów tj. 62,50% uważa, że są to nieliczne przypadki. Następnie 18,75% uznało, iż problem ten nie występuje na terenie gminy, a 6,25% stwierdziło, że jest to problem zauważalny. Z kolei 1,25% przyznało, że jest to problem powszechny. Pozostałe 11,25% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tej kwestii.

Wykres 12. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy występuje problem narkomanii?

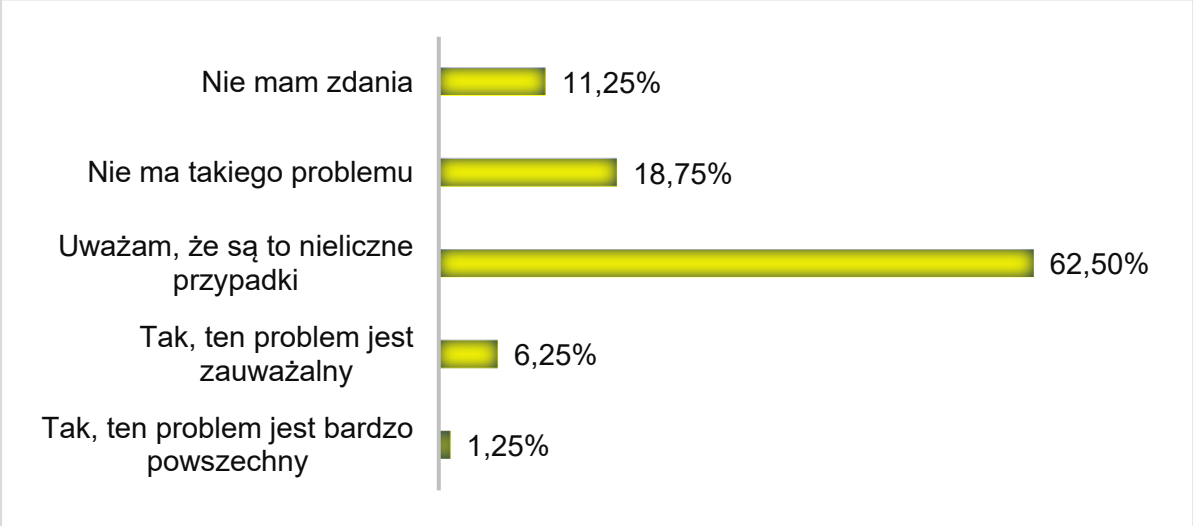

Idąc dalej, 82,50% badanych mieszkańców nie zna w swoim otoczeniu nikogo, kto zażywałby narkotyki, a 15,00% respondentów przyznało, że zna do 5 takich osób. Pozostałe 2,50% zna do 10 takich osób.

[7] Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Raport o stanie narkomanii w Polsce 2020, Warszawa 2020

Zapytano także mieszkańców, czy w swoim otoczeniu znają miejsca, w których można zdobyć narkotyki. Tylko 1,25% badanych przyznało, że posiada taką wiedzę, natomiast pozostałe 98,75% zaprzeczyło.

Do zażywania narkotyków bądź innych substancji odurzających przyznało się łącznie 17,50% badanych, w tym: 13,75% potwierdziło jednorazowy kontakt, a 3,75% kilkukrotny. Pozostałe 82,50% badanych zaprzeczyło by kiedykolwiek sięgało po tego typu substancje psychoaktywne.

Wykres 13. Czy kiedykolwiek zażywał/a Pan/Pani narkotyki lub inne substancje odurzające?

Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym

W ostatnich latach do publicznej wiadomości dociera wiele informacji na temat różnych form przemocy, zarówno domowej jak i w środowisku lokalnym. Przemoc jest zjawiskiem nieakceptowanym społecznie, a respondentom z różnych powodów trudno jest przyznawać się do bycia zarówno osobami stosującymi przemoc oraz osobami doświadczającymi przemocy. Jak wynika z deklaracji badanych, dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). W większości rodzin pojawiają się kłótnie i konflikty. Najczęściej ich źródłem są sprawy codzienne, podział obowiązków domowych, błahostki oraz różnice zdań oraz poglądów. W dalszej kolejności przedmiotem sporów są kwestie finansowe.[8]

Na początku tej części ankietyzacji poproszono badanych mieszkańców o wskazanie stwierdzeń, które według nich oznaczają przemoc domową. Najliczniejsze (97,50%) okazały się odpowiedzi wskazujące na przemoc fizyczną tj. bicie, szarpanie i popychanie. Kolejno 80,00% wskazało na przemoc psychiczną, czyli wyzwiska, poniżanie i krzyki. Kolejno 52,50% wskazało na zaniedbanie i brak opieki, a 37,50% na odbieranie pieniędzy. Z kolei dla 30,00% przemocą jest uniemożliwianie podjęcia pracy oraz nakłanianie do picia alkoholu. Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd suma jest większa niż 100,00%.

Wykres 14. Które z poniższych stwierdzeń oznaczają według Pana/Pani przemoc domową?

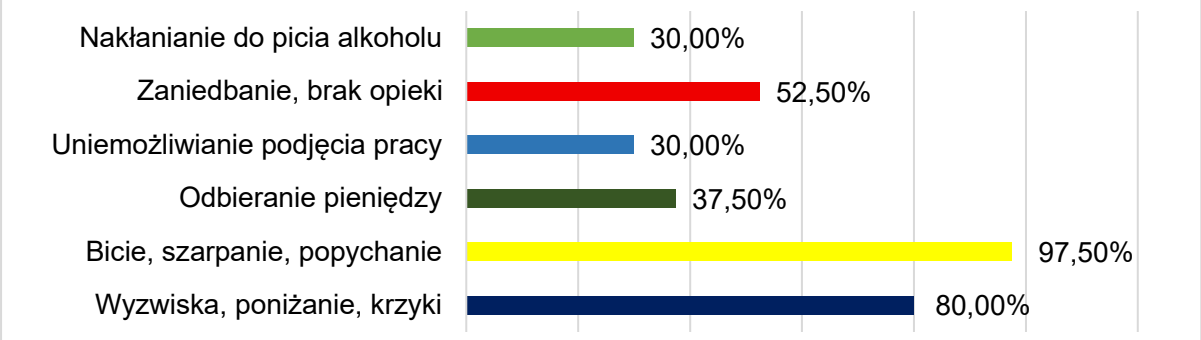

[8] CBOS, Przemoc i konflikty w domu, Warszawa 2019

Co więcej, 45,00% zna 1-2 rodziny, w których stosowana jest przemoc, 21,25% zna od 3 do 5 takich rodzin, a 3,75% ponad 5 takich rodzin. Pozostałe 30,00% badanych przyznało, że w ogóle nie zna takich rodzin.

Wykres 15. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których według Pana/Pani stosowana jest przemoc?

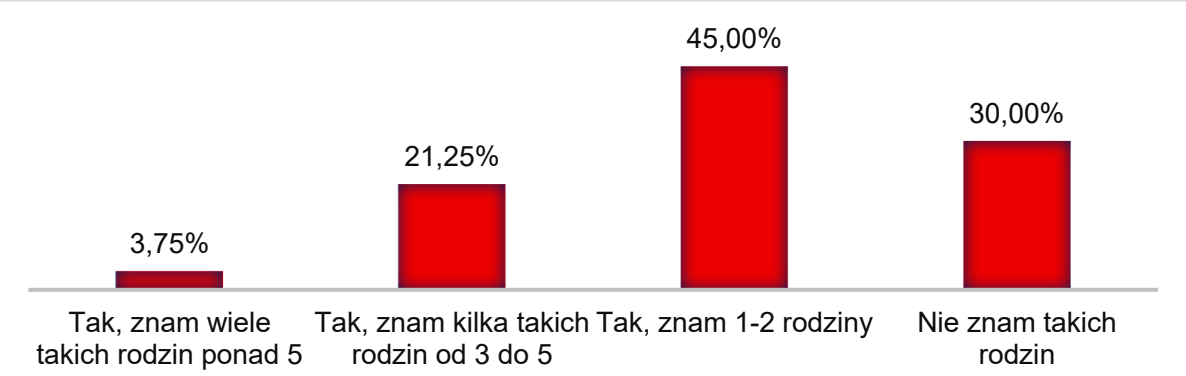

Respondenci zostali również zapytani czy kiedykolwiek sami doświadczyli przemocy domowej. Zdecydowana większość badanych tj. 83,75% zaprzeczyło by takie zdarzenia miały miejsce. Pozostałe 16,25% potwierdziło natomiast, że doświadczyło przemocy domowej, a osobą stosującą przemoc był najczęściej rodzic.

Wykres 16. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/Pani przemocy domowej?

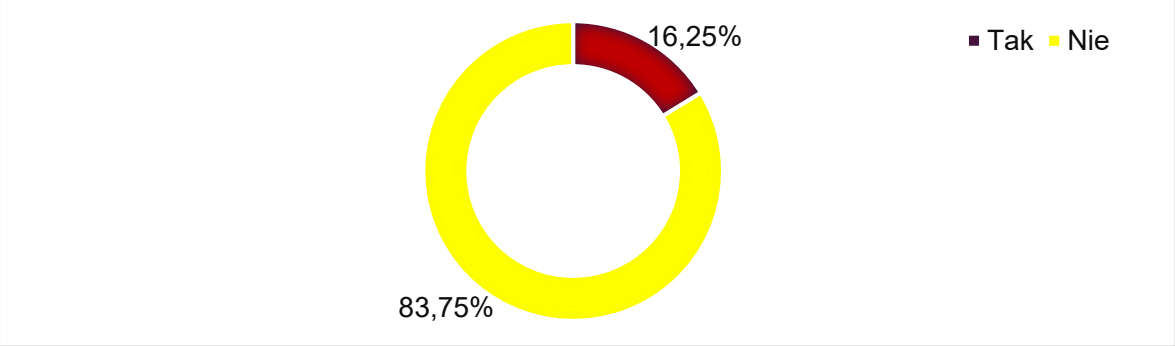

Jak wynika z pozyskanych danych, zdecydowana większość mieszkańców nie popiera stosowania kar fizycznych i surowego traktowania dzieci, gdyż 75,00% badanych wyraziło zdanie, że tego typu kary zdecydowanie nie stanowią dobrej metody wychowawczej. Następnie 11,25% stwierdziło, iż rodzic może karać dziecko w dowolny sposób. Kolejno 3,75% stwierdziło, że stosowanie kar cielesnych jest dopuszczalne w sytuacji kiedy inne metody zawodzą. Pozostałe 10,00% ankietowanych nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Ostanie pytanie w tej części dotyczyło znajomości instytucji, które świadczą pomoc dla osób dotkniętych problemem przemocy domowej na terenie gminy. Pozyskane dane wskazują, iż 66,25% ankietowanych zna instytucje pomocowe w swoim środowisku, a wśród najczęściej wymienianych znalazły się: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, policja oraz Zespół Interdyscyplinarny. Pozostałe 33,75% respondentów przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Postawy mieszkańców wobec palenia papierosów

Palacze są obecnie mniej widoczni w przestrzeni publicznej niż w ostatnich latach. W 2010 roku w życie weszła tzw. ustawa antynikotynowa, zakazująca palenia w miejscach publicznych. Zmniejszyło się przyzwolenie społeczne na obecność osób palących w otoczeniu innych ludzi. Zmiany te odczuli m.in. klienci restauracji i barów. Papierosy pali jedna czwarta dorosłych Polaków (26%) – co piąty regularnie, a co dwudziesty – okazjonalnie. Odsetek palących jest obecnie najniższy w historii badań CBOS.[9]

W trakcie ankietyzacji nie zabrakło więc pytania o to, czy mieszkańcy palą papierosy. Wśród badanych z terenu gminy Augustów łącznie 41,25% przyznało się do palenia, natomiast pozostałe 58,75% zaprzeczyło. W grupie mieszkańców, którzy przyznali się do palenia, przeważały deklaracje palenia nałogowego (17,50%). Kolejno 12,50% przyznało, iż pali kilka dziennie papierosów i jest to zależne od sytuacji, a pozostałe 11,25% zaznaczyło, że pali sporadycznie dla towarzystwa.

Wykres 17. Jak często pali Pan/Pani papierosy?

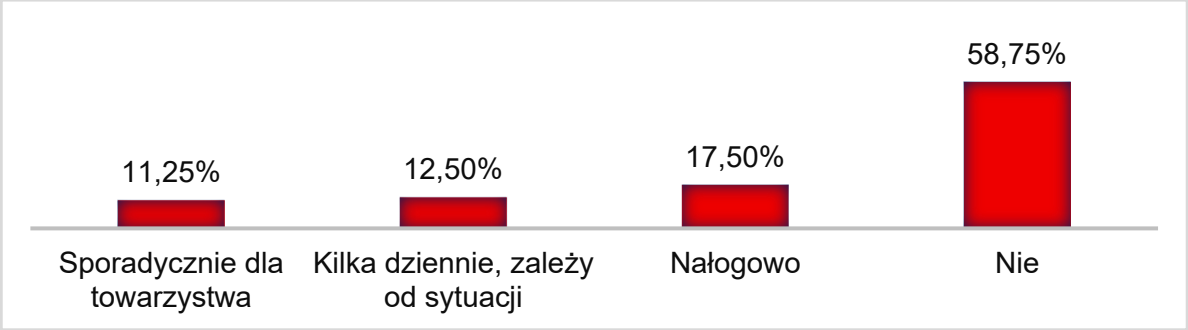

Zbadano także postawy palących ankietowanych wobec wpływu palenia papierosów na ich zdrowie. Jak się okazało, zdecydowana większość palących mieszkańców tj. 72,73% ma świadomość tego, że papierosy wpływają w sposób negatywny na zdrowie człowieka. Gdy zapytano palących czy zdarzyło się im palić papierosy w obecności dzieci, 15,15% badanych potwierdziło takie sytuacje.

[9] CBOS, Palenie papierosów, Warszawa 2019

W kontekście konsekwencji zdrowotnych, jakie powoduje palenie zapytano ogółu badanych, czy ich zdaniem palenie bierne szkodzi tak samo jak czynne. 65,00% ankietowanych stwierdziło, iż w obu przypadkach szkodliwość jest taka sama, a 17,50% stwierdziło, iż nie szkodzi ono bardziej. Kolejno 6,25% miało odmienne zdanie twierdząc, że palenie bierne jest bardziej szkodliwe od czynnego. Pozostałe 11,25% nie wyraziło swojej opinii w tym temacie.

Wykres 18. Czy uważa Pan/Pani, że palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne?

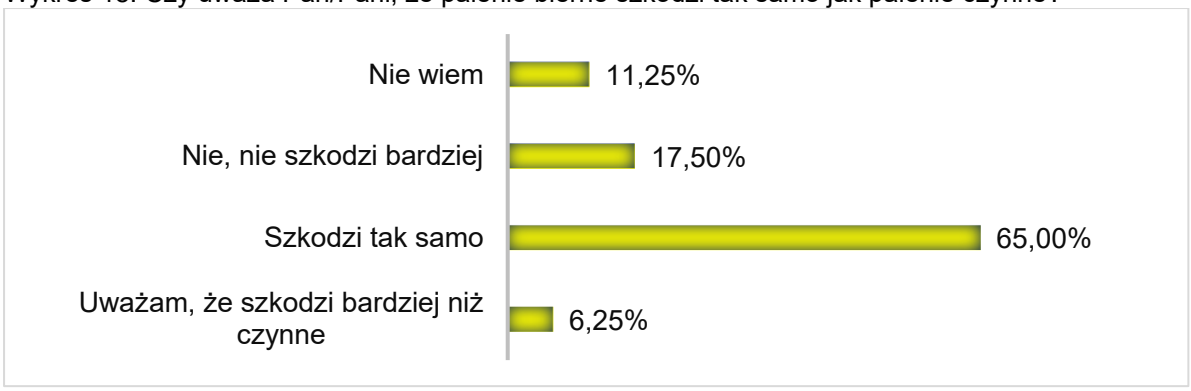

Profilaktyka uzależnień

Wielokrotne używanie substancji psychoaktywnych nasila ich uzależniające działanie, które objawia się silną potrzebą ich ciągłego przyjmowania, pomimo bycia świadomym szkód (somatycznych, psychicznych, społecznych), jakie te substancje powodują.[10] Co więcej, uzależnienie to choroba niezwykle złożona wymagająca kompleksowego leczenia.

Mając na uwadze powyższe, w tej części badania zapytano mieszkańców o to, czy znają instytucje na terenie gminy Augustów, które udzielają pomocy osobom uzależnionym.

Z przeprowadzonego badania wynika, iż 57,50% badanych potrafiło samodzielnie wskazać przynajmniej jedną instytucję, która zajmuje się taką pomocą. Odpowiedzi respondentów wskazywały najczęściej na Gminą Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a kolejno na Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Pozostałe 42,50% przyznało, że nie zna żadnej instytucji na terenie gminy, udzielającej pomocy osobom uzależnionym.

Wykres 19. Czy zna Pan/Pani instytucje na terenie Gminy które pomagają osobom uzależnionym?

[10] A. Dietrich-Muszalska, Uzależnienie od substancji psychoaktywnych, 2015

Postawy mieszkańców wobec problemu hazardu

Jak podaje CBOS, 37 proc. Polaków powyżej 15. roku życia uprawia hazard. To prawie o 3 proc. więcej niż w roku 2015. Jednocześnie widać wzrost w grupie osób grających tylko w jedną grę. Odsetek multigraczy spadł. Wzrosła również świadomość potencjału uzależniającego od gier hazardowych.[11]

W trakcie ankietyzacji zapytano więc badanych mieszkańców gminy, o to czy zdarza im się uczestniczyć we wskazanych formach gier losowych. Jak wynika z pozyskanych danych zdecydowana większość ankietowanych nie bierze udziału w tego typu grach. Wśród tych, którzy przyznali się do uczestnictwa, najbardziej popularną formą gier okazały się zakłady bukmacherskie typu STS, Lotto. Szczegółowy rozkład odpowiedzi znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 11. Czy uczestniczy Pan/Pani we wskazanych formach gier losowych?

Rodzaje gier losowych	
Konkursy organizowane przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegające na wysyłaniu płatnych smsów	
Tak, regularnie	0,00%
Tak, od czasu do czasu	13,75%
Korzystałem w przeszłości	15,00%
Nie	71,25%
Gry na automatach w salonie gier	
Tak, regularnie	0,00%
Tak, od czasu do czasu	1,25%
Korzystałem w przeszłości	5,00%
Nie	93,75%
Zakłady bukmacherskie np. STS, Lotto	
Tak, regularnie	0,00%
Tak, od czasu do czasu	30,00%
Korzystałem w przeszłości	17,50%
Nie	52,50%

[11] CBOS, Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych, Warszawa 2019

Internetowe gry hazardowe np. poker	
Tak, regularnie	0,00%
Tak, od czasu do czasu	2,50%
Korzystałem w przeszłości	3,75%
Nie	93,75%

Jak się okazało, 26,25% ankietowanych przyznało, że zna 1-2 osoby w swoim otoczeniu, które regularnie korzystają z gier losowych. Kolejno 13,75% odpowiedziało, że zna kilka osób od 3 do 5, a 3,75% zna powyżej 5 takich osób. Pozostałe 56,25% przyznało, iż nie posiada takich znajomości.

Wykres 20. Czy zna Pan/Pani w swoim otoczeniu osoby korzystające regularnie z gier losowych?

Zagrożenia związane z Internetem i uzależnieniami behawioralnymi

Nieustanny postęp technologiczny, będący imperatywem o sile nieomal równej postępowi biologicznemu, codziennie zmienia otaczającą nas rzeczywistość, kreując nie tylko nowe możliwości, lecz także wyzwania. (…) Takie zjawiska, jak ogólnoświatowa wymiana informacji, stosowanie elektronicznego podpisu, korzystanie z e-bankowości czy niezwykle popularne portale społecznościowe oraz rozrywkowe, prowadzą do wirtualizacji rzeczywistości i „cyfryzacji" ludzkiego życia.[12]

Wraz ze wzrostem popularności i dostępności nowych technologii wzrasta także lista zagrożeń związana z ich użytkowaniem. Za pośrednictwem Internetu, tak jak i w świecie rzeczywistym, popełniana jest cała gama różnego rodzaju przestępstw, jednak użytkownicy nie zawsze zdają sobie z tego sprawę, jak łatwo można stać się ofiarą cyberprzestępczości. Ofiary cyberprzestępczości to najczęściej ofiary oszustw. Oszustwa internetowe stanowią przeważającą grupę przestępstw, która w bardzo szybkim tempie się rozwija i ewoluuje w coraz bardziej złożone formy. W trakcie ankietyzacji nie zabrakło więc pytań dotyczących problemu zagrożeń związanych z użytkowaniem Internetu.

Gdy zapytano respondentów, czy znają w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia czy zniesławienia, 35,00% badanych potwierdziło, że zna 1-2 ofiary przestępstw internetowych, a 18,75% zna kilka takich osób od 3 do 5. Pozostałe 46,25% odpowiedziało, że nie posiada takich znajomości.

Wykres 21. Czy zna Pan/Pani w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego?

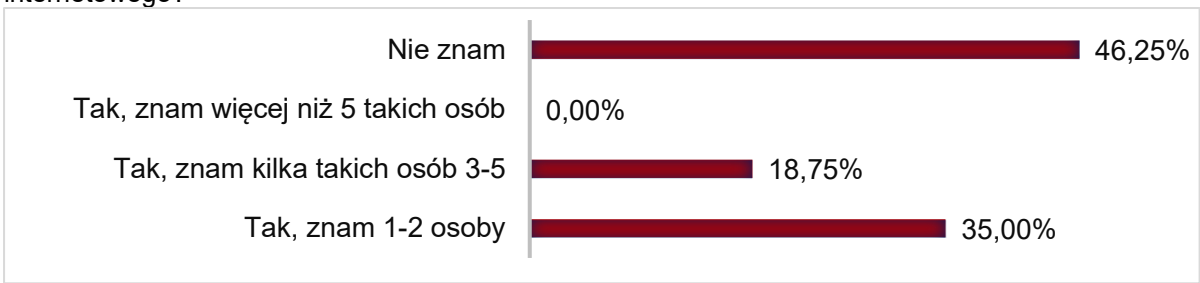

[12] Wasilewski. J, Zarys definicyjny cyberprzestrzeni [w:] „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego" 2013, nr 9

Idąc dalej, zapytano mieszkańców czy dostrzegają w swoim zachowaniu problemy związane z uzależnieniami behawioralnymi. Z odpowiedzi wynika, iż 21,25% ma problem z nadmiernym korzystaniem z Internetu, a 12,50% respondentów ma problem z nadmiernym korzystaniem z telefonu komórkowego. Z kolei 11,25% uważa, iż dotyczy ich problem pracoholizmu. Pozostałe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z:

Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z:	Tak
Uzależnieniem od pracy (pracoholizm)	11,25%
Nadmiernym korzystaniem z telefonu komórkowego (fonoholizm)	12,50%
Nadmiernym korzystaniem z Internetu	21,25%
Nadmiernym korzystaniem z gier komputerowych	5,00%
Hazardem	0,00%
Nałogowym kupowaniem rzeczy (zakupoholizm)	7,50%
Nadmiernym objadaniem się (jedzenioholizm)	2,50%
Obsesyjnym przestrzeganiem jedzenia zdrowej żywności (ortoreksja)	1,25%

Ponadto 52,50% badanych mieszkańców oceniło swój poziom wiedzy na temat uzależnień behawioralnych jako dobry. Kolejno 33,75% oceniło go na poziomie dostatecznym. Następnie 3,75% uznało, iż niedostatecznie zna się w tym temacie. Z kolei 2,50% przyznało, iż ich wiedza w tym zakresie jest bardzo dobra, a pozostałe 7,50% respondentów nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

CZĘŚĆ III

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas piątych i szóstych

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

1) przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
2) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia napojów energetycznych, picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy;
3) współczesnych zagrożeń wśród uczniów, w tym: uzależnień behawioralnych, używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 53 uczniów klas piątych i szóstych szkół podstawowych z terenu gminy Augustów. W grupie badanych znalazły się 23 dziewczęta oraz 30 chłopców.

Wykres 22. Podział uczniów ze względu na płeć.

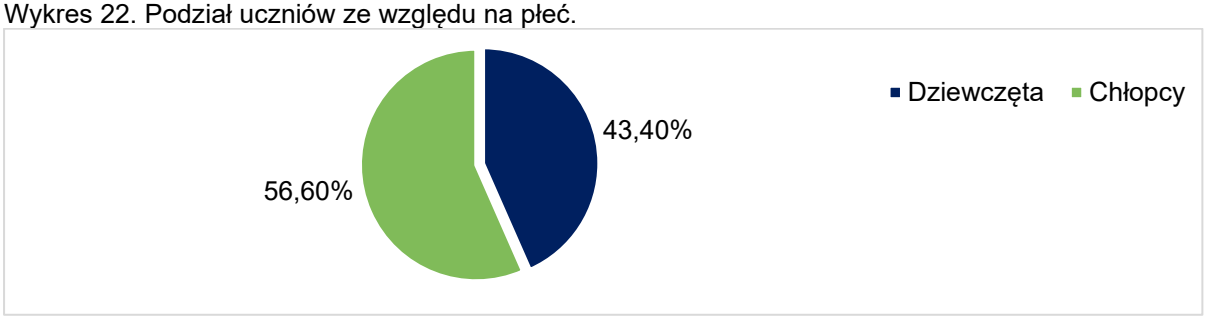

Wykres 23. Jesteś uczniem klasy?

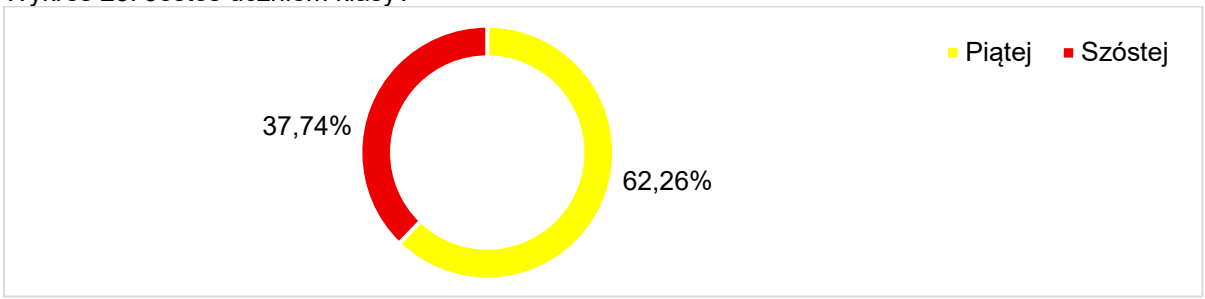

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym

Chcąc pozyskać informacje dotyczące klimatu panującego w szkołach, zadano uczniom klas piątych i szóstych pytanie, czy w szkole czują się bezpiecznie. 56,60% uczniów przyznało, iż szkoła jest dla nich miejscem raczej bezpiecznym. Kolejno 37,74% ankietowanych odpowiedziało, że w szkole czuje się zdecydowanie bezpiecznie. Następnie 3,77% przyznało, iż jest to dla nich miejsce raczej niebezpieczne, a pozostałe 1,89% stwierdziło, że jest to miejsce bardzo niebezpieczne.

Wykres 24. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?

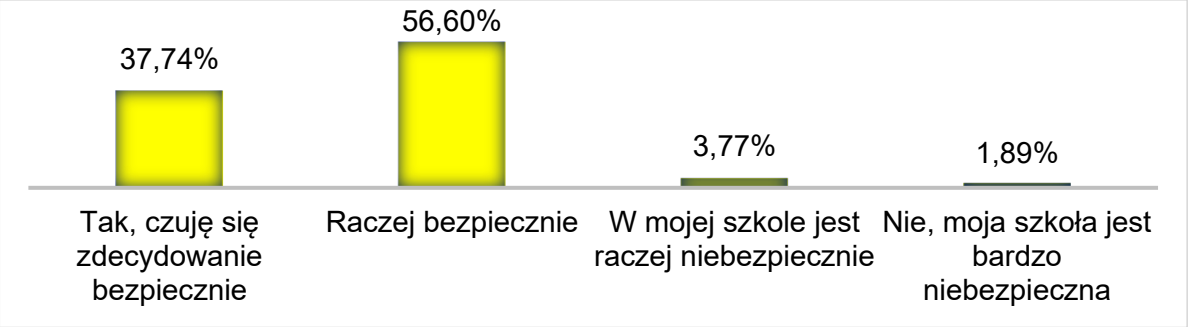

Pomimo tego, że uczniowie zazwyczaj wysoko oceniają swoje poczucie bezpieczeństwa w szkole, to jednak zdarza im się obserwować w szkole zjawiska przemocy rówieśniczej. 20,75% przyznało, iż obserwuje zjawiska przemocy od czasu do czasu, kilka razy w miesiącu i tyle samo zaznaczyło, iż bywa świadkami przemocy rzadko, raz na pół roku. Następnie 15,09% stwierdziło, iż zdarza się to często, kilka razy w tygodniu, a 7,55% stwierdziło, że takie sytuacje zdarzają się bardzo często, niemalże codziennie. Pozostałe 35,85% badanych stwierdziło, że takie sytuacje w ogóle się nie zdarzają.

Wykres 25. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?

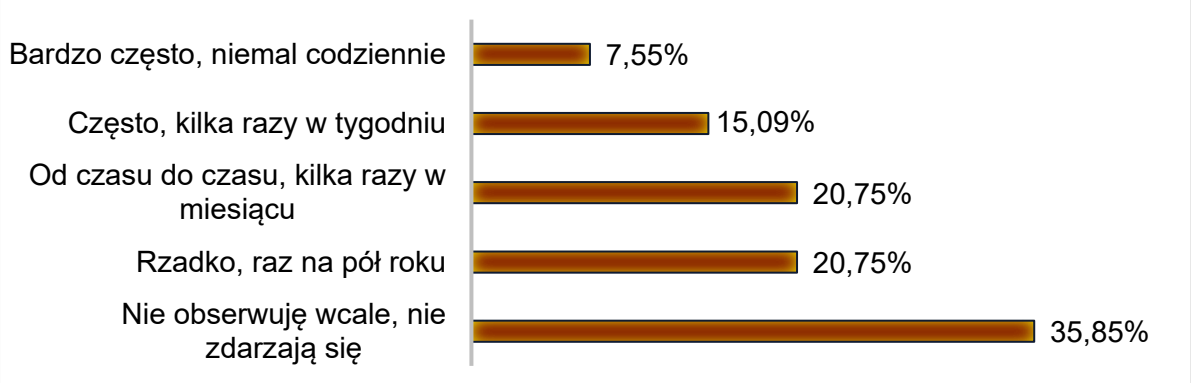

Uczniowie zostali także bezpośrednio zapytani o to czy kiedykolwiek sami byli „ofiarą" jakiegoś rodzaju przemocy. Z odpowiedzi respondentów wynika, że 39,62% z nich, w tym: 26,09% ogółu badanych dziewcząt i 50,00% ogółu badanych chłopców osobiście doświadczyło przemocy. Ponadto 24,53% ankietowanych, w tym: 21,74% ogółu badanych dziewcząt i 26,67% ogółu badanych chłopców przyznało, że są w szkole uczniowie, których się boją.

W kolejnym pytaniu poproszono uczniów o odpowiedź, czy kiedykolwiek spotkali się z konkretnymi formami przemocy. Z pozyskanych odpowiedzi wynika, że wśród badanych uczniów znane są różne formy przemocy. Najwięcej badanych uczniów zetknęło się z ośmieszaniem i wulgaryzmami w swojej szkole. Taką odpowiedź wskazało 37,74% badanych uczniów. Kolejno 33,96% wskazało na wyzywanie i przezywanie, a 28,30% na poniżanie. Pozostałe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Czy znasz przypadki stosowania poszczególnych form przemocy?

Czy znasz przypadki stosowania poszczególnych form przemocy?	Tak, spotykam się z tym w mojej szkole
Złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory (np. Facebook, messenger, instagram, viber, snapchat, whatsapp, twitter)	16,98%
Publikowanie w Internecie obraźliwych informacji	7,55%
Amatorskie filmiki video	9,43%
Poniżanie	28,30%
Zastraszanie	16,98%
Ośmieszanie, wulgaryzmy	37,74%
Szantaż	7,55%
Bicie, plucie	26,42%
Wyzywanie, przezywanie	33,96%
Grożenie (pokazywanie nieprzyzwoitych gestów)	26,42%
Hejt	16,98%

Następnie zapytano uczniów, czy osobiście doświadczyli którejś z form przemocy wymienionej w poprzednim pytaniu. Najwięcej z nich doświadczyło osobiście agresji słownej. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Czy w stosunku do Ciebie miało miejsce któreś z powyższych zachowań przemocowych?

Czy w stosunku do Ciebie miało miejsce któreś z powyższych zachowań przemocowych?	Tak, doświadczyłem/am tego osobiście
Złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory (np. Facebook, messenger, instagram, viber, snapchat, whatsapp, twitter)	7,55%
Publikowanie w Internecie obraźliwych informacji	5,66%
Amatorskie filmiki video	3,77%
Poniżanie	13,21%
Zastraszanie	15,09%
Ośmieszanie, wulgaryzmy	15,09%
Szantaż	11,32%
Bicie, plucie	13,21%
Wyzywanie, przezywanie	30,19%
Grożenie (pokazywanie nieprzyzwoitych gestów)	16,98%
Hejt	9,43%

Co więcej, poproszono uczniów klas piątych i szóstych o odpowiedź czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. 11,32% ankietowanych, w tym: 8,70% badanych dziewcząt oraz 13,33% badanych chłopców przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą. Pozostali uczniowie tj. 88,68% zaprzeczyli by takie sytuacje miały miejsce.

Gdy zapytano respondentów o to czy kiedykolwiek brali czynny udział w akcie przemocy, 16,98% ankietowanych, w tym: 4,35% ogółu badanych dziewcząt oraz 26,67% ogółu badanych chłopców przyznało, że takie zdarzenia miały miejsce. Pozostali uczniowie tj. 83,02% odpowiedzieli, że nigdy nie brali udziału w czynnym akcie przemocy.

Na pytanie kogo w pierwszej kolejności uczniowie powiadomią, jeśli będą świadkiem lub „ofiarą” przemocy, 60,38% odpowiedziało, że wychowawcę, dyrektora szkoły lub pedagoga. Kolejno 20,75% wskazało na rodziców, a 11,32% na kolegów. Następnie 3,77% nie powiadomiłoby nikogo i tyle samo powiadomiłoby policję.

Uzyskany w tym pytaniu wynik należy ocenić bardzo pozytywnie, ponieważ świadczy o tym, że uczniowie darzą zaufaniem swoich nauczycieli, pedagoga, dyrekcję oraz rodziców. W sytuacji zagrożenia lub pojawienia się problemu mają poczucie, że mogą zwrócić się do tych osób o pomoc, wsparcie i rozwiązanie trudnej sytuacji.

Wykres 26. Kogo zawiadomisz w pierwszej kolejności jeśli będziesz świadkiem lub „ofiarą" przemocy?

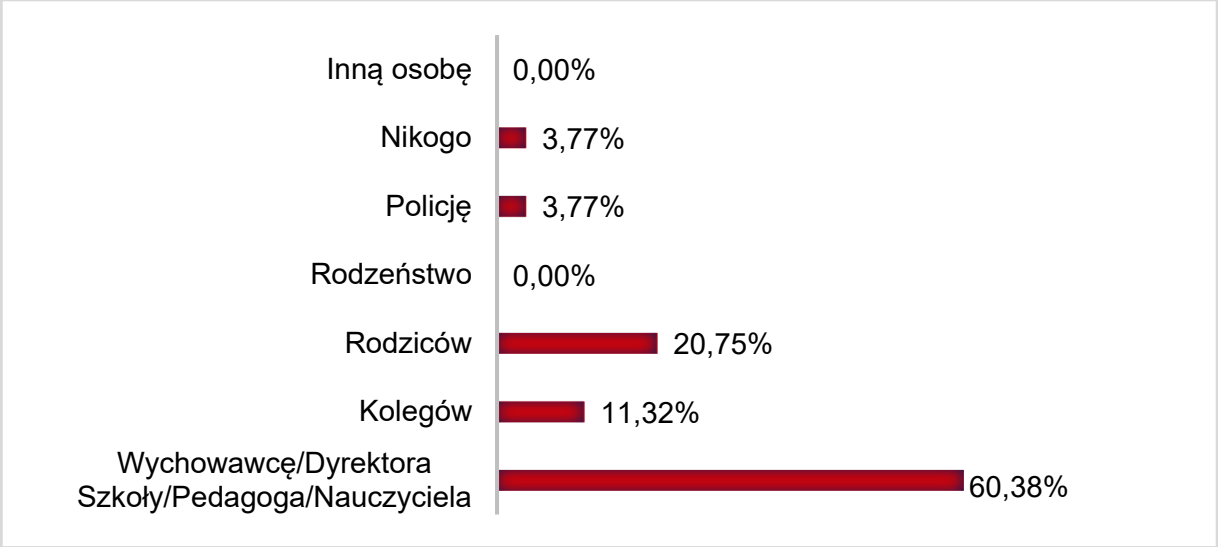

Problem przemocy w środowisku domowym

W trakcie ankietyzacji uczniowie klas piątych i szóstych odpowiadali również na pytania związane ze swoimi relacjami rodzinnymi oraz klimacie panującym w ich domu.

Pierwsze pytanie tej części badań dotyczyło relacji badanych z rodzicami i jak się okazało największy odsetek uczniów tj. 77,36% bez względu na płeć określił je jako bardzo dobre. Kolejno 18,87% oceniło je jako dobre. Pozostałe 3,77% uczniów określiło swoje relacje z rodzicami jako średnie.

Wykres 27. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

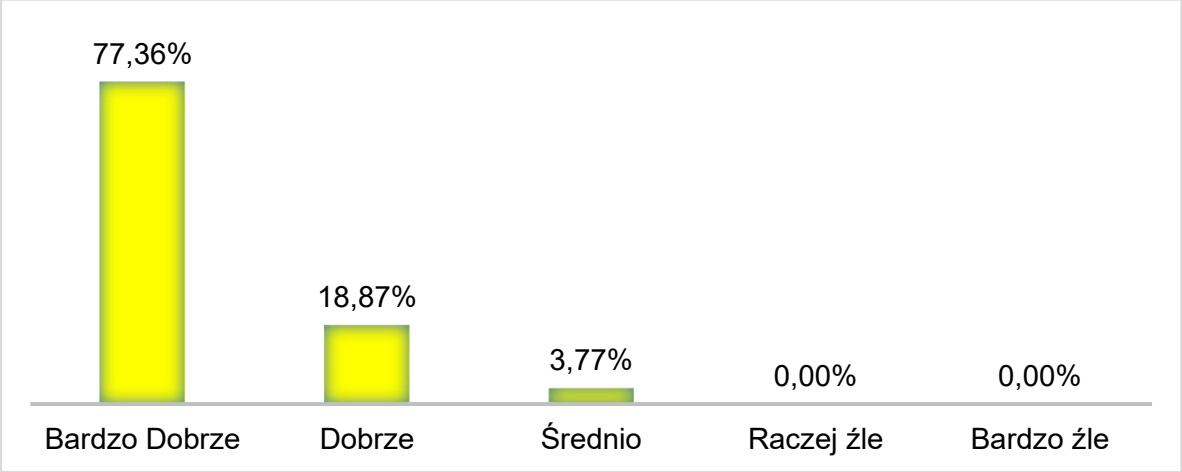

Ponadto pytając uczniów o to, czy mogą porozmawiać na temat swoich problemów z rodzicami, największy odsetek z nich tj. 75,47% odpowiedział, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych. Kolejno 20,75% przyznało, że tylko czasem rozmawia ze swoimi rodzicami na temat swoich problemów. Pozostałe 3,77% raczej nie mówi rodzicom o swoich problemach.

Gdy zapytano respondentów, czy w swoim domu czują się bezpiecznie, wszyscy udzielili odpowiedzi twierdzącej.

W ankiecie pojawiły się również pytania dotyczące oceny relacji i sposobów wychowywania rodziców w uznaniu badanych. Gdy zapytano o to, czy rodzic ma prawo uderzyć swoje dziecko; 64,15% uczniów odpowiedziało, że rodzice nie mają prawa tego zrobić bez względu na okoliczności. W ocenie 11,32% mogą w ten

sposób ukarać dziecko, jeśli są ku temu powody. Pozostałe 24,53% uczniów nie wyraziło swojej opinii na dany temat.

Wykres 28. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?

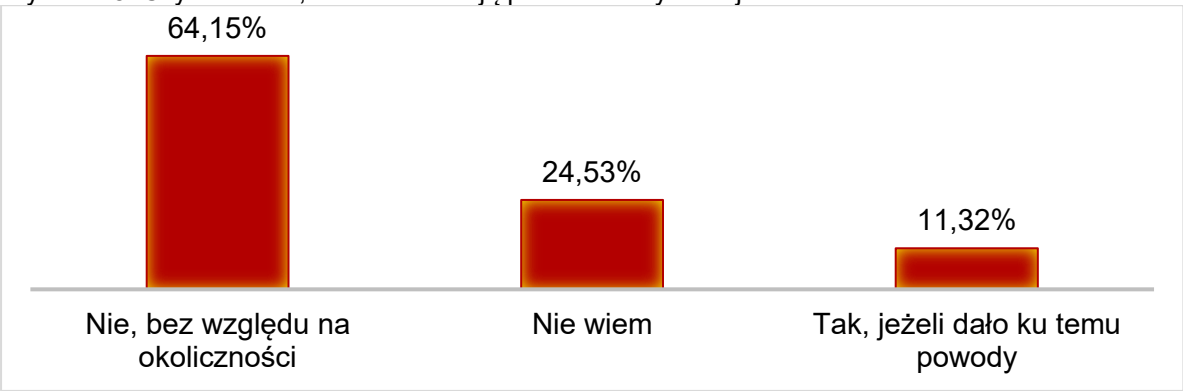

Jak wynika z danych, tylko 22,64% respondentów zna dokładną lokalizację kilku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy dla osób dotkniętych problemem przemocy, a 35,85% ankietowanych, zadeklarowało, że nie zna nazw takich instytucji, ale wie gdzie i do kogo udać się po pomoc. Pozostałe 41,51% nie posiada wiedzy w tym temacie.

Wykres 29. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Napoje energetyczne

Składniki zawarte w napojach energetycznych mogą mieć bardzo szkodliwy wpływ na zdrowie dzieci. Kofeina stanowi podstawowy składnik tych napojów, nie jest przy tym zalecana w diecie dzieci, gdyż ma działanie psychoaktywne. Wzrost jej spożycia przez dzieci może powodować zmiany nastroju, rozdrażnienie, niepokój, a spożycie dużych ilości (5 mg/kg masy ciała/dobę) powoduje wzrost ciśnienia tętniczego krwi. Ponadto kofeina negatywnie wpływa na gospodarkę wapniową, co może powodować zaburzenia w procesie tworzenia kości. Duże spożycie kofeiny może również wpływać na długość i jakość snu dzieci.[13]

Na początku tej części zapytano uczniów klas piątych i szóstych z terenu gminy Augustów, czy kiedykolwiek spożywali napoje energetyczne. I tak 15,09%, w tym: 4,35% ogółu badanych dziewcząt oraz 23,33% ogółu badanych chłopców przyznało, że spożywało napój energetyczny. Pozostałe 84,91% uczniów zaprzeczyło.

Wykres 30. Czy kiedykolwiek piłeś/aś napój energetyczny?

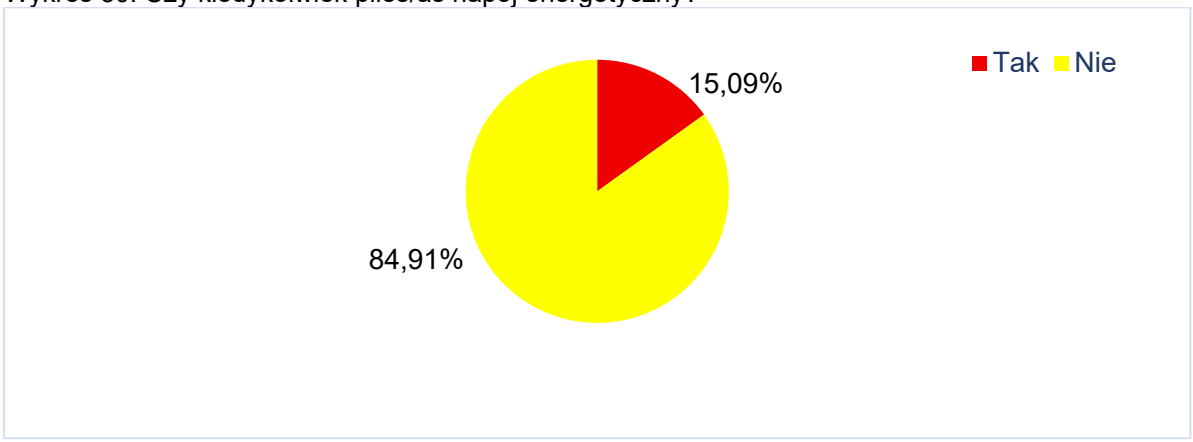

Uczniowie zapytani o dostęp do napojów energetycznych w swoim środowisku najczęściej odpowiadali, że jest on bardzo trudny, prawie niemożliwy oraz raczej trudny i niewarty wysiłku. Takie odpowiedzi zaznaczyło po 18,87%. Następnie

[13] Narodowe Centrum Edukacji Żywieniowej - napoje energetyzujące

15,09% uważa, iż zakup napojów energetycznych jest trudny, ale możliwy, a 7,55% przyznało, że jest to zadanie raczej łatwe i niewymagające większego wysiłku. Dla 5,66% ankietowanych jest to zadanie bardzo łatwe dla każdego. Pozostałe 33,96% przyznało, iż nie wie gdyż nie interesuje się zakupem napojów energetycznych.

Wykres 31. Jak oceniasz dostęp do napojów energetycznych w Twoim środowisku?

Na samym końcu tej części zapytano uczniów, czy reklamy w mediach społecznościowych zachęcają ich do kupienia napojów energetycznych lub piwa. Zdecydowana większość zaprzeczyła, natomiast 5,66% uczniów przyznało, iż reklamy zachęcają ich do kupienia piwa, a 16,98% do kupienia napojów energetyzujących.

Palenie papierosów

Kolejna część ankiety dotyczyła doświadczeń uczniów z wyrobami nikotynowymi. Zapytano badanych czy mają już za sobą inicjację nikotynową. Wśród uczniów klas piątych i szóstych z terenu gminy Augustów 3,77% tj. 2 ankietowanych paliło e-papierosy. Pozostałe 96,23% uczniów odpowiedziało, że jeszcze nigdy nie zdarzyło im się zapalić.

Wykres 32. Czy kiedykolwiek paliłaś/eś papierosy?

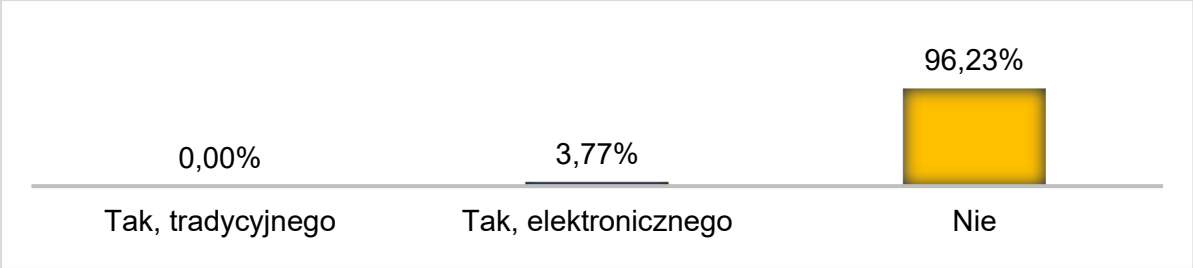

W drodze badania okazało się również, iż ogółem 32,08% uczniów zna w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy. Pozostałe 67,92% przyznało, iż nie posiada takich znajomości.

Uczniowie zapytani o dostęp do papierosów w swoim środowisku najczęściej odpowiadali, że nie interesują się tym tematem. Taką odpowiedź wskazało 43,40% badanych. Pozostałe osoby dokonały oceny dostępności wyrobów tytoniowych. I tak 33,96% uznało, że zakup papierosów jest bardzo trudny, prawie niemożliwy. Następnie 11,32% ankietowanych uważa, że zakup papierosów jest trudny, ale możliwy. Kolejno 7,55% uważa, iż jest to zadanie raczej trudne i niewarte wysiłku, a 1,89% przyznało, że jest to zadanie raczej łatwe i tyle samo stwierdziło, że zakup papierosów jest bardzo łatwy dla każdego.

Wykres 33. Jak oceniasz dostęp do papierosów w Twoim środowisku?

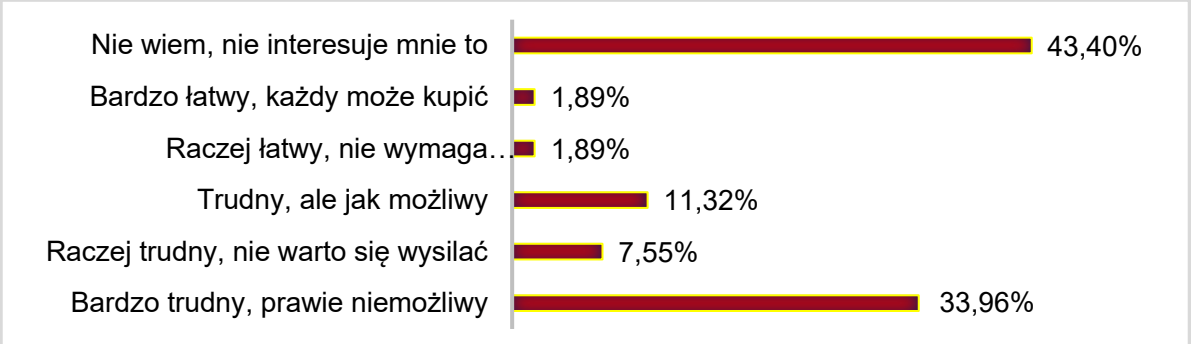

Uczniowie stosunkowo dobrze ocenili swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji palenia. Mianowicie 56,60% uczniów zadeklarowało, że potrafi dokładnie powiedzieć, jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu, a 32,08% zna ogólne skutki palenia. Pozostałe 11,32% badanych odpowiedziało, że nie wie jakie są konsekwencje palenia papierosów.

Wykres 34. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

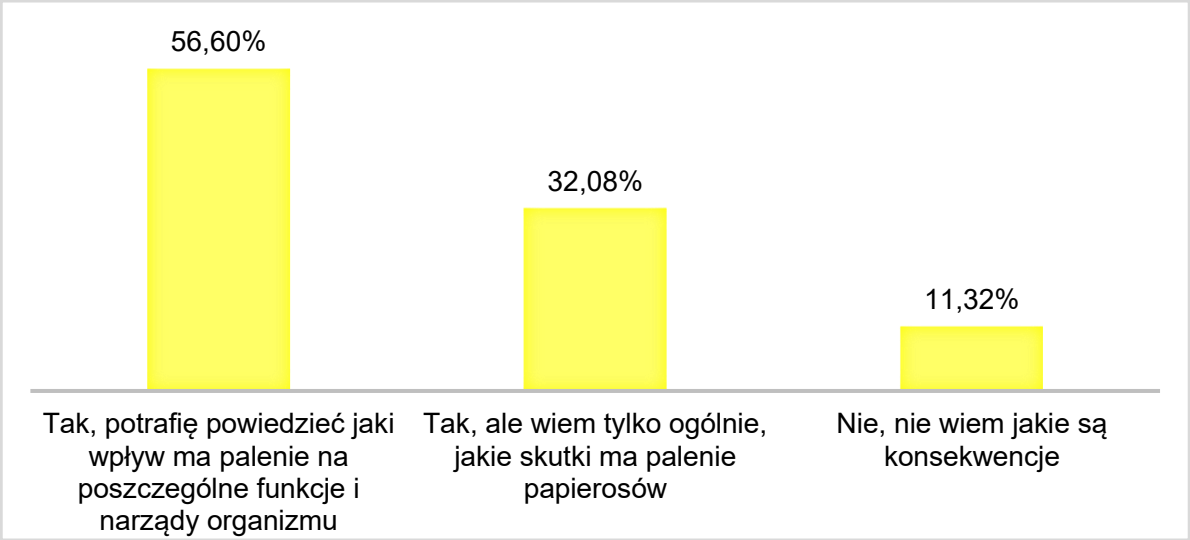

Picie alkoholu

Z badań przeprowadzonych wśród uczniów klas piątych i szóstych z terenu gminy Augustów wynika, iż 3,77% badanych, w tym: 6,67% ogółu badanych chłopców odbyło już inicjację alkoholową. Pozostali ankietowani tj. 96,23% odpowiedzieli, że jeszcze nigdy nie pili alkoholu.

Wykres 35. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol (piwo, wino, wódkę, alkopop)?

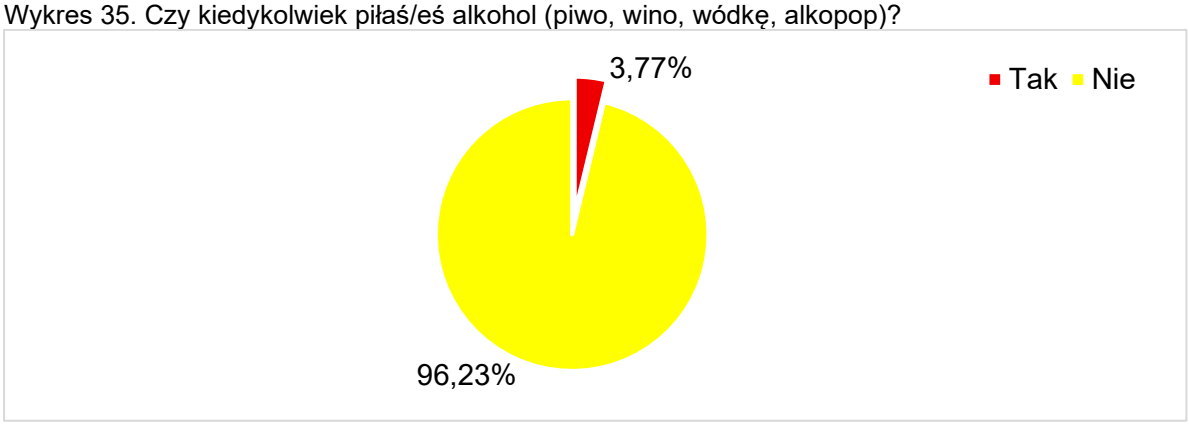

Gdy zapytano uczniów czy znają w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które sięgają po alkohol, 18,87% przyznało, że zna takie osoby. Pozostałe 81,13% przyznało, że nie posiada takich znajomości.

Wykres 36. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?

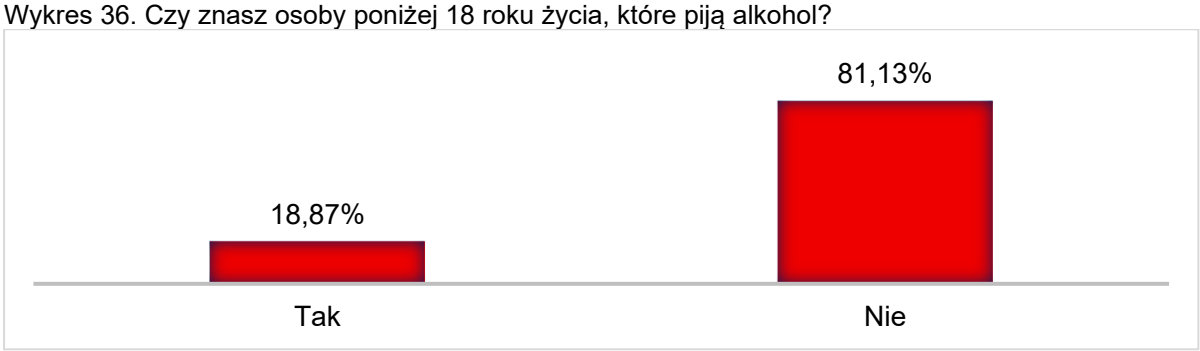

Poproszono uczniów o ocenę dostępności alkoholu w ich środowisku. Opinie respondentów w tym zakresie wskazywały na trudny dostęp do alkoholu. Dla 22,64% ankietowanych zakup alkoholu jest bardzo trudny, prawie niemożliwy. Następnie 13,21% uważa, iż jest to zadanie trudne, ale możliwe. Kolejno 11,32% stwierdziło, iż zakup alkoholu jest raczej trudny i niewarty wysiłku, a 9,43% stwierdziło, że jest to zadanie raczej łatwe i nie wymaga większego wysiłku.

Następnie 1,89% uznało, że bardzo łatwo jest kupić alkohol. Pozostałe 41,51% uczniów nie wyraziło swojej opinii gdyż nie interesuje się tym tematem.

Wykres 37. Jak oceniasz dostęp do alkoholu w Twoim środowisku?

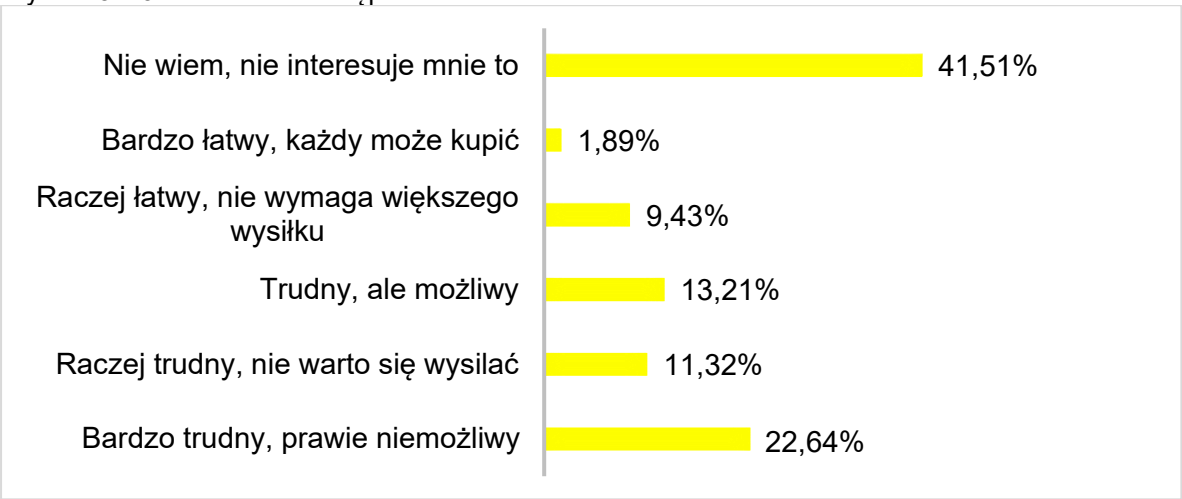

W badaniach nie zabrakło również pytania o znajomość konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu. 50,94% stwierdziło, że potrafi powiedzieć jaki wpływ ma alkohol na poszczególne funkcje organizmu, a 43,40% uczniów zadeklarowało, iż posiada ogólną wiedzę na temat skutków picia. Pozostałe 5,66% ankietowanych przyznało, że nie zna zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu.

Wykres 38. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

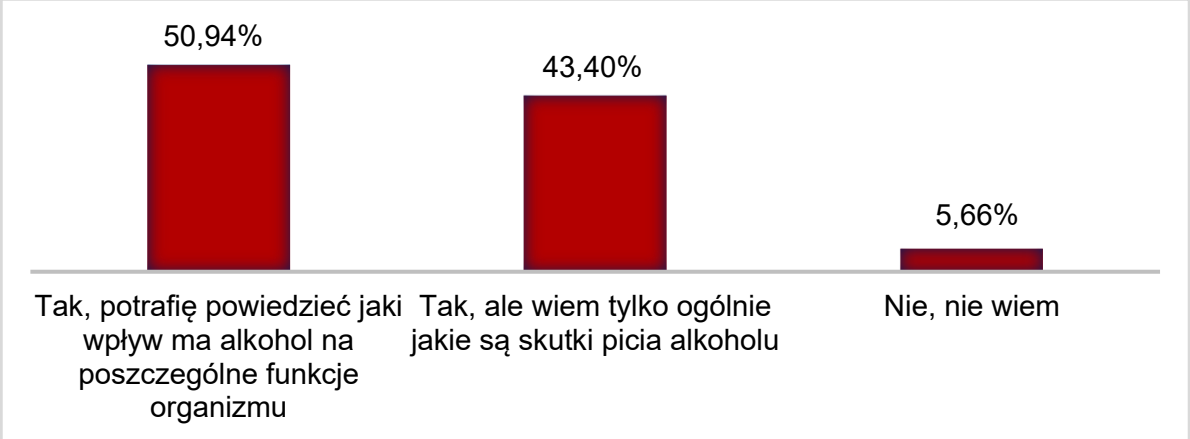

Zażywanie narkotyków

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas piątych i szóstych wynika, iż 98,11% badanych nie zna w swoim środowisku osób zażywających narkotyki. Pozostałe 1,89% przyznało natomiast, że zna osoby zażywające tego typu substancje psychoaktywne.

Wykres 39. Czy znasz w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki?

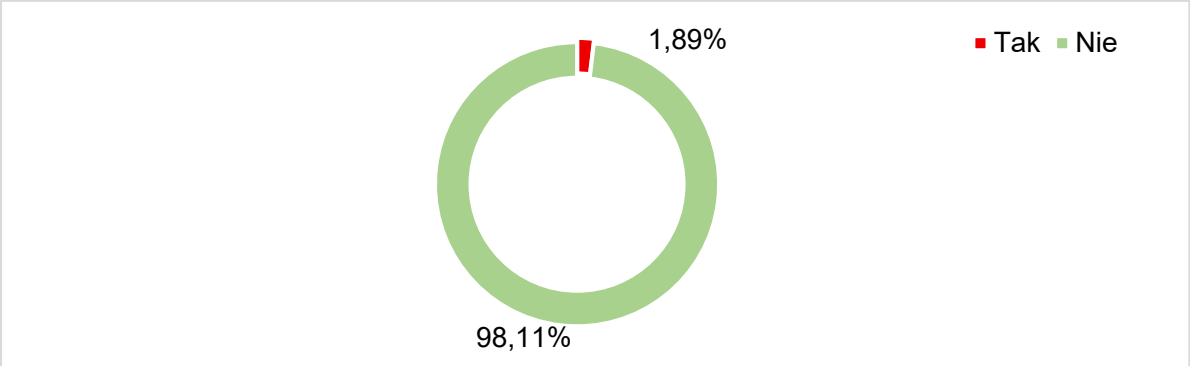

Zapytano także badanych uczniów, czy kiedykolwiek ktoś namawiał ich do zażycia narkotyków, 96,23% ankietowanych uczniów zaprzeczyło by taka sytuacja miała miejsce, natomiast 3,77% badanych uczniów potwierdziło, że taka sytuacja miała miejsce.

Idąc dalej, 41,51% badanych zna ogólne skutki zdrowotne zażywania tego typu substancji, a 33,96% potrafi dokładnie wymienić konsekwencje zdrowotne. Pozostałe 24,53% uczniów nie posiada żadnych informacji w tym zakresie.

Wykres 40. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

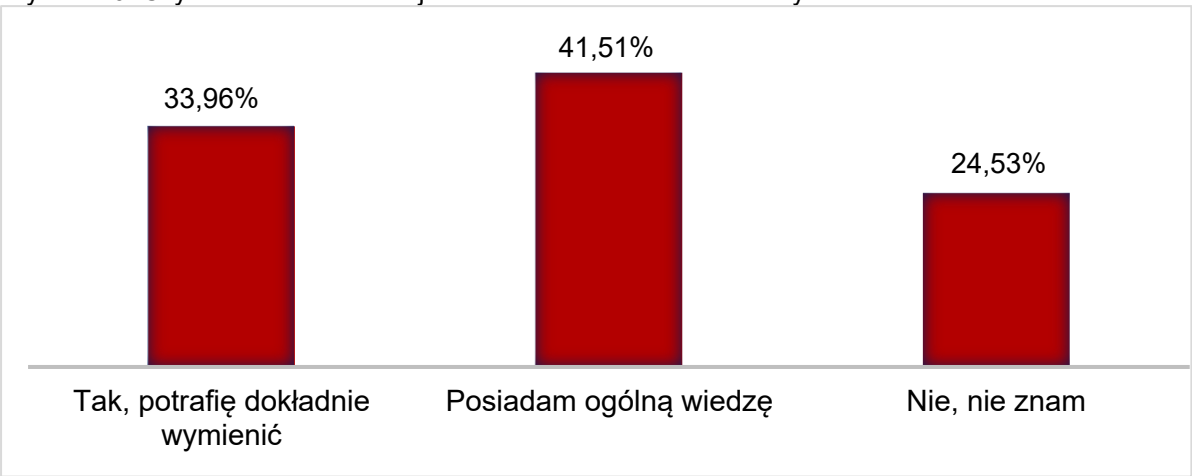

Okazało się również, że 49,06% uczniów nie zna prawnych konsekwencji posiadania narkotyków. Z kolei 33,96% badanych stwierdziło, że wie jakie są ogólne kary, a 16,98% zadeklarowało, że potrafi powiedzieć dokładnie, jakie grożą za to sankcje.

Wykres 41. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

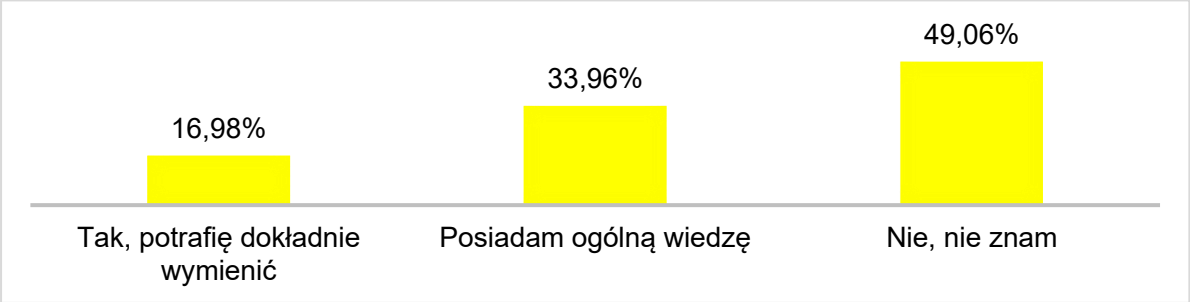

Odwołując się do Obwieszczenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii[14], szkoły i placówki prowadzą systematyczną działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną wśród uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów oraz nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły i placówki w celu przeciwdziałania narkomanii.

Mając na uwadze powyższe, uczniowie zostali zapytani czy rodzice oraz nauczyciele rozmawiają z nimi na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków. Jak wynika z odpowiedzi większości respondentów, zarówno rodzice jak i nauczyciele rozmawiają z nimi często o konsekwencjach zdrowotnych używania narkotyków czy dopalaczy.

[14] Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii

Współczesne zagrożenia wśród uczniów

Uzależnienia behawioralne w życiu uczniów

Jak wynika z pozyskanych danych, prawie wszyscy badani uczniowie klas piątych i szóstych posiadają swój komputer, telefon czy tablet. Tylko dwóch uczniów przyznało, iż nie posiada tego typu urządzeń. Jak najczęściej przyznają uczniowie, ze sprzętów elektronicznych korzystają od 1 do 3 godzin dziennie. Taką odpowiedź wskazało 39,62% badanych. Kolejno 20,75% wskazało na przedział od 3 do 5 godzin dziennie, a 15,09% przyznało, iż jest to mniej niż 1 godzina dziennie. Następnie 11,32% wskazało na więcej niż 5 godzin dziennie, a 7,55% korzysta tylko w weekendy. Pozostałe 1,89% tj. jeden uczeń przyznał, iż korzysta tylko w szkole.

Wykres 42. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

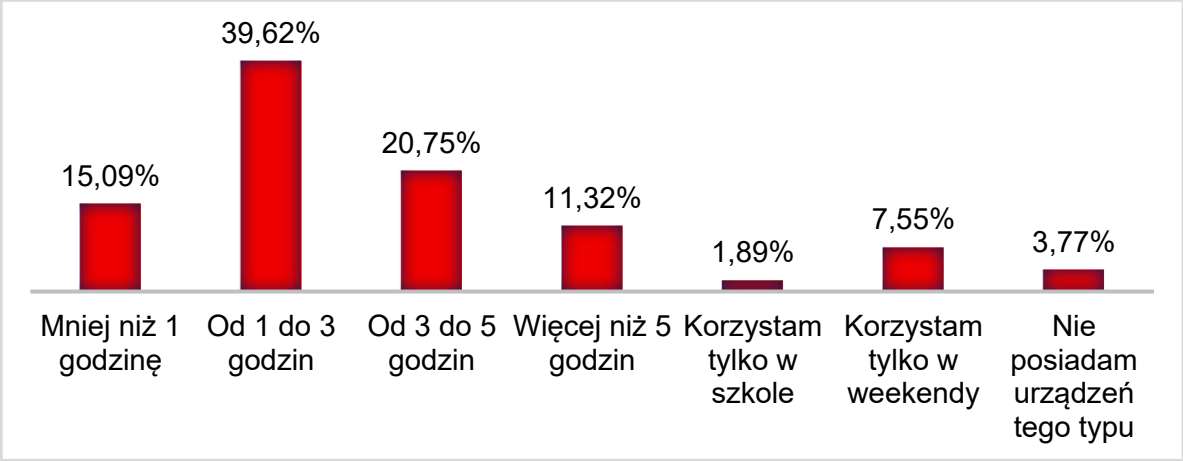

Badani korzystając z komputera, telefonu czy tabletu najczęściej poświęcają swój czas na gry, kolejno na odwiedzanie stron internetowych w związku z nauką oraz na śledzenie portali społecznościowych. Najrzadziej korzystają ze stron tematycznych lub zawierających fora.

Gdy zapytano badanych o to, czy często zawierają nowe znajomości w Internecie, 69,81% odpowiedziało, że takie sytuacje w ogóle się nie zdarzają. Pozostali ankietowani przyznali, że zdarza się im nawiązywać nowe kontakty w Sieci; w tym 22,64% zadeklarowało, że robi to okazjonalnie, a 7,55% odpowiedziało, że zdarza się to bardzo często.

Idąc dalej zadano uczniom pytanie czy dotyczą ich problemy związane z uzależnieniami behawioralnymi. I tak 15,09% nadmiernie korzysta z Internetu. Kolejno 13,21% potwierdziło, iż ma problem z nałogowym korzystaniem z telefonu, a 11,32% z nadmiernym korzystaniem z gier komputerowych.

Tabela 15. Czy któreś z poniższych zjawisk Cię dotyczą?

Czy któreś z poniższych zjawisk Cię dotyczą?	Tak
Nałogowe korzystanie z telefonu (fonoholizm)	13,21%
Nadmierne korzystanie z Internetu (siecioholizm)	15,09%
Nadmierne korzystanie z gier komputerowych	11,32%

Uczniowie a problem zjawiska cyberprzemocy

W trakcie ankietyzacji pojawiły się również pytania mające na celu zdiagnozowanie problemu cyberprzemocy występującego w środowisku badanych. Na początku zapytano uczniów czy wiedzą czym jest cyberprzemoc. 75,47% badanych zadeklarowało, że wie na czym polega to zjawisko, natomiast pozostałe 24,53% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy w tym temacie.

W drodze przeprowadzonego badania okazało się również, iż 20,75% uczniów, osobiście doświadczyło cyberprzemocy, gdyż zdarzyło się, że wbrew ich woli zrobiono im zdjęcie lub nagrano film z ich udziałem, a 50,94% zaprzeczyło takim sytuacjom. Pozostałe 28,30% nie przypominało sobie takiego zdarzenia.

Wykres 43. Czy wbrew Twojej woli wykonano Tobie zdjęcia lub film ?

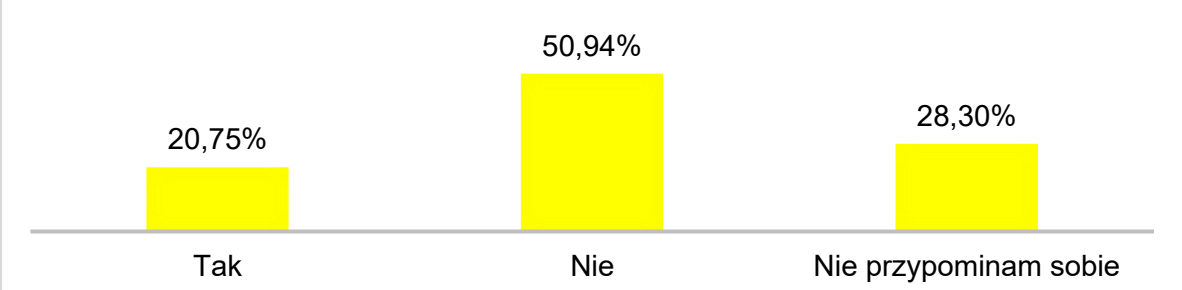

Kolejno zadano uczniom pytanie, czy sami kiedykolwiek byli sprawcą oczerniania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. Zdecydowana większość respondentów tj. 88,68% zaprzeczyła, natomiast pozostałe 11,32% badanych przyznało się do tego typu zachowania.

Jak wynika z odpowiedzi respondentów, 94,34% badanych uczniów nie posiada wiedzy na temat organizacji czy serwisów świadczących pomoc dla osób dotkniętych problemem cyberprzemocy. Pozostałe 5,66% ankietowanych zadeklarowało, że potrafi wskazać choć jedną instytucję lub organizację, która zajmuje się taką pomocą.

Idąc dalej zapytano uczniów klas piątych i szóstych szkół podstawowych, czym jest dla nich hejt. I tak 26,42% przyznało, iż jest to mowa nienawiści, której konsekwencje mogą być bardzo negatywne. Idąc dalej, dla 22,64% są to agresywne, nieprzyjemne, pełne pogardy i nienawiści słowa. Kolejno 18,87% potwierdziło, że jest to chęć obrażania innych. Następnie 11,32% twierdzi, że to zazdrość w stosunku do innych,

a 3,77% uważa, że to nic takiego gdyż, rówieśnicy często mówią sobie przykre rzeczy i nie warto sobie zawracać tym głowy. Z kolei 11,32% nie wyraziło swojej opinii w tej kwestii, a 5,66% badanych uczniów wyraziło odmienne zdanie w tej kwestii, wskazując między innymi, że zachowanie to może przybierać formę poniżania oraz wyzywania.

CZĘŚĆ IV

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas siódmych i ósmych

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

1) przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
2) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia napojów energetycznych, picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy;
3) współczesnych zagrożeń wśród uczniów, w tym: uzależnień behawioralnych, używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 87 uczniów klas siódmych i ósmych szkół podstawowych z terenu gminy Augustów; w tym 47 dziewcząt i 40 chłopców.

Wykres 44. Podział uczniów ze względu na płeć.

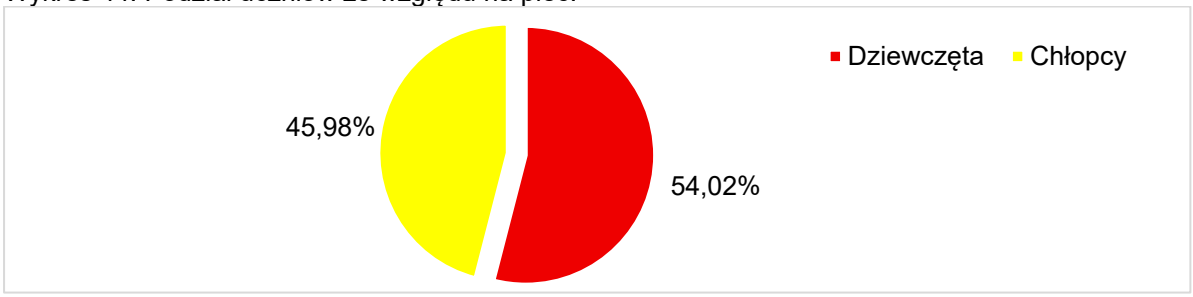

Wykres 45. Jesteś uczniem klasy?

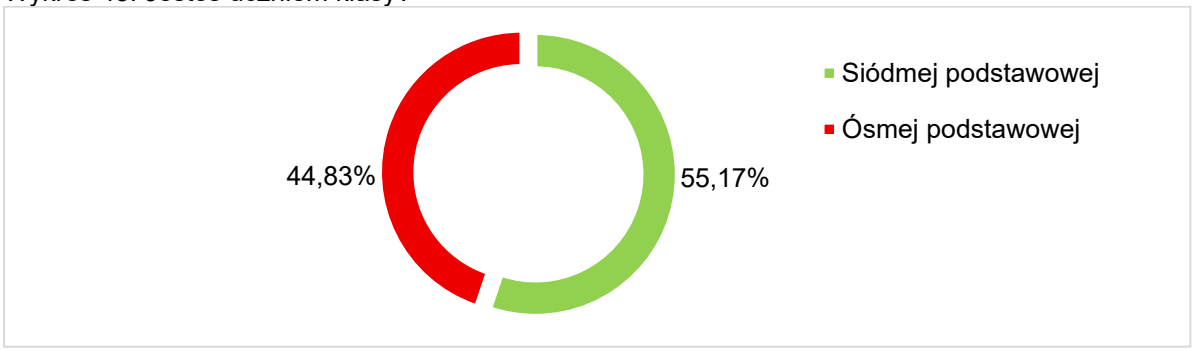

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym

Diagnozując zjawisko przemocy i agresji w środowisku szkolnym na początku zapytano badanych, jak często zdarza się im obserwować w szkole zjawiska przemocy. I tak 32,18% stanowiły deklaracje uczniów potwierdzające obserwowanie zjawisk przemocy od czasu do czasu, kilka razy w miesiącu. Następnie 26,44% nie obserwuje takich zjawisk, a 20,69% potwierdziło, iż obserwuje zjawisko przemocy w szkole rzadko, raz na pół roku. Kolejno 14,94% obserwuje to zjawisko często, kilka razy w tygodniu, a pozostałe 5,75% obserwuje takie zjawisko bardzo często, niemalże codziennie.

Wykres 46. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w szkole?

Jak wynika z badań 34,48% uczniów, w tym: 40,43% ogółu badanych dziewcząt i 27,50% ogółu badanych chłopców osobiście doświadczyło przemocy. Ponadto 21,84% ankietowanych, w tym: 29,79% ogółu badanych dziewcząt oraz 12,50% ogółu badanych chłopców przyznało, że są w szkole uczniowie, których się boją.

W kolejnym pytaniu poproszono uczniów o odpowiedź, czy w szkole spotkali się z konkretnymi formami przemocy. Z pozyskanych danych wynika, że wśród badanych uczniów klas siódmych i ósmych znane są różne formy przemocy. Najwięcej badanych uczniów zetknęło się z ośmieszaniem i wulgaryzmami (43,68%),

a kolejno z wyzywaniem i przezywaniem (42,53%). Pozostałe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Czy znasz przypadki stosowania poszczególnych form przemocy?

Czy znasz przypadki stosowania poszczególnych form przemocy?	Tak, spotykam się z tym w mojej szkole
Złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory (np. Facebook, messenger, instagram, viber, snapchat, whatsapp, twitter)	18,39%
Publikowanie w Internecie obraźliwych informacji	22,99%
Amatorskie filmiki video	22,99%
Poniżanie	28,74%
Zastraszanie	24,14%
Ośmieszanie, wulgaryzmy	43,68%
Szantaż	24,14%
Bicie, plucie	34,48%
Wyzywanie, przezywanie	42,53%
Grożenie (pokazywanie nieprzyzwoitych gestów)	25,29%
Hejt	29,89%

Następnie zapytano uczniów, czy osobiście doświadczyli którejś z form przemocy wymienionej w poprzednim pytaniu. Najwięcej z nich doświadczyło osobiście wyzywania i przezywania.

Tabela 17. Czy w stosunku do Ciebie miało miejsce któreś z powyższych zachowań przemocowych?

Czy w stosunku do Ciebie miało miejsce któreś z powyższych zachowań przemocowych?	Tak, doświadczyłem/am tego osobiście
Złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory (np. Facebook, messenger, instagram, viber, snapchat, whatsapp, twitter)	18,39%
Publikowanie w Internecie obraźliwych informacji	5,75%
Amatorskie filmiki video	9,20%
Poniżanie	19,54%
Zastraszanie	12,64%
Ośmieszanie, wulgaryzmy	19,54%
Szantaż	6,90%

Bicie, plucie	12,64%
Wyzywanie, przezywanie	22,99%
Grożenie (pokazywanie nieprzyzwoitych gestów)	12,64%
Hejt	12,64%

Co więcej, poproszono uczniów o odpowiedź, czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. Wśród ankietowanych, 10,34% w tym: 14,89% ogółu badanych dziewcząt oraz 5,00% ogółu badanych chłopców przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą. Pozostałe 89,66% badanych stwierdziło, że poza murami szkoły takie sytuacje nie występują.

Następnie zapytano uczniów, czy kiedykolwiek brali czynny udział w akcie przemocy. W grupie respondentów, 13,79% w tym: 12,77% ogółu badanych dziewcząt oraz 15,00% ogółu badanych chłopców przyznało się do stosowania przemocy. Pozostali uczniowie tj. 86,21% odpowiedzieli, że nigdy nie brali czynnego udziału w akcie przemocy.

Na pytanie kogo przede wszystkim uczniowie powiadomią jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy, 33,33% wskazało na grono pedagogiczne. Kolejno 29,89% poinformowałoby rodziców, a 11,49% wskazało na kolegów. Następnie 9,20% nie powiadomiłoby nikogo, a 6,90% zaznaczyło inną osobę, w tym: osobę dorosłą. Kolejno 5,75% wskazało na rodzeństwo, a pozostałe 3,45% na policję.

Problem przemocy w środowisku domowym

Pierwsze pytanie tej części badań dotyczyło relacji badanych z rodzicami i jak się okazało największy odsetek uczniów tj. 65,52% bez względu na płeć określił je jako bardzo dobre. Kolejno 24,14% oceniło je jako dobre. Następnie 8,05% uczniów określiło swoje relacje z rodzicami jako średnie. Jeden badany uczeń ocenił je jako raczej złe, jak również jeden jako bardzo złe.

Kolejno zapytano uczniów, o to czy mogą porozmawiać na temat swoich problemów z rodzicami, 60,92% przyznało, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych i chętnie rozmawia z nimi na temat swoich problemów. Kolejno 27,59% odpowiedziało, że podejmuje takie rozmowy z rodzicami, jednak nie zawsze o wszystkim im mówi. Następnie 6,90% przyznało, że raczej nie rozmawia z rodzicami na takie tematy, a 4,60% nigdy nie mówi rodzicom o swoich problemach.

Wykres 47. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?

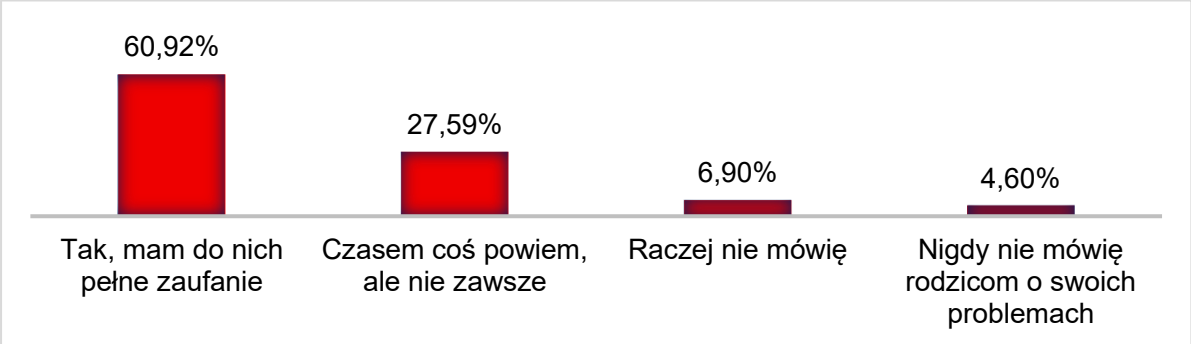

Co więcej, 73,56% uczniów wyraziło zdanie, że rodzice nie mają prawa uderzyć swojego dziecka bez względu na okoliczności. W ocenie 10,34% mogą to zrobić, jeśli są ku temu powody, a pozostałe 16,09% uczniów nie wiedziało jak odpowiedzieć na tak postawione pytanie.

Wykres 48. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?

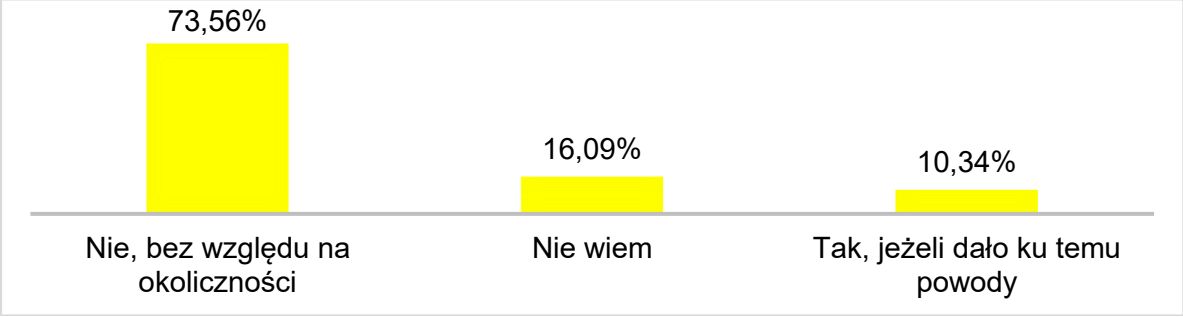

Z przeprowadzonych badań wynika również, że zdecydowana większość uczniów czuje się bezpiecznie w swoim domu (97,70%). Pozostałe 2,30% udzieliło odpowiedzi przeczącej.

Na koniec tej części badań zapytano uczniów o instytucje, które zajmują się pomocą osobom dotkniętym problemem przemocy. 39,08% odpowiedziało, że nie zna nazw takich instytucji, ale wie gdzie i do kogo udać się po pomoc, a 20,69% ankietowanych zadeklarowało, że zna nazwy i dokładną lokalizację instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom pokrzywdzonym. Pozostałe 40,23% przyznało się do braku wiedzy w tym temacie.

Wykres 49. Czy wiesz jakie instytucje w Twoim środowisku świadczą pomoc dla osób dotkniętych problemem przemocy?

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Napoje energetyczne

Na początku tej części zapytano uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Augustów, czy kiedykolwiek spożywali napoje energetyczne. I tak 51,72%, w tym: 46,81% ogółu badanych dziewcząt oraz 57,50% ogółu badanych chłopców przyznało, że spożywało napój energetyczny. Pozostałe 48,28% uczniów zaprzeczyło.

Wykres 50. Czy kiedykolwiek piłeś napój energetyczny?

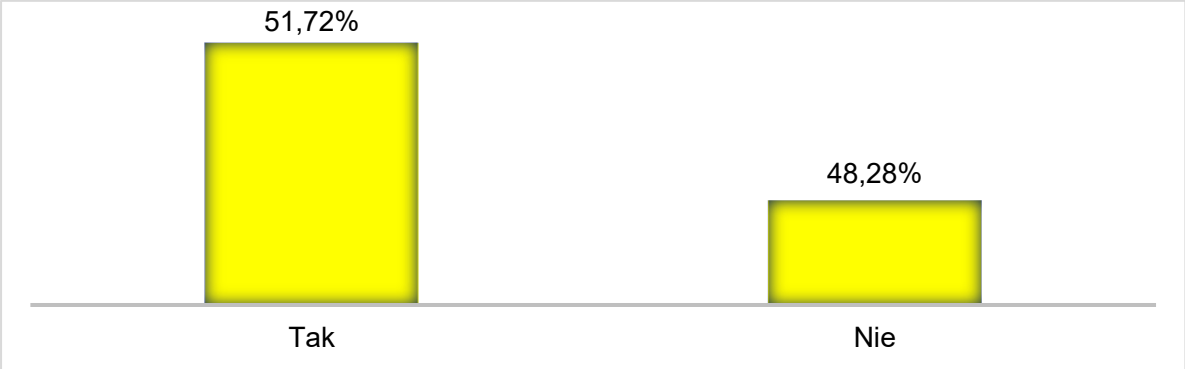

Kolejno poproszono uczniów, którzy w poprzednim pytaniu odpowiedzieli twierdząco o odpowiedź, jak często zdarza się im spożywać napoje energetyczne. Największy odsetek tj. 40,00% przyznał, iż bardzo rzadko spożywa napoje energetyczne. Kolejno 28,89% przyznało, iż zdarza się to kilka razy w miesiącu, a 13,33% zaznaczyło, że ma to miejsce kilka razy w tygodniu i tyle samo przyznało, iż zdarza się to raz w tygodniu. Pozostałe 4,44% zaznaczyło, że ma to miejsce codziennie.

Wykres 51. Jak często zdarza Ci się spożywać napoje energetyczne?

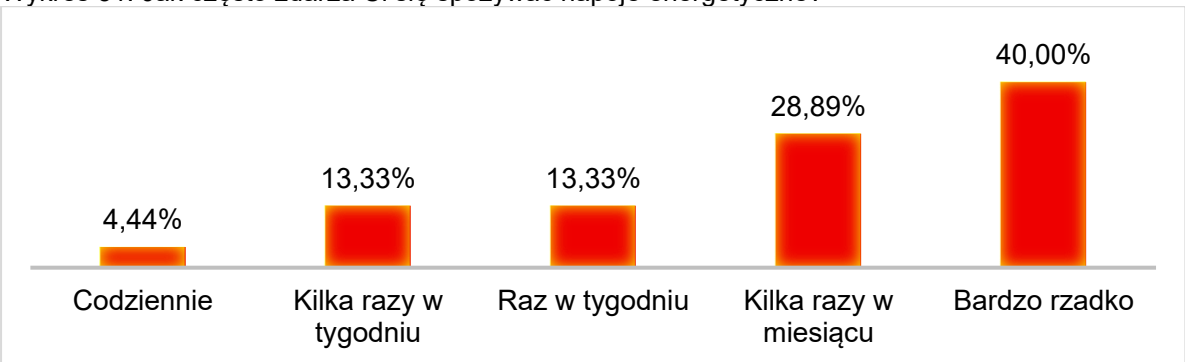

Kolejno zapytano uczniów z jakiego powodu spożywają napoje energetyczne. Uczniowie najczęściej zaznaczali, iż spożywają napoje energetyczne ze względu na dobry smak. Taką odpowiedź wskazało 48,89% badanych uczniów. Kolejno 35,56% spożywa je z powodu zmęczenia lub braku energii, a 13,33% gdy czuje senność. Pozostałe 2,22% wskazało na ból głowy.

Tabela 18. Z jakiego powodu spożywasz napoje energetyczne?

Z jakiego powodu spożywasz napoje energetyczne?	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Zmęczenie, brak energii	35,56%
Senność	13,33%
Ból głowy	2,22%
Inny powód: smak	48,89%

Badani uczniowie zapytani o dostęp do napojów energetycznych w swoim środowisku najczęściej odpowiadali, że jest on raczej łatwy i nie wymaga większego wysiłku. Taką odpowiedź wskazało 20,69% badanych. Kolejno 18,39% uznało, że jest to zadanie trudne, ale możliwe. Z kolei 13,79% ankietowanych uczniów uważa, iż zakup tego typu napojów jest raczej trudny i niewarty wysiłku. Następnie 12,64% uznało to za zadanie bardzo trudne, wręcz niemożliwe i tyle samo stwierdziło, iż zakup napojów energetycznych jest bardzo łatwy dla każdego. Pozostałe 21,84% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi, gdyż nie interesuje się tym tematem.

Wykres 52. Jak oceniasz dostęp do napojów energetycznych w Twoim środowisku?

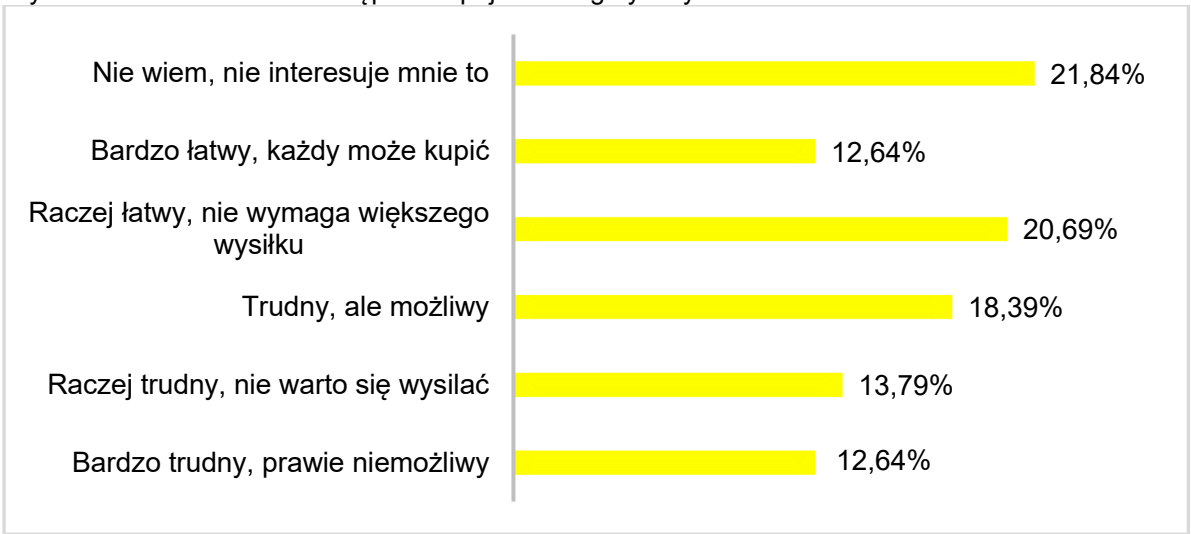

Idąc dalej, zapytano ogółu uczniów czy ich zdaniem napoje energetyczne są szkodliwe dla organizmu. Największy odsetek tj. 42,53% stwierdził, iż jest to zależne od ilości spożywania takich napojów. Kolejno 36,78% stwierdziło, że są one szkodliwe, natomiast 14,94% miało odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 5,75% nie wyraziło swojej opinii w tym temacie.

Wykres 53. Czy uważasz, że napoje energetyczne są szkodliwe dla organizmu?

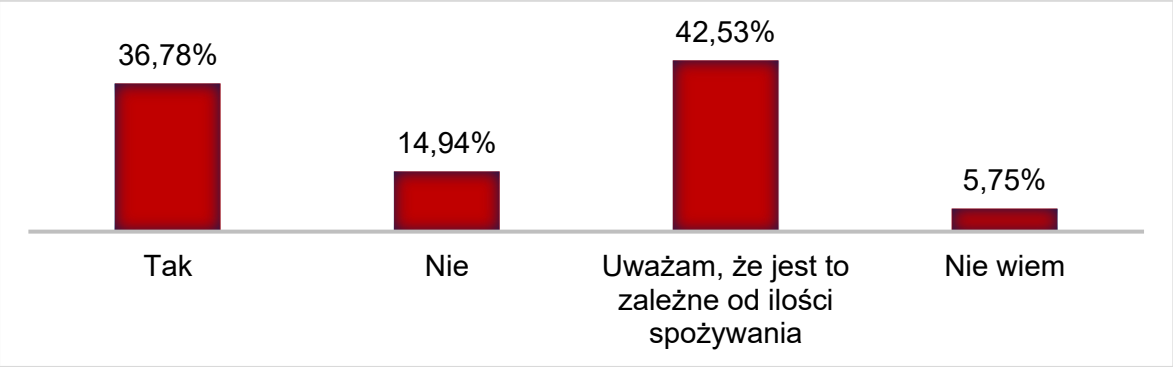

Na samym końcu zapytano ogółu uczniów, czy media społecznościowe mają wpływ na ich zachowanie lub podejmowane przez nich decyzje. Największy odsetek tj. 51,72% stwierdziło, iż media społecznościowe nie mają wpływu na ich zachowanie, czy też podejmowane decyzje, gdyż mają swoje zdanie. Następnie 6,90% przyznało, że jest im przykro, że nie mogą być tacy jak inni i tyle samo obserwuje innych i chce ich naśladować. Z kolei 2,30% badanych wyraziło odmienne zdanie, wskazując, że inspiruje się tylko mądrymi i kreatywnymi rzeczami. Pozostałe 32,18% respondentów nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi w tym temacie.

Wykres 54. Czy media społecznościowe mają wpływ na Twoje zachowanie lub podejmowane przez Ciebie decyzje?

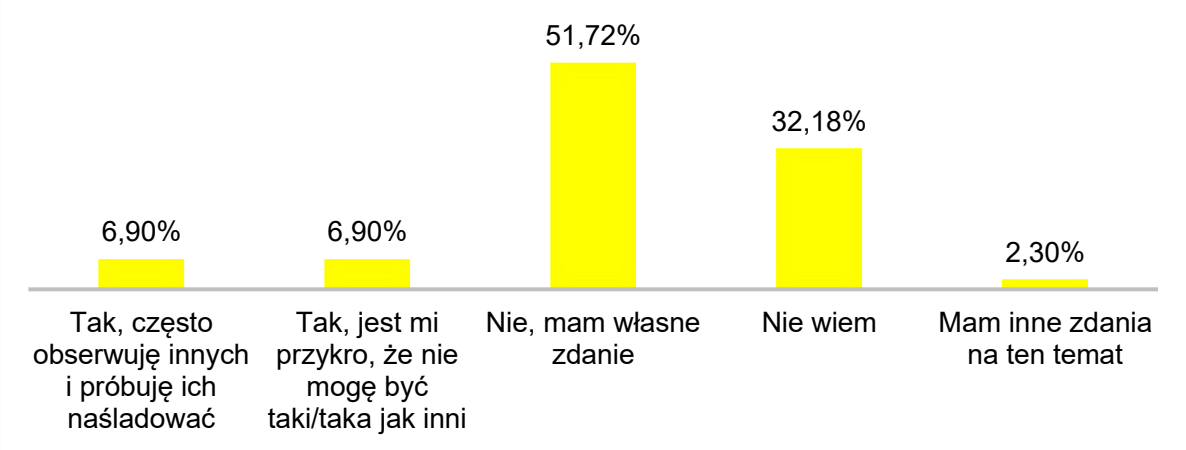

Palenie papierosów

Badania realizowane w latach 1992–2003 wskazywały na stopniowy wzrost odsetka uczniów regularnie palących papierosy (z 23% do 31%), jednak w roku 2008 odnotowano spadek w tym zakresie (do 22%). Obecnie możemy mówić o lekkim wzroście wartości tego wskaźnika względem poprzedniego badania – w 2021 roku regularne palenie deklarowało 20% badanych. Od 2010 roku odsetek niepalących utrzymuje się na podobnym poziomie – około 60%. Liczba osób palących w wyjątkowych sytuacjach zmniejszyła się od poprzedniego pomiaru z 21% do 19%.[15]

W trakcie badania zapytano więc uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Augustów, czy kiedykolwiek zdarzyło się im zapalić papierosa. Do odbycia inicjacji nikotynowej przyznało się łącznie 12,64% badanych uczniów: z czego 11,49% zapaliło e-papierosa, a 1,15% paliło tradycyjne papierosy. Pozostałe 87,36% stanowili uczniowie niepalący.

Tabela 19. Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?

Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej
Nigdy nie paliłam/-em papierosów	87,36% - 76 uczniów
Tak, ale elektronicznego (e-papierosa)	11,49% - 10 uczniów
Tak, tradycyjne papierosy	1,15% - 1 uczeń

Następnie zapytano uczniów palących e-papierosy o stopień ich szkodliwości, w porównaniu do zwykłych papierosów. 40,00% uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe. Z kolei 20,00% uważa, że są one mniej szkodliwe, niż zwykłe papierosy, a 10,00% wyraziło zdanie przeciwne twierdząc, że są bardziej szkodliwe. Pozostałe 30,00% nie wiedziało jak ustosunkować się do tej kwestii.

Idąc dalej, prawie wszyscy uczniowie palący papierosy elektryczne przyznali, iż ich rodzice nie pozwalają im palić e-papierosów. Przeciwne zdanie wyraził 1 badany uczeń.

[15] CBOS, Młodzież 2021, Warszawa 2022

Zapytano też uczniów w jakim wieku zdarzyło się im po raz pierwszy zapalić. Wśród uczniów palących e-papierosy najwyższy odsetek wskazywał na 11 lat. W przypadku papierosów tradycyjnych również wskazano ten wiek.

Tabela 20. W jakim wieku pierwszy raz zapaliłeś e-papierosa?

W jakim wieku pierwszy raz zapaliłeś?	E- papierosy
11 lat	60,00% - 6 uczniów
12 lat	20,00% - 2 uczniów
13 lat	10,00% - 1 uczeń
14 lat	10,00% - 1 uczeń
15 lat	0,00%

Tabela 21. W jakim wieku pierwszy raz zapaliłeś tradycyjnego papierosa?

W jakim wieku pierwszy raz zapaliłeś?	Papierosy tradycyjne
11 lat	100,00% - 1 uczeń
12 lat	0,00%
13 lat	0,00%
14 lat	0,00%
15 lat	0,00%

Z przeprowadzonych badań wynika również, iż uczeń palił tradycyjne papierosy z ciekawości, a pierwszy kontakt z papierosami miał miejsce w szkole. Co więcej, badany uczeń zapalił po namowie innej osoby.

Co więcej, łącznie 55,17% wszystkich badanych uczniów przyznało, iż zna osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy. Pozostałe 44,83% zaprzeczyło posiadaniu znajomości takich osób. Szczegółowy rozkład odpowiedzi znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 22. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?

Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Nie znam	44,83%
1-5 osób	29,89%
6-10 osób	10,34%
11 i więcej	14,94%

Uczniowie zostali także poproszeni o ocenę dostępności papierosów w swoim środowisku. Dla 20,69% jest to zadanie bardzo trudne, prawie niemożliwe i tyle samo uważa, że jest to zadanie trudne, ale możliwe. Następnie 11,49% przyznało, iż zakup papierosów jest raczej łatwy i nie wymaga większego wysiłku. Dla 8,05% zakup tytoniu jest raczej trudny i niewarty wysiłku, a dla 6,90% jest to zadanie bardzo łatwe dla każdego. Pozostałe 32,18% nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie, gdyż nie interesuje się tym tematem.

Wykres 55. Jak oceniasz dostęp do papierosów w Twoim środowisku?

Uczniowie dość wysoko ocenili swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji palenia papierosów. Największy odsetek tj. 58,62% potrafi dokładnie powiedzieć, jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu, a 29,89% badanych zadeklarowało, że wie jakie są ogólne skutki palenia. Pozostałe 11,49% nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Wykres 56. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

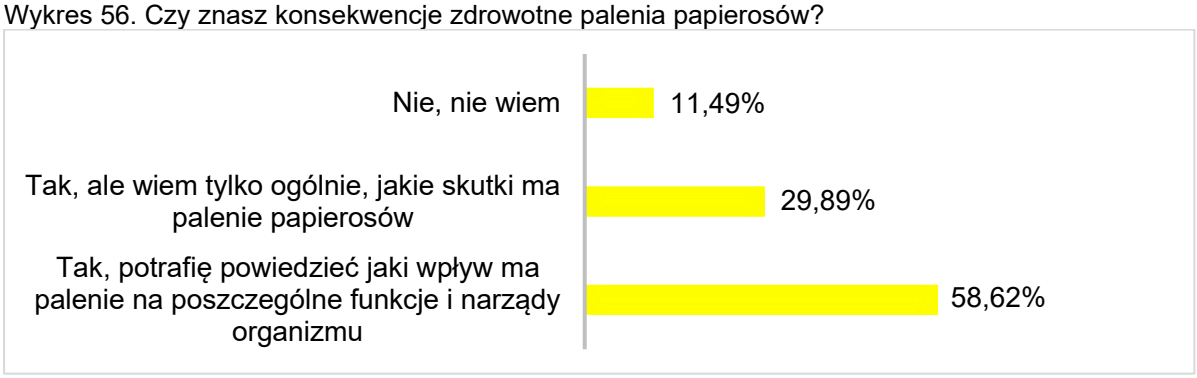

Picie alkoholu

W badaniu przeprowadzonym w 2021 roku, podobnie jak we wcześniejszych pomiarach, napoje alkoholowe okazały się najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, po którą sięgano częściej niż po papierosy czy narkotyki. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie w 2021 roku 66% (74% w 2018 roku) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (tak samo jak w roku 2018) – wódkę i inne mocne alkohole, a 37% (43% w 2018 roku) – wino. W porównaniu z poprzednim pomiarem nastąpił spadek wskaźników dotyczących picia piwa oraz wina. Z najnowszego sondażu wynika, że co najmniej raz w ciągu miesiąca przed badaniem upiło się 43% uczniów (w 2018 roku – 44%).[16]

Poniżej zaprezentowano dane statystyczne dotyczące spożywania napojów alkoholowych przez uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Augustów.

Gdy zapytano ankietowanych, czy kiedykolwiek zdarzyło im się spożywać napoje alkoholowe, 82,76% odpowiedziało, że taka sytuacja nie miała jeszcze miejsca. Pozostałe 17,24% badanych, w tym: 21,28% ogółu badanych dziewcząt i 12,50% ogółu badanych chłopców przyznało się do odbycia inicjacji alkoholowej.

Wykres 57. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol np. piwo, wino, wódkę?

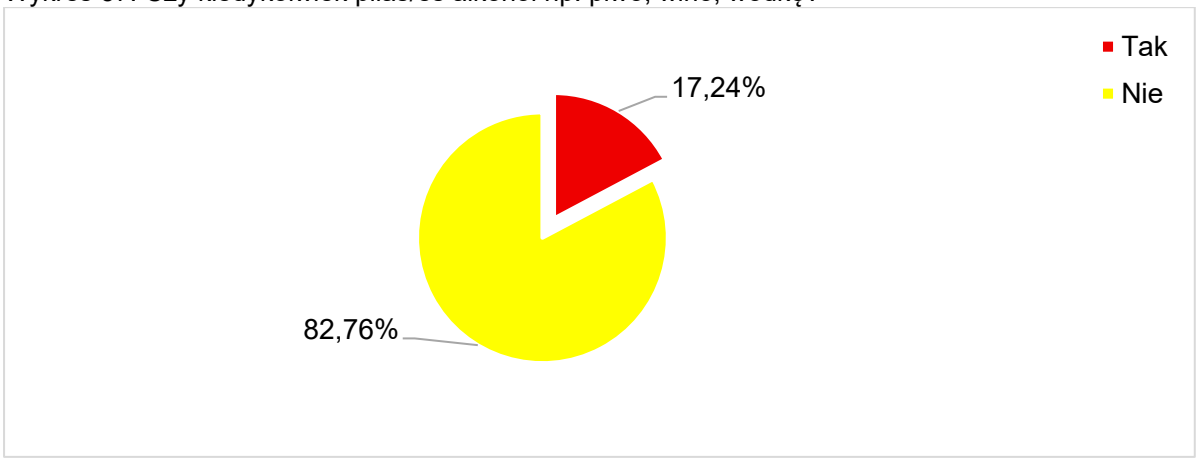

[16] CBOS, Młodzież 2021, Warszawa 2022

Wśród osób mających już za sobą inicjację alkoholową, najwyższy odsetek stanowiły odpowiedzi wskazujące jako moment jej rozpoczęcia wiek 11 lat.

Tabela 23. W jakim wieku po raz pierwszy zdarzyło Ci się wypić napój alkoholowy?

W jakim wieku zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej
Nie piłam/em	82,76% - 72 uczniów
11 lat	10,34% - 9 uczniów
12 lat	1,15% - 1 uczeń
13 lat	2,30% - 2 uczniów
14 lat	2,30% - 2 uczniów
15 lat	1,15% - 1 uczeń

Z pozyskanych danych wynika, iż pierwszym kontaktom z alkoholem sprzyja okres wakacyjny, a młode osoby najczęściej sięgają po alkohol dla towarzystwa. Co istotne, 33,33% tj. 5 badanych uczniów mających za sobą inicjacje alkoholową zadeklarowało, iż do „pierwszego razu" zostały namówione przez inne osoby.

Gdy zapytano uczniów o częstotliwość spożywania alkoholu, 66,67% przyznało, że zdarzyło im się wypić alkohol tylko raz, a 13,33% zaznaczyło, że spożywa alkohol kilka razy w roku i tyle samo wskazało, że ma to miejsce codziennie lub prawie codziennie. Pozostałe odpowiedzi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24. Jak często sięgasz po alkohol?

Jak często sięgasz po alkohol?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n=15
Codziennie lub prawie codziennie	13,33% - 2 uczniów
Kilka razy w tygodniu	0,00%
Kilka razy w miesiącu	6,67% - 1 uczeń
Kilka razy w roku	13,33% - 2 uczniów
Piłam/em tylko raz	66,67% - 10 uczniów

Kolejno zapytano uczniów, którzy potwierdzili więcej niż raz picie alkoholu, ile razy zdarzyło im się pić alkohol w ciągu ostatnich 12 miesięcy. 40,00%, tj. 2 uczniów wskazało na 20 razy lub więcej. Pozostałe wyniki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Ile razy zdarzyło Ci się pić alkohol w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Ile razy zdarzyło Ci się pić alkohol w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n=5
Nie piłem/am	20,00% - 1 uczeń
1-2 razy	20,00% - 1 uczeń
3-5 razy	0,00%
6-9 razy	20,00% - 1 uczeń
10-19 razy	0,00%
20 razy lub więcej	40,00% - 2 uczniów

Ponadto 40,00% tj. 2 uczniów przyznało, iż w ciągu ostatnich 30 dni nie spożywało alkoholu. Nieco niepokojącym jest, że 40,00% przyznało, iż miało to miejsce 20 razy lub więcej.

Tabela 26. Ile razy zdarzyło Ci się pić alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?

Ile razy zdarzyło Ci się pić alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n=5
Nie piłem/am	40,00% - 2 uczniów
1-2 razy	0,00%
3-5 razy	20,00% - 1 uczeń
6-9 razy	0,00%
10-19 razy	0,00%
20 razy lub więcej	40,00% - 2 uczniów

Idąc dalej, zapytano uczniów jak dużą ilość piwa wypili podczas ostatniej okazji picia alkoholu. I tak 60,00% nigdy nie pije piwa, a 50,00% wskazało na ilość powyżej 2 litrów.

Tabela 27. Jak dużą ilość piwa wypiłaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

Jak dużą ilość piwa wypiłaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n=5
Nigdy nie piję piwa	60,00% - 3 uczniów
Ostatnim razem nie piłam/em piwa	0,00%
Poniżej 0,5 litra	0,00%
Od 0,5 do 1 litra	0,00%
Powyżej 1 litra do 2 litrów	0,00%
Powyżej 2 litrów	40,00% - 2 uczniów

Kolejno, zapytano uczniów jak dużą ilość wina wypili podczas ostatniej okazji picia alkoholu. I tak 40,00% nigdy nie pije wina i tyle samo wskazało na ilość powyżej 0,75 litra. Pozostałe odpowiedzi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Jak dużą ilość wina wypiłaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

Jak dużą ilość wina wypiłaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n=5
Nigdy nie piję wina	40,00% - 2 uczniów
Ostatnim razem nie piłam/em wina	0,00%
Poniżej 0,2 litra	0,00%
Od 0,2 do 0,4 litra	20,00% - 1 uczeń
Powyżej 0,4 do 0,74 litra	0,00%
Powyżej 0,75 litra	40,00% - 2 uczniów

Pytając o spożycie wódki podczas ostatniej okazji picia alkoholu, okazało się, że 40,00% wskazało na ilość powyżej 240 ml i tyle samo nigdy nie pije wódki. Pozostałe odpowiedzi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Jak dużą ilość wódki wypiłaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

Jak dużą ilość wódki wypiłaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n=5
Nigdy nie piję wódki	40,00% - 2 uczniów
Ostatnim razem nie piłam/em wódki	0,00%
Poniżej 80 ml	0,00%
Powyżej 80 ml do 150 ml	20,00% - 1 uczeń
Powyżej 150 ml do 240 ml	0,00%
Powyżej 240 ml	40,00% - 2 uczniów

Zapytano również pijących alkohol uczniów, czy zdarzyło się im upić napojem alkoholowym. I tak 60,00% tj. 3 uczniów potwierdziło taką sytuację, natomiast pozostałe 40,00% zaprzeczyło.

Ogół badanych uczniów dość dobrze ocenił swój poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu. 59,77% zadeklarowało, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma picie na poszczególne funkcje organizmu, a 28,74% ankietowanych posiada ogólne informacje na temat skutków spożywania alkoholu. Pozostałe 11,49% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Wykres 58. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

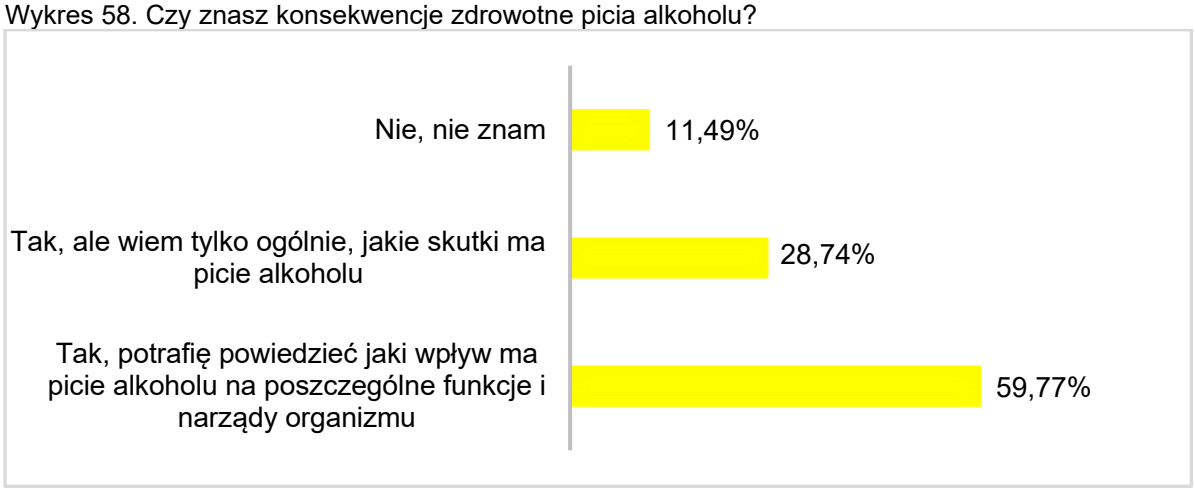

Gdy zapytano ankietowanych o to czy znają w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol, 35,63% potwierdziło, że zna takie osoby. Pozostałe 64,37% zaprzeczyło takim znajomościom.

Wykres 59. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?

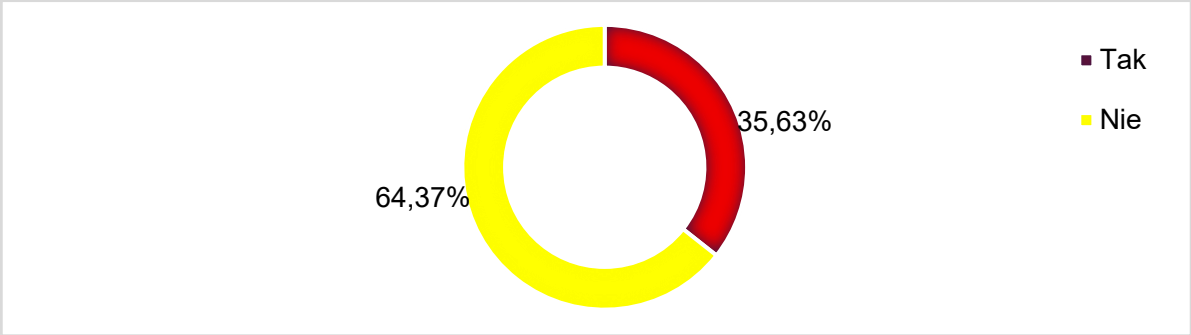

Na koniec tej części badań poproszono wszystkich badanych uczniów o ocenę dostępności alkoholu w ich środowisku. Dla 25,29% jest to zadanie bardzo trudne, prawie niemożliwe. Z kolei dla 20,69% ankietowanych zakup alkoholu jest trudny, ale możliwy. Następnie 8,05% uznało to za zadanie raczej trudne i niewarte wysiłku. Kolejno 6,90% stwierdziło, iż zakup alkoholu jest raczej łatwy i niewymagający większego wysiłku. Dla 3,45% jest to zadanie bardzo łatwe dla każdego. Pozostałe 35,63% uczniów nie wyraziło swojej opinii, ponieważ nie interesuje się tym tematem.

Wykres 60. Jak oceniasz dostęp do alkoholu w Twoim środowisku?

Zażywanie narkotyków

W roku 1994 co piąty respondent (22%) wiedział, od kogo lub gdzie można kupić narkotyki, w 2003 roku była to już niemal połowa (49%). Jednak od tego czasu liczba uczniów mających wiedzę o miejscach oferowania narkotyków zaczęła spadać. W roku 2016 odsetek takich wskazań wyniósł (31%), a liczba respondentów, którzy wiedzieli o kilku takich miejscach lub osobach, była najniższa od 1999 roku. Wyniki ostatniego badania z 2021 roku pokazały dalsze zwiększenie się odsetka osób, które nie mają wiedzy, gdzie można kupić narkotyki – do 53%. Jest to najwyższy odsetek od 1994 roku. W latach 1992–2003 odsetek uczniów, którzy używali narkotyków w ciągu ostatniego roku, systematycznie rósł (z 5% do 24%). W 2008 roku zmniejszył się do 15%, ale w kolejnych badaniach zaobserwowano niewielkie jego wzrosty. Od 2016 roku rozpoczął się trend spadkowy, który potwierdzają ostatnie wyniki – 13% odpowiedzi twierdzących.[17]

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów z terenu gminy Augustów wynika, że zdecydowana większość respondentów tj. 98,85% nie miała dotychczas kontaktu z narkotykami. Natomiast 1,15% tj. 1 uczeń przyznał się do pierwszych eksperymentów z tego typu substancjami.

Wykres 61. Czy używałaś/eś kiedykolwiek narkotyków?

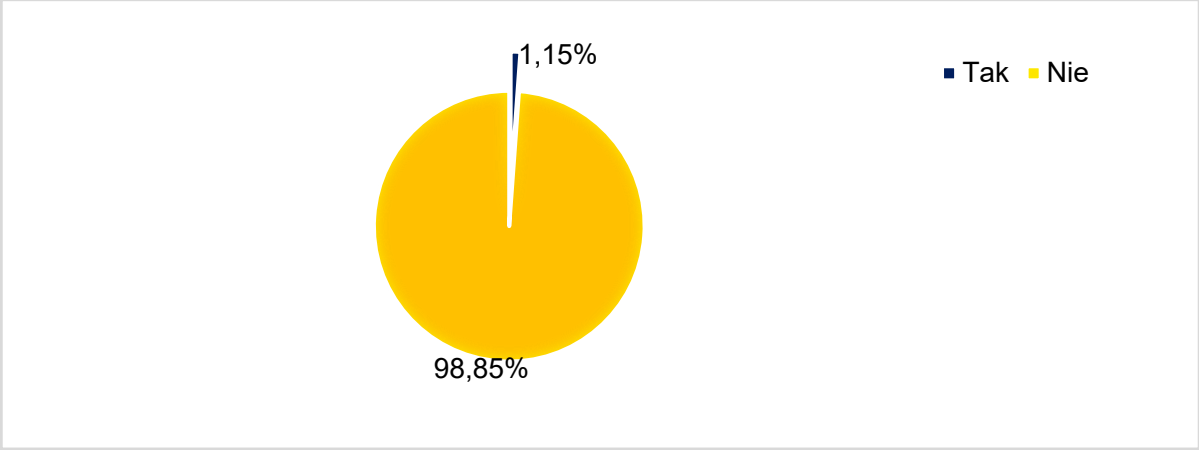

Uczeń, który potwierdził swoją inicjację narkotykową odpowiadał na dodatkowe pytania dotyczące użytkowania narkotyków. Potwierdził on kontakt z marihuaną

[17] CBOS, Młodzież 2021, Warszawa 2022

i haszyszem. Ponadto przyznał, iż używał narkotyków z ciekawości, a do pierwszego kontaktu z narkotykiem doszło w szkole. Jak również przyznał, iż przebywał pod wpływem narkotyków na terenie swojej szkoły.

Kolejne pytanie zostało skierowane do ogółu badanych i dotyczyło przyjmowania substancji takich, jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza. Zdecydowana większość uczniów tj. 89,66% zaprzeczyła by taka sytuacja kiedykolwiek miała miejsce. Pozostałe osoby potwierdziły zażywanie tego typu leków, w tym: 8,05% krócej niż przez trzy tygodnie, a 1,30% przez trzy tygodnie lub dłużej.

Wykres 62. Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające lub nasenne z przepisu lekarza?

Poproszono również uczniów o ocenę dostępności leków. I tak 21,84% przyznało, iż jest to zadanie raczej łatwe i nie wymaga większego wysiłku. Dla 12,64% zakup leków jest bardzo trudny, prawie niemożliwy, a dla 11,49% jest to zadanie bardzo łatwe dla każdego. Kolejno 10,34% uznało to za zadanie raczej trudne i niewarte wysiłku, a 8,05% za zadanie trudne, ale możliwe. Pozostałe 35,63% ankietowanych nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie, gdyż nie interesuje się tym tematem.

Wykres 63. Jak oceniasz dostęp do leków w Twoim środowisku?

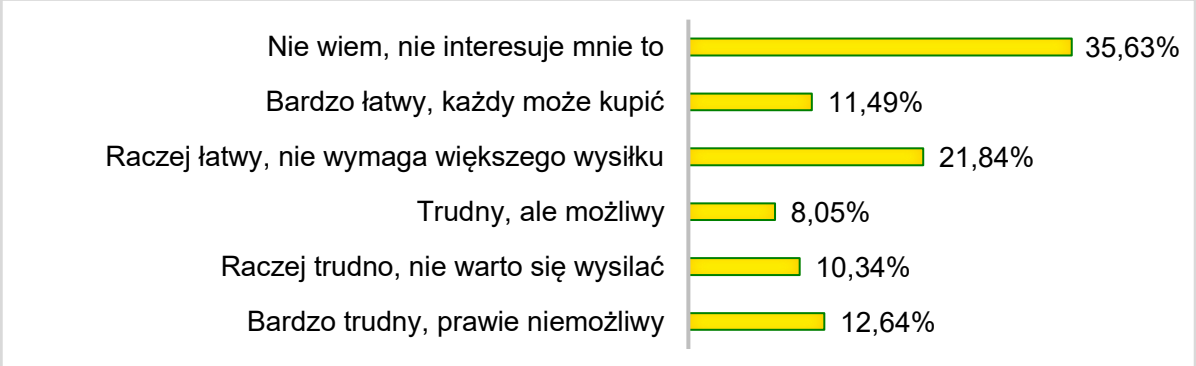

Gdy zapytano ogółu respondentów, czy znają w swoim otoczeniu osoby zażywające narkotyki, 9,20% uczniów udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Pozostałe 90,80% zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

W kwestionariuszu ankiety nie zabrakło również pytania o dostęp do narkotyków. 37,93% badanych stwierdziło, że jest to zadanie bardzo trudne, prawie niemożliwe. Następnie 5,75% stwierdziło, że jest to zadanie trudne, ale możliwe i tyle samo stwierdziło, że jest to zadanie raczej trudne i niewarte wysiłku. Kolejno 1,15% uznało to za zadanie raczej łatwe i tyle samo uznało to za zadanie bardzo łatwe dla każdego. Pozostałe 48,28% ankietowanych nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie, gdyż się tym nie interesuje.

Wykres 64. Jak oceniasz dostęp do narkotyków w Twoim środowisku?

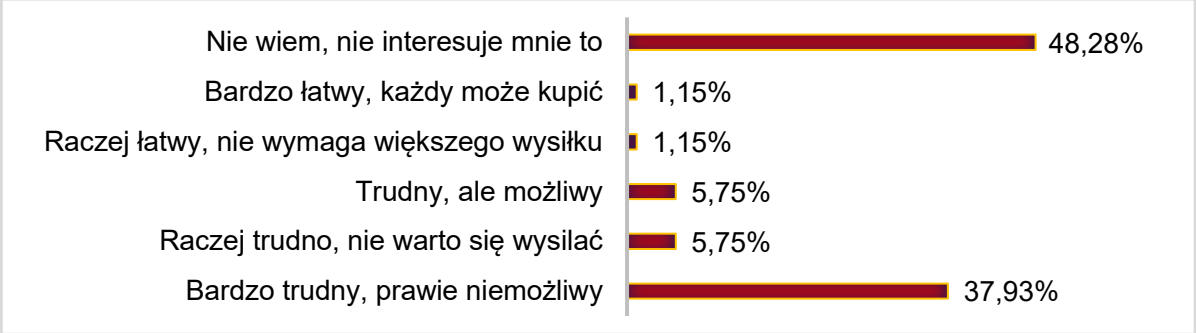

W drodze badania okazało się, iż zdecydowana większość uczniów tj. łącznie 97,70% nie zna miejsc ani osób, u których można zakupić narkotyki lub nie interesuje się tym tematem. Pozostałe 2,30% potwierdziło, iż wie gdzie dokonać zakupu narkotyków.

Z przeprowadzonej ankietyzacji wynika również, że 45,98% uczniów jest w stanie wskazać jaki wpływ mają narkotyki na poszczególne funkcje organizmu, a 37,93% posiada ogólną wiedzę. Pozostałe 16,09% badanych przyznało się do braku wiedzy na ten temat.

Wykres 65. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

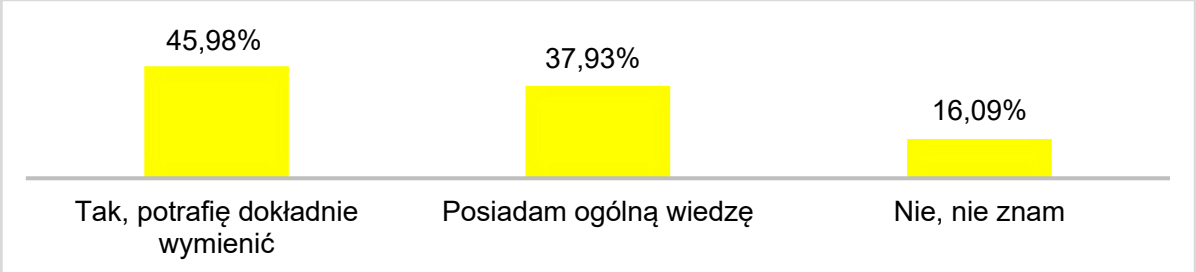

Uczniowie zapytani o znajomość sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków w większości zadeklarowali posiadanie wiedzy w tym zakresie. 37,93% zadeklarowało, że potrafi dokładnie powiedzieć jakie są konsekwencje prawne posiadania narkotyków i tyle samo posiada tylko ogólną wiedzę. Pozostałe 24,14% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy w danym temacie.

Wykres 66. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

W drodze badania okazało się również, że zarówno rodzice, jak i nauczyciele zazwyczaj rozmawiają na temat szkodliwości zażywania narkotyków oraz dopalaczy, jednak robią to przeważnie rzadko.

Zażywanie dopalaczy

Z używaniem „dopalaczy" wiąże się wiele zagrożeń. Są to względnie nowe, jeszcze słabo przebadane substancje przyjmowane wedle nowych nie do końca rozpoznanych wzorów. W efekcie brak doświadczeń z tymi substancjami u użytkowników zwiększa ryzyko powikłań. O niektórych z tych substancji można przypuszczać, że są bardziej niebezpieczne niż ich nielegalne odpowiedniki, inne mogą się okazać całkiem niegroźne.[18] W przypadku „dopalaczy" w 2021 roku odnotowano spadek używania tych substancji. Odsetek badanych, którzy z nimi eksperymentowali, wyniósł 2,6%. W ciągu ostatniego roku oraz miesiąca poprzedzającego badanie „dopalaczy" używało po 0,3% uczniów. Są to najniższe wskaźniki od początku prowadzenia naszych badań – to jest od roku 2008.[19]

Badając zjawisko używania dopalaczy uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź, czy kiedykolwiek mieli z nimi styczność. Tylko 3,45% tj. 3 badanych uczniów potwierdziło kontakt z tymi substancjami.

Uczniowie, zażywający dopalacze przyznali, iż miało to miejsce: w szkole i na wakacjach, a dopalacze zażywali najczęściej z ciekawości oraz w wyniku silnych emocji.

Następnie gdy zapytano ogółu ankietowanych, czy znają w swoim środowisku osoby zażywające dopalacze pojawiło się 16,09% odpowiedzi potwierdzających takie znajomości. Pozostałe 83,91% respondentów przyznało, że nie zna takich osób.

Ponadto 25,29% uczniów zadeklarowało, że nie posiada wiedzy na temat tego gdzie i od kogo można kupić dopalacze, a 72,41% stwierdziło, że nie wie gdyż się tym nie interesuje. Pozostałe 2,30% posiada wiedzę w tym zakresie.

[18] Sierosławski J. Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r.

[19] CBOS, Młodzież 2021, Warszawa 2022

Gdy zapytano o konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy, 51,72% uczniów zadeklarowało, że posiada ogólną wiedzę na temat skutków ich zażywania. Z kolei 21,84% stwierdziło, że potrafi powiedzieć jaki wpływ mają dopalacze na poszczególne funkcje organizmu i narządy. Pozostałe 26,44% stanowili uczniowie, którzy przyznali się do braku wiedzy w tym zakresie.

Wykres 67. Czy znasz konsekwencje zdrowotne używania dopalaczy?

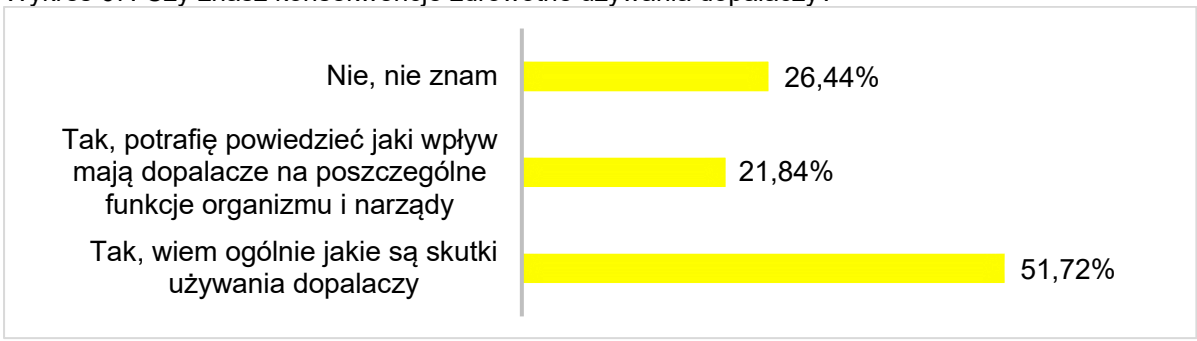

Współczesne zagrożenia wśród uczniów

Uzależnienia behawioralne w życiu uczniów

Według opublikowanych przez GUS danych z 2017 r. 98,8% gospodarstw domowych z dziećmi wykorzystuje Internet do codziennych aktywności. W zrealizowanych rok wcześniej badaniach „Nastolatki wobec Internetu" (Kamieniecki i in., 2016) również wykazano, że w domu korzysta z niego codziennie ponad 90% nastolatków. Internet stał się nieodłącznym elementem życia młodych ludzi, niezbędnym do nauki i komunikacji. Powszechne korzystanie przez młodzież z tego medium nasuwa pytania o związane z tym zagrożenia. Chociaż dla większości użytkowników Internet faktycznie jest narzędziem pracy, rozrywki i komunikacji, to jednak w przypadku pewnej grupy młodych internautów korzystanie z sieci może wymykać się spod kontroli.[20]

W związku z tym zadano uczniom w klasach siódmych i ósmych z terenu gminy Augustów kilka pytań odnośnie zagrożeń związanych z użytkowaniem Internetu oraz uzależnieniami behawioralnymi.

Jak wynika z pozyskanych danych, prawie wszyscy badani uczniowie klas siódmych i ósmych posiadają swój komputer, telefon czy tablet. Do braku tego typu urządzeń przyznało się 4 uczniów. Jak najczęściej przyznają uczniowie, ze sprzętów elektronicznych korzystają od 1 do 3 godzin dziennie. Taką odpowiedź wskazało 36,98% badanych. Kolejno 22,99% przyznało, że jest to od 3 do 5 godzin dziennie, a 21,84% wskazało na przedział powyżej 5 godzin dziennie. Następnie 11,49% wskazało mniej niż 1 godzinę dziennie, a pozostałe 2,30% korzysta tylko w weekendy.

[20] Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Problematyczne używanie Internetu przez młodzież, Raport z badań, Warszawa 2019

Badani korzystając z komputera, telefonu czy tabletu najczęściej poświęcają czas na śledzenie portali społecznościowych, kolejno na gry, w tym w wirtualne światy oraz naukę. Najrzadziej korzystają ze stron tematycznych lub zawierających fora.

Ponadto 39,08% uczniów przyznało, iż okazjonalnie zawiera znajomości w Internecie, a 10,34% robi to często. Pozostałe 50,57% stwierdziło, że nigdy nie zawiera takich znajomości.

Wykres 68. Czy często zawierasz nowe znajomości w Internecie?

Idąc dalej zadano uczniom pytanie czy dotyczą ich problemy związane z uzależnieniami behawioralnymi. 18,39% przyznało, że ma problem z nałogowym korzystaniem z Internetu, z nałogowym korzystaniem z telefonu oraz obsesyjnym kupowaniem niepotrzebnych rzeczy, czyli zakupoholizmem. Pozostałe odpowiedzi uczniów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Czy któreś z poniższych zjawisk Cię dotyczą?

Czy któreś z poniższych zjawisk Cię dotyczą?	Tak
Nałogowe korzystanie z telefonu (fonoholizm)	18,39%
Nadmierne korzystanie z Internetu (siecioholizm)	18,39%
Nadmierne korzystanie z gier komputerowych	13,79%
Strach przed ominięciem ważnego wydarzenia w Sieci (FOMO)	5,75%
Strach związany z brakiem kontaktu z telefonem komórkowym (nomofobia)	9,20%
Obsesyjne kupowanie niepotrzebnych rzeczy (zakupoholizm)	18,39%
Nadmierne korzystanie z gier typu hazardowego	5,75%
Obsesyjne spożywanie wyłącznie zdrowego, naturalnego i niskoprzetworzonego jedzenia (ortoreksja)	8,05%
Niekontrolowane objadanie się (jedzenioholizm)	8,05%

Zaburzenia nastroju związane z użytkowaniem serwisów społecznościowych (depresja facebookowa)	5,75%
Nadmierne wykorzystywanie przeglądarek internetowych (Efekt Google'a)	12,64%
Obsesja na punkcie posiadania umięśnionego ciała (bigoreksja)	13,79%
Obsesyjne opalanie się (tanoreksja)	5,75%
Uzależnienie od związków wirtualnych	6,90%

Młodzież należy do grupy, która jest w sposób szczególny narażona na podejmowanie zachowań ryzykownych, w tym nałogowy hazard. Z raportu CBOS z roku 2021 wynika, iż w stosunku do 2018 roku, odsetek młodych ludzi grających w gry o charakterze hazardowym (niezależnie od deklarowanej częstości) zmalał w 2021 roku o 10 punktów procentowych (z 51% do 41%). Odbyło się to z powodu graczy okazjonalnych, których odsetek zmniejszył się z 44% w 2018 roku do 34% w 2021 roku. Odsetek grających regularnie pozostał bez zmian na poziomie 7%.[21]

W trakcie badania nie zabrakło więc pytania dotyczącego postaw badanych uczniów z terenu gminy Augustów wobec gier hazardowych. I tak 25,29% tj. 22 badanych uczniów przyznało, iż uczestniczyło w tego typu grach, natomiast pozostałe 74,71% zaprzeczyło. Z pozyskanych danych wynika, iż uczniowie potwierdzili najczęściej wielorazowe uczestnictwo w poszczególnych rodzajach gier i najczęściej były to gry na automatach w salonie gier, gry na pieniądze w karty, kości lub inne (w realu lub w Internecie) oraz zakłady bukmacherskie np. STS, Lotto.

[21] CBOS, Młodzież 2021, Warszawa 2022

Młodzież a problem zjawiska cyberprzemocy

Według badania CBOS przeprowadzonego w 2021 roku jedną z najczęstszych form przemocy, pojawiającą się w deklaracjach uczniów była tzw. cyberprzemoc. 13% uczniów otrzymało w ostatnim roku szkolnym obraźliwego SMS-a lub wiadomość w komunikatorze internetowym od innego ucznia ze szkoły. 6% uczniów doświadczyło również upokorzenia związanego z publikacją przez innego ucznia ośmieszających lub kompromitujących ich materiałów.[22]

Jak wynika z pozyskanych danych, większość ankietowanych tj. 65,52% wie czym jest cyberprzemoc, natomiast 34,48% nie posiada wiedzy na ten temat.

W drodze przeprowadzonych badań okazało się również, iż 32,18% uczniów osobiście doświadczyło cyberprzemocy, gdyż zdarzyło się, że ktoś zrobił im zdjęcie lub nagrał film bez ich zgody i tyle samo nie przypominało sobie takiego zdarzenia. Z kolei 35,63% zaprzeczyło by taka sytuacja miała miejsce.

Wykres 69. Czy wbrew Twojej woli wykonano Ci kiedyś zdjęcie lub nakręcono film?

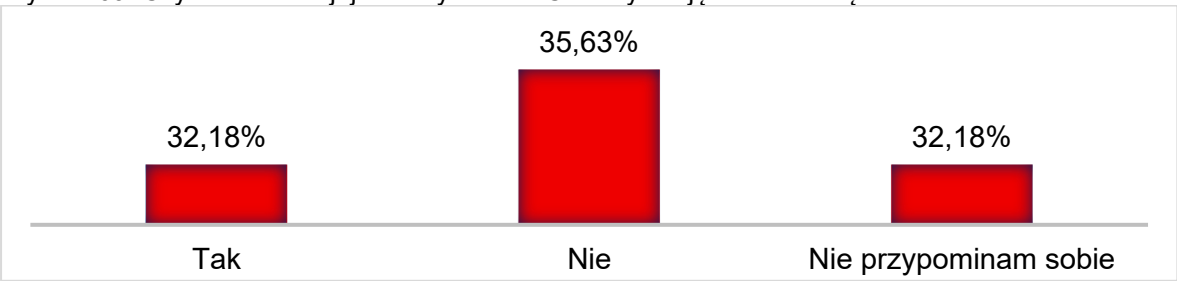

Uczniowie zostali również zapytani o to, czy sami kiedykolwiek byli sprawcami ośmieszania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. Z pozyskanych odpowiedzi wynika, że 10,34% badanych uczniów dopuściło się stosowania takiej formy przemocy rówieśniczej.

Zapytano także uczniów czy znają jakieś organizacje lub serwisy internetowe, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. I tak 86,21% badanych nie zna ani jednej takiej organizacji. Pozostałe 13,79% ankietowanych

[22] CBOS, Młodzież 2021, Warszawa 2022

zadeklarowało, że potrafi wskazać przynajmniej jedną instytucję lub organizację, która udziela tego typu pomocy.

Na sam koniec zapytano uczniów, czym jest dla nich hejt. 44,83% uznało, że jest to mowa nienawiści, której konsekwencje mogą być bardzo negatywne. Kolejno 21,84% uznało, iż jest to chęć obrażania innych, a 13,79% uważa, że są to agresywne, nieprzyjemne, pełne pogardy i nienawiści słowa. Następnie 4,60% uważa, że to zazdrość stosunku do innych osób, natomiast 2,30% stwierdziło, iż to nic takiego, rówieśnicy często mówią sobie przykre rzeczy i nie warto sobie zawracać tym głowy. Również 2,30% badanych miało odmienne zdanie na ten temat, jednak nie wskazało konkretnych odpowiedzi uzasadniających swoje stanowisko. Pozostałe 10,34% nie wyraziło swojej opinii.

CZĘŚĆ V

Przedstawienie wyników badania ankietowego w szkołach podstawowych w kontekście Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach z 2024 roku

Grupa badawcza

Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach wywodzi się z idei współpracy, powstałej wśród badaczy skupionych wokół Rady Europy zajmujących się tematyką używania substancji psychoaktywnych przez młodzież szkolną. Badania prowadzone są co cztery lata, korzystając przy tym z tych samych wystandaryzowanych technik.

Celem badania był przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ale także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ulokowanych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży.

Dane zamieszczone w poniższych zestawieniach zaczerpnięte są z Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach zrealizowanego w 2024 roku.

Do przeprowadzenia badań ESPAD z 2024 roku zebrano 3 185 ankiet wśród uczniów w wieku 15 i 16 lat oraz 3 301 ankiet wśród uczniów w wieku 17 i 18 lat [23].

Zestawienie wyników pozyskanych wśród uczniów klas siódmych i ósmych szkół podstawowych z terenu gminy Augustów z wynikami badania ogólnopolskiego ESPAD miała na celu próbę określenia tendencji, które mogą zachodzić w obszarze poszczególnych problemów, wraz ze wzrostem wieku grupy badawczej.

[23] Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2024r., Warszawa 2024

Palenie tytoniu

Palenie tytoniu jest zachowaniem mniej powszechnym. Chociaż raz w życiu paliło 38,6% pierwszoklasistów i 56,1% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 21,0% uczniów z grupy młodszej i 30,0% ze starszej[24].

Poniżej przedstawiono wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów z terenu gminy Augustów dotyczącego palenia papierosów przez uczniów klas piątych i szóstych oraz siódmych i ósmych, zestawione z wynikami badania ESPAD 2024. Z poniższych danych wynika, iż 1,15% klas siódmych i ósmych szkół podstawowych z terenu gminy zadeklarowało, że paliło papierosy tradycyjne. Porównując wynik uzyskany w klasach siódmych i ósmych do wyników uzyskanych w badaniu ESPAD, można zauważyć, że wynik procentowy jest wielokrotnie niższy wśród młodzieży z terenu gminy Augustów, niż wyniki ogólnopolskie.

Wykres 70. Palenie papierosów wśród uczniów szkół podstawowych w porównaniu do badania ESPAD 2024

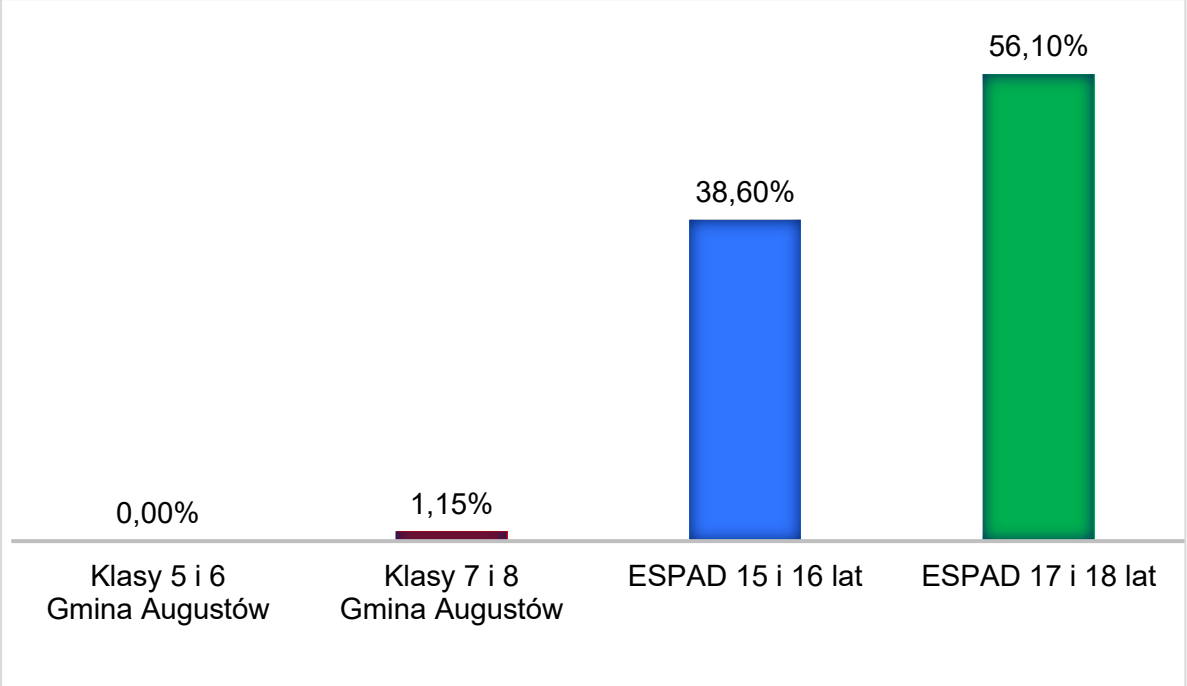

[24] Tamże

Napoje alkoholowe

Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 72,9% uczniów z młodszej grupy i 91,3% uczniów z starszej grupy[25].

Uzyskane dane pokazują, iż 3,77% uczniów klas piątych i szóstych oraz 17,24% uczniów klas siódmych i ósmych szkół podstawowych z terenu gminy Augustów zadeklarowało, że piło napój alkoholowy. Porównując wynik procentowy grupy uczniów z klas siódmych i ósmych z wynikiem młodszej kohorty badawczej ESPAD 2024 tj. 15 i 16 lat można zauważyć, że wynik procentowy jest ponad czterokrotnie niższy wśród młodzieży z terenu gminy Augustów, niż wynik ogólnopolski.

Wykres 71. Spożywanie napojów alkoholowych wśród uczniów w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2024

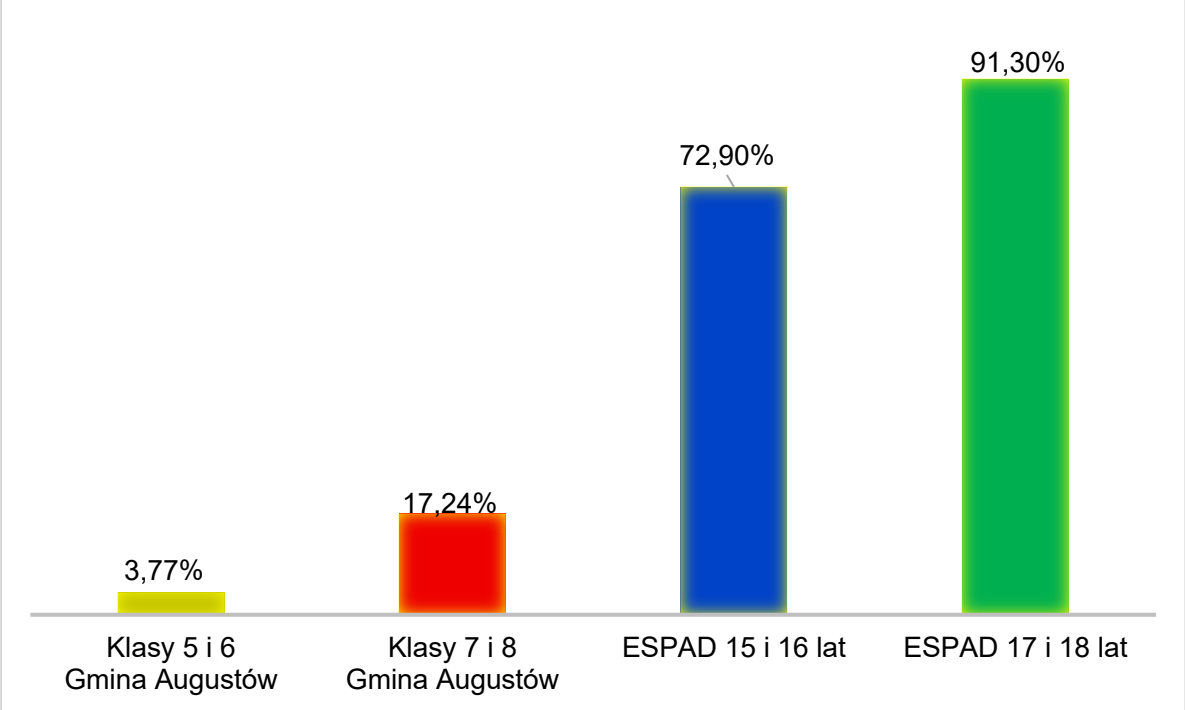

[25] Tamże

Gry hazardowe

Badania ESPAD 2024 sugerują, że ok.1/4 młodzieży ma za sobą doświadczenia gry na pieniądze. Wśród uczniów w wieku 15 i 16 lat takie doświadczenia zebrało 25,40% badanych, zaś w starszej kohorcie – 26,80% badanych[26].

Można zauważyć, iż problem hazardu dotyczy uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Augustów, gdyż 25,29% przyznało, iż uczestniczyło w grach hazardowych. W porównaniu z wynikami badania ESPAD 2024 odsetek uczniów z terenu gminy Augustów deklarujących udział w grach hazardowych jest nieco niższy niż w młodszej i starszej kohorcie objętej badaniem ESPAD. Pomimo tego zasadne jest podejmowanie działań profilaktycznych ukierunkowanych na zwiększanie świadomości młodzieży na temat zagrożeń związanych z hazardem oraz zapobieganie rozwojowi zachowań problemowych w tym obszarze.

Wykres 72. Udział w grach hazardowych wśród uczniów w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2024

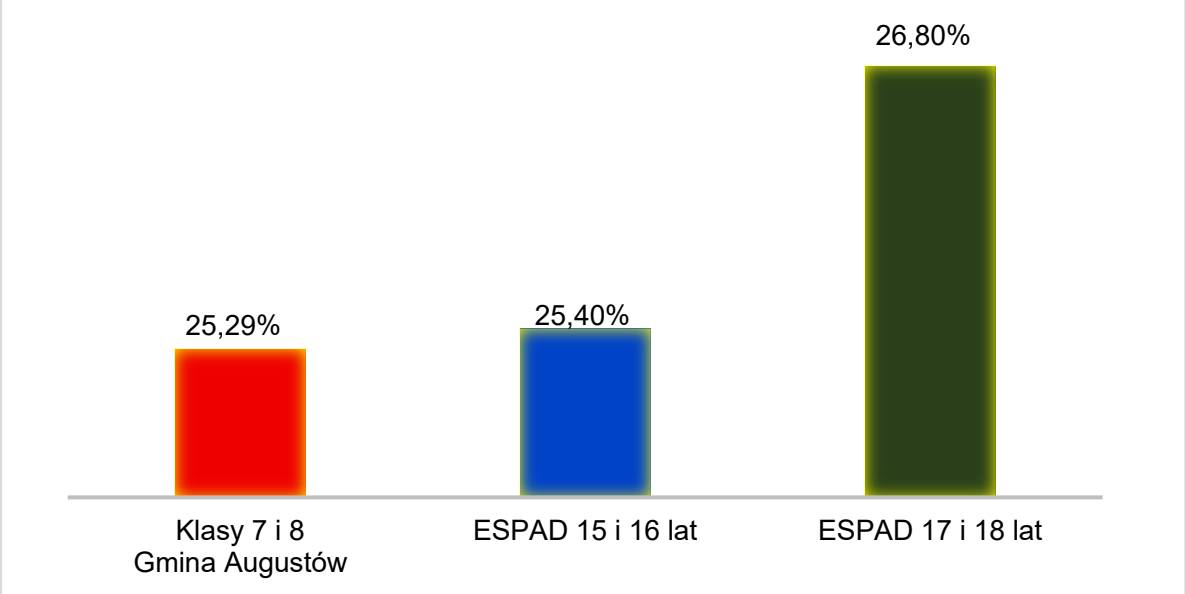

[26] Tamże

CZĘŚĆ VI

Diagnoza zagrożeń w środowisku szkolnym. Analiza ankiet dla rodziców.

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 102 rodziców uczniów z terenu gminy Augustów.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród rodziców miał na celu analizę ich postaw względem takich zagadnień jak:

1) problem przemocy i agresji w środowisku domowym oraz szkolnym;
2) problem związany z używaniem przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych;
3) korzystanie z komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Wyniki badania

Badanie zostało przeprowadzone na grupie 102 rodziców uczniów z terenu gminy Augustów. W badaniu wzięło udział 97 kobiet oraz 5 mężczyzn.

Wykres 73. Struktura próby badawczej ze względu na płeć.

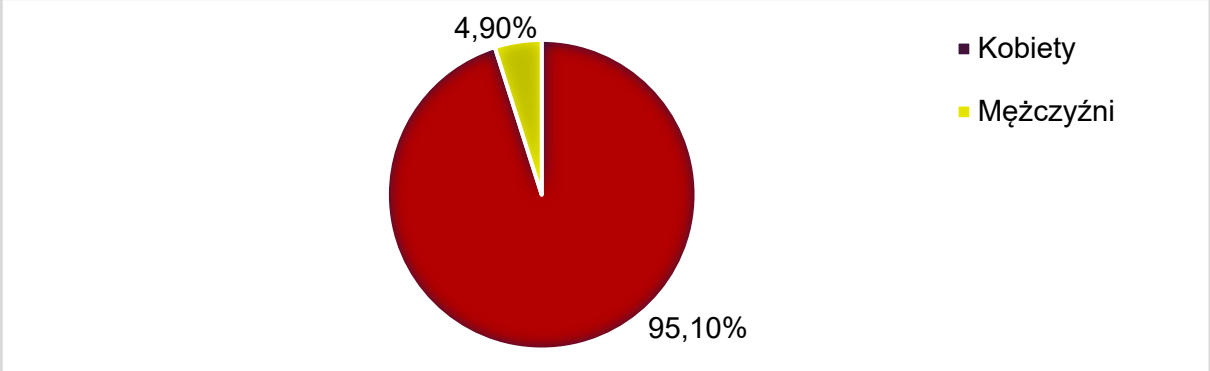

Ponadto próba badawcza została scharakteryzowana ze względu na liczbę posiadanych dzieci. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające dwójkę dzieci (47,06%), a kolejno osoby posiadające trójkę dzieci (24,51%).

Relacje rodziców z dziećmi

Na początku zadano rodzicom pytanie o to jak oceniają swoje relacje z dziećmi. Zdecydowana większość badanych tj. 77,45% stwierdziła, że ma bardzo dobry kontakt z dzieckiem, a pozostałe 22,55% przyznało, iż w zasadzie rozumie się dobrze ze swoim dzieckiem.

Wykres 74. Za pomocą, którego stwierdzenia może określić Pani/Pan swoje relacje z dzieckiem?

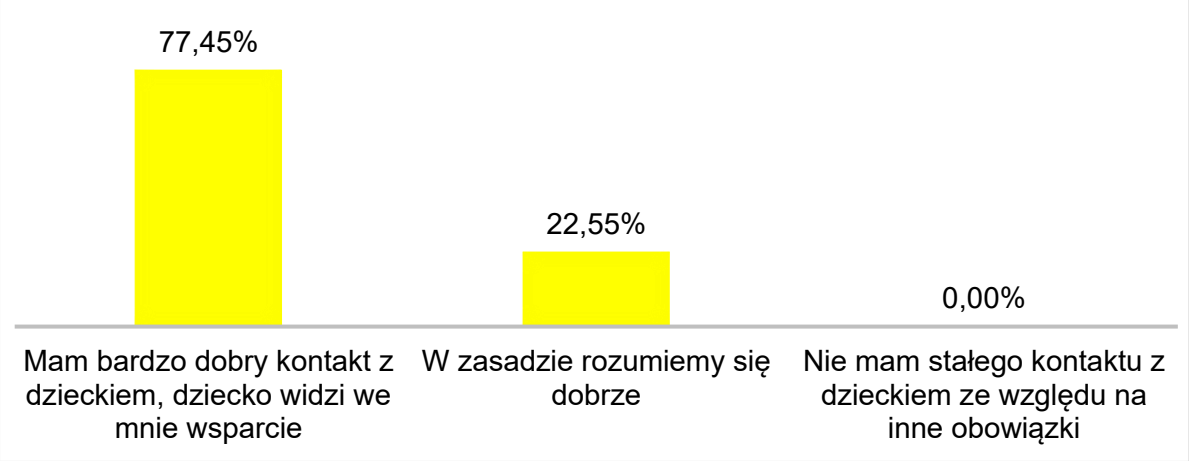

Ponadto 44,12% badanych rodziców odpowiedziało, że ich dzieci dzielą się z nimi wszystkimi swoimi problemami, natomiast pozostałe 55,88% stwierdziło, iż dzieci z nimi rozmawiają, ale nie zawsze mówią o wszystkim.

Wykres 75. Czy Pani/Pana dziecko chętnie rozmawia z Panią/Panem o swoich problemach?

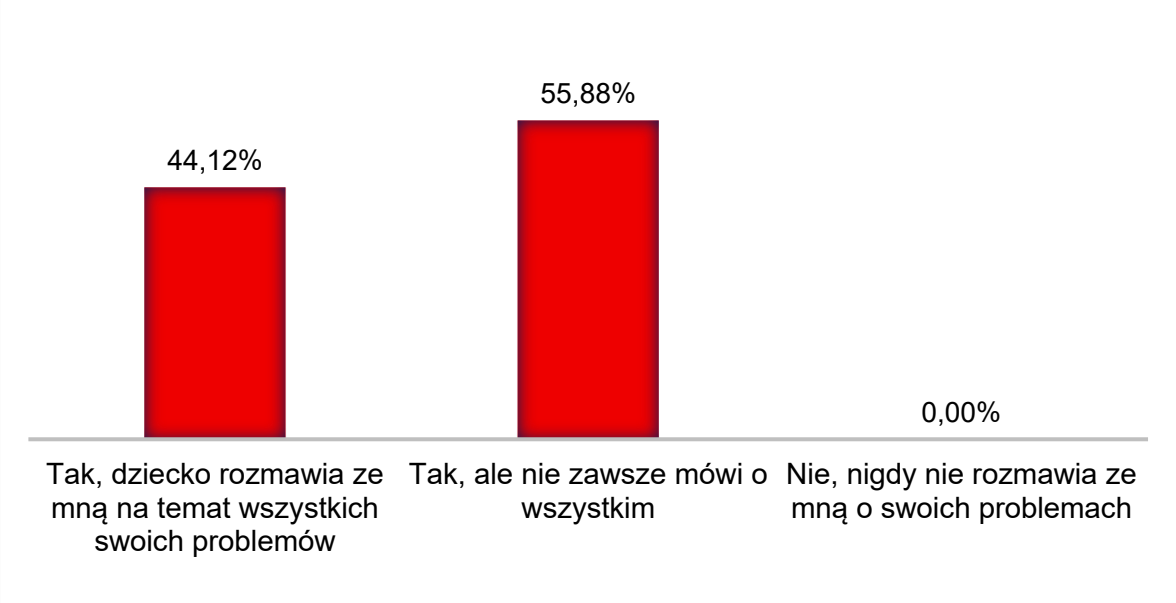

Następne pytanie dotyczyło znajomości problemów występujących w środowisku szkolnym. Zdaniem 87,25% respondentów ich dzieci nie mają żadnych problemów w szkole. Pozostałe 12,75% przyznało, iż wie o kłopotach swojego dziecka, a najczęściej wymienianymi problemami były problemy z rówieśnikami oraz nauką.

Zapytano również rodziców, czy zdarza się, że ich dzieci zachowują się agresywnie. Jak się okazało, 49,02% stwierdziło, że ich dzieci nigdy nie zachowują się agresywnie. Kolejno 45,10% respondentów przyznało, że zdarza się to rzadko, a pozostałe 5,88% zaznaczyło, iż ma to miejsce czasami.

Wykres 76. Czy zdarza się, że Pani/Pana dziecko zachowuje się agresywnie?

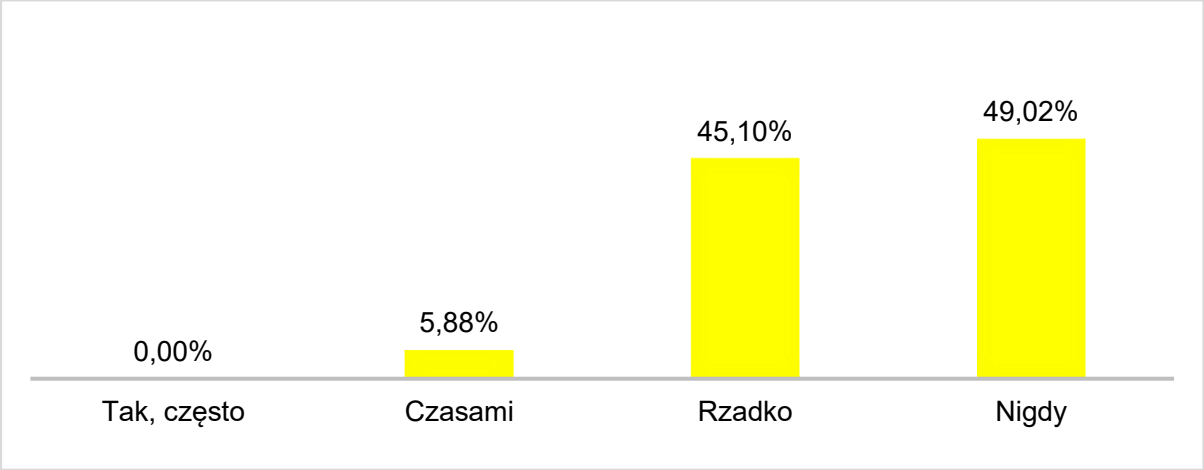

Postawy rodziców wobec wychowania dzieci

W trakcie ankietyzacji nie zabrakło pytania dotyczącego sposobu reagowania na złe zachowanie dziecka. I tak 55,88% badanych rodziców przyznało, że rozmawia z dzieckiem na ten temat. Kolejno 33,33% odpowiedziało, że najczęściej upomina lub ostrzega przed konsekwencjami złego zachowania, a pozostałe 10,78% rodziców stosuje różnego rodzaju zakazy m.in. na korzystanie z urządzeń elektronicznych.

Wykres 77. Jak najczęściej reaguje Pani/Pan na złe zachowanie dziecka?

Następnie zapytano bezpośrednio rodziców, czy zdarza im się stosować wobec dzieci kary cielesne. Największy odsetek tj. 85,29% stanowili respondenci, którzy nigdy nie użyli przemocy fizycznej wobec dzieci. Pozostałe 14,71% zadeklarowało, że raz na pół roku zdarzyło im się stosować takie kary.

Wykres 78. Czy zdarza się Pani/Panu używać siły fizycznej wobec dziecka?

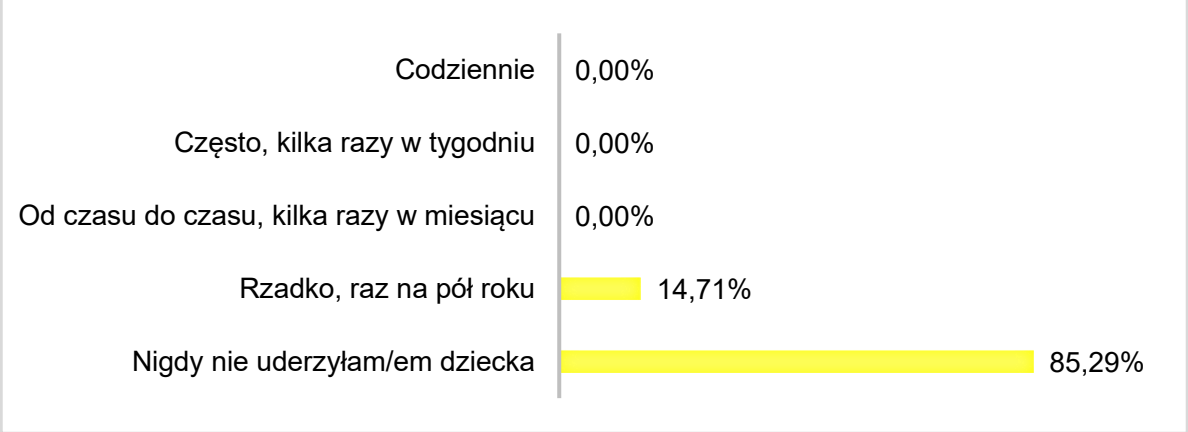

Zdecydowana większość rodziców uczniów uważa, że dziecko nie powinno się bać rodziców. Taką odpowiedź zaznaczyło 92,16% respondentów. Z kolei 2,94% stwierdziło, iż dziecko powinno bać się rodziców, a pozostałe 4,90% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na tak zadane pytanie.

Wykres 79. Czy uważa Pan/Pani, że dziecko powinno bać się rodziców?

Następnie zapytano rodziców, o to czy stosowanie kar cielesnych wobec dzieci jest dopuszczalne w sytuacji kiedy na to zasłużyły. I tak 82,35% odpowiedziało przecząco, a 5,88% odpowiedziało twierdząco na tak zadane pytanie. Pozostałe 11,76% nie wiedziało jak ustosunkować się do danego tematu.

Wykres 80. Czy rodzice mają prawo stosować kary cielesne wobec swoich dzieci, jeśli w ich przekonaniu zasłużyły sobie na to?

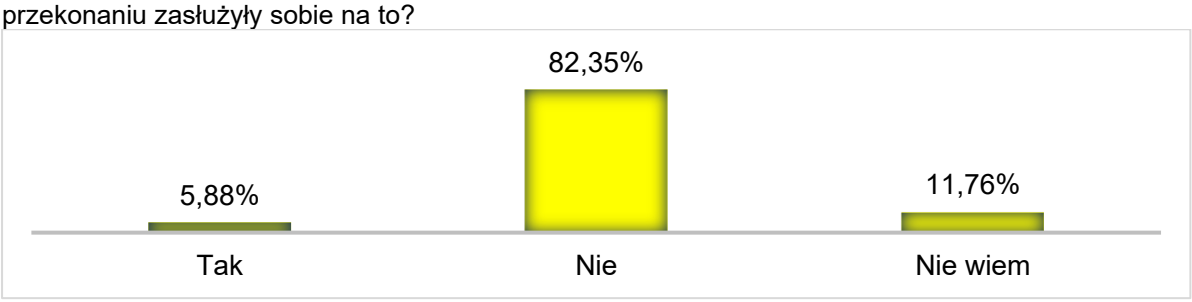

W drodze badania okazało się również, że 68,63% badanych rodziców jest za ustawowym zakazem stosowania kar cielesnych, natomiast 13,73% wyraziło zdanie przeciwne, a pozostałe 17,65% respondentów nie umiało się określić w tym temacie. W związku z powyższym, warto przypomnieć, iż w Polsce obowiązuje zakaz stosowania wobec małoletniego kar cielesnych. Zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, art. 96[1] „Osobom wykonującym władzę rodzicielską oraz sprawującym opiekę lub pieczę nad małoletnim zakazuje się stosowania kar cielesnych”.[27]

[27] LexLege- Zakaz stosowania wobec małoletniego kar cielesnych

Badania przeprowadzone wśród rodziców uczniów z terenu gminy Augustów pokazały, że 32,35% zna 1-2 rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci. Następnie 2,94% wskazało na przedział od 3 do 5 takich rodzin, a 1,96% potwierdziło znajomość ponad 5 takich rodzin. Pozostałe 62,75% badanych zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

Wykres 81. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci?

Problemy związane z substancjami psychoaktywnymi

Problem stosowania substancji psychoaktywnych jest aktualny wśród młodzieży. Często zdarza się, że w okresie dojrzewania rodzice przestają być autorytetami dla młodych ludzi, a rolę tę przejmują rówieśnicy. Niekiedy nastolatek trafia w negatywne środowisko rówieśnicze. Chce zaimponować znajomym, sięgając po środki odurzające, nie chce odstawać od innych. Myśli, że rezygnując i asertywnie wypowiadając swoje przeciwne zdanie, będzie odrzucony przez grupę, na której mu tak bardzo zależy. Niektóre osoby poddawane są presji rówieśniczej lub traktują używanie substancji psychoaktywnych jako ucieczkę od problemów w środowisku szkolnym czy też w domu. Rolą rodziców jest ukazanie młodzieży, jakie zagrożenia niesie za sobą stosowanie substancji psychoaktywnych, a jednocześnie wskazywanie konstruktywnej drogi do radzenia sobie z problemami, zyskania akceptacji rówieśniczej, zdrowego i szczęśliwego życia pozbawionego nałogów.

Mając na uwadze powyższe, w trakcie ankietyzacji pojawiły się również pytania związane z użytkowaniem substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.

Gdy zapytano rodziców, czy ich dziecko pali papierosy, zdecydowana większość zaprzeczyła (95,10%). Pozostałe 4,90% respondentów nie potrafiło jednoznacznie ustosunkować się do tak sformułowanego pytania.

W przypadku pytania o upojenie alkoholowe, 99,02% badanych rodziców zaprzeczyło by ich dziecko/dzieci piły alkohol. Pozostałe 0,98% nie wiedziało, jak ustosunkować się do tak zadanego pytania.

Ponadto prawie wszyscy badani rodzice przyznali, iż ich dzieci nigdy nie używały środków odurzających- narkotyków lub dopalaczy. Pozostałe 0,98% badanych rodziców, tj. jedna osoba, nie potrafiło ustosunkować się do tak sformułowanego pytania.

W dalszej części zapytano rodziców uczniów z terenu gminy Augustów, o to czy potrafiliby rozpoznać osobę pod wpływem narkotyków. Większość respondentów tj. 79,41% stwierdziła, iż bez problemu rozpoznałaby taką osobę. Pozostałe 20,59%

przyznało, że nie potrafiłoby rozpoznać czy osoba jest pod wpływem środków odurzających.

Kolejne pytanie dotyczyło wiedzy w zakresie narkotyków, ich rodzajów i skutków zażywania. Najwyższy odsetek tj. 49,02% stanowili respondenci, którzy zadeklarowali, że wiedzą dokładnie wszystko na temat tego rodzaju substancji psychoaktywnych, a 47,06% stwierdziło, iż tylko częściowo orientuje się w tym zakresie. Pozostałe 3,92% przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Wykres 82. Czy wie Pani/Pan co to są narkotyki, jakie są ich rodzaje oraz jakie są skutki ich używania?

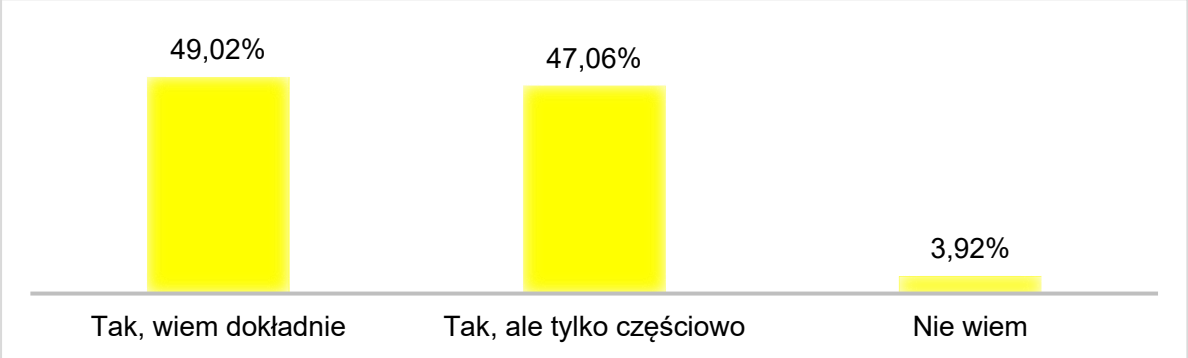

Następnie zapytano rodziców, czy w ich opinii na terenie szkół istnieje zagrożenie narkotykami. Tylko 6,86% przyznało, że taki problem występuje na terenie szkół, a 53,92% stanowczo zaprzeczyło. Pozostałe 39,22% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi na tak zadane pytanie.

Wykres 83. Czy według Pani/Pana na terenie szkół istnieje zagrożenie narkotykami?

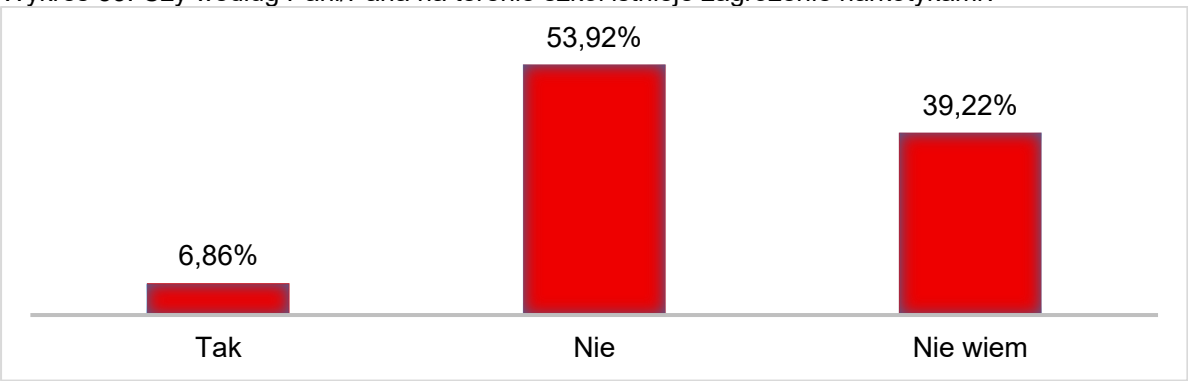

W drodze badania okazało się również, że zdecydowana większość badanych rodziców podejmuje rozmowy z dziećmi na temat substancji psychoaktywnych, w tym: 30,39% zadeklarowało, że rozmawia bardzo często, a 50,98% robi to rzadko. Pozostałe 18,63% nigdy nie rozmawia z dziećmi na takie tematy.

Wykres 84. Czy rozmawia Pani/Pan na temat substancji psychoaktywnych ze swoim dzieckiem?

Zadano również pytanie, czy rodzice wiedzą co to są e-narkotyki (i-dose, narkotyki dźwiękowe). Tylko 35,29% respondentów potwierdziło wiedzę w tym zakresie, natomiast pozostałe 64,71% zaprzeczyło.

Ponadto 61,76% respondentów nie zna w swoim środowisku instytucji pomagających osobom uzależnionym i ich rodzinom, a 38,24% przyznało, że posiada wiedzę na temat takich instytucji.

Kolejno zapytano rodziców, czy według nich szkoły zapewniają wystarczający poziom wsparcia psychologicznego. 44,12% odpowiedziało twierdząco na tak zadane pytanie, a 20,59% miało odmienne zdanie. Pozostałe 35,29% nie wiedziało jak się ustosunkować do tak zadanego pytania.

Ponadto 31,37% respondentów uważa, iż oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach jest wystarczająca i tyle samo respondentów miało odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 37,25% respondentów nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Następnie zapytano rodziców, o to jakie działania należy podejmować w celu przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży. Respondenci na pierwszym miejscu wskazali na organizowanie dla dzieci i rodziców spotkań z pedagogiem, psychologiem, lekarzem. Na kolejnej pozycji znalazło się organizowanie dla dzieci czasu wolnego tj. kółka zainteresowań, wycieczki, zawody sportowe, festynów. Kolejno badani rodzice wskazali na organizowanie pogadanek na wywiadówkach, podczas spotkań rodziców z dyrektorem. Kilku rodziców wskazało na inne propozycje, w tym m.in.: spotkania z ludźmi, którzy wyszli z nałogów, aby młodzież doświadczyła relacji osób zmagających się z problemami uzależnień oraz spotkania dla dzieci z psychologiem.

Komputer w życiu uczniów, zjawisko cyberprzemocy oraz uzależnienia behawioralne

Na początku tej części badania zapytano rodziców ile przeciętnie czasu dziennie spędza ich dziecko przed komputerem. Najliczniejsze (39,22%) okazały się odpowiedzi wskazujące na przedział od 1 do 3 godzin dziennie. Kolejno 32,35% zaznaczyło, iż ich dziecko korzysta z komputera mniej niż 1 godzinę dziennie, a 18,63% rodziców przyznało, że ich dziecko korzysta z komputera tylko w szkole. Pozostałe 9,80% wskazało na przedział od 3 do 5 godzin dziennie.

Wykres 85. Ile przeciętnie czasu dziennie spędza Pani/ Pana dziecko przed komputerem?

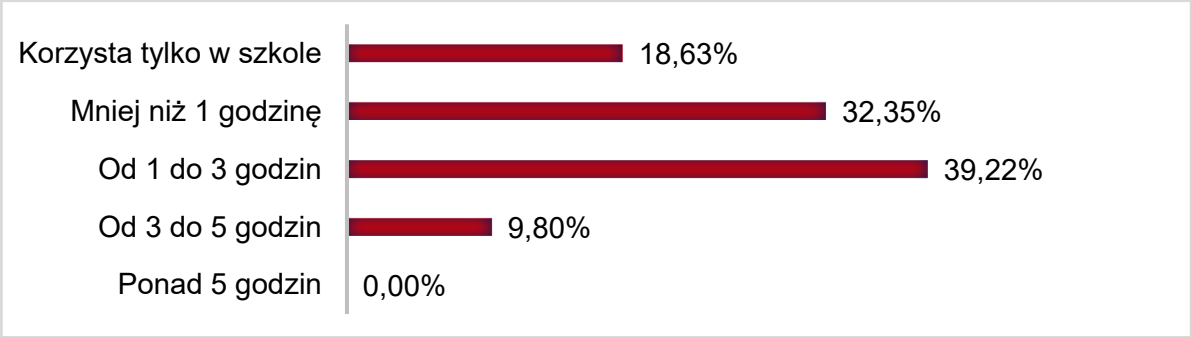

Ponadto 95,10% badanych rodziców uczniów wie na czym polega zjawisko cyberprzemocy. Pozostałe 4,90% nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Zapytano również ankietowanych, czy znają przypadki stosowania cyberprzemocy w środowisku szkolnym swoich dzieci. 73,53% respondentów odpowiedziało, że nie zna takich przypadków. Kolejno 23,53% badanych rodziców słyszało o przypadkach stosowania cyberprzemocy wobec koleżanki/kolegi swojego dziecka, a 2,94% przyznało, iż ich dziecko doświadczyło cyberprzemocy.

Wykres 86. Czy zna Pani/Pan jakieś przypadki stosowania cyberprzemocy w środowisku szkolnym swojego dziecka?

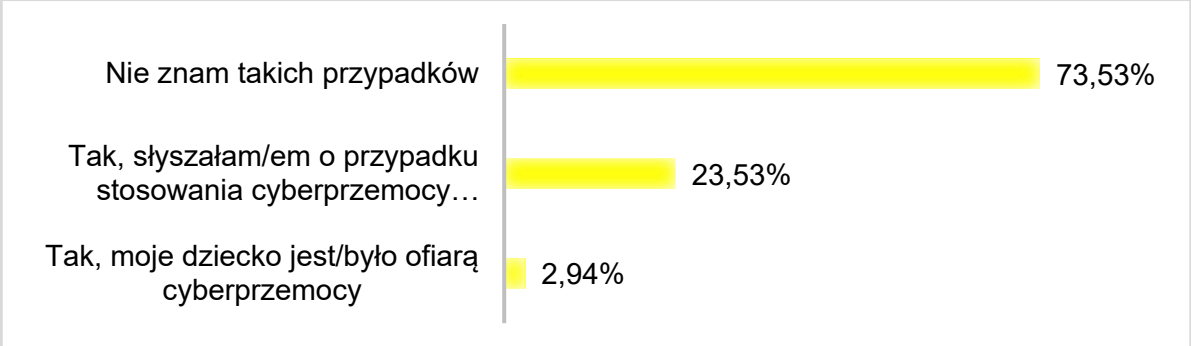

Wielu rodziców zadaje sobie pytanie, czy ich nastoletnie dzieci mogą uzależnić się od komputera lub innych czynności. Czy takie niepokojące zjawiska mogą zagrozić zdrowiu i bezpieczeństwu dzieci? Do niedawna uważano, że można się uzależnić tylko od substancji psychoaktywnych, a więc od alkoholu, tytoniu, leków i narkotyków. Okazuje się jednak, że w dobie nowoczesnych technologii informatycznych dorastające dzieci są coraz bardziej narażone na inne zagrożenia, które określa się jako uzależnienie od czynności lub uzależnienie behawioralne.

Zapytano więc rodziców czy zauważyli u swojego dziecka problemy związane z uzależnieniami od czynności. W wyniku odpowiedzi okazało się, iż największy odsetek tj. 28,43% wskazał, iż ich dzieci najczęściej dotyczy problem fonoholizmu, czyli problem nałogowego korzystania z telefonu komórkowego. Następnie 24,51% przyznało, iż ich dzieci mierzą się z nadmiernym korzystaniem z gier komputerowych i tyle samo wskazało na nadmierne korzystanie z Internetu. Pozostałe wyniki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Czy zauważył Pan/Pani u swojego dziecka problem związany z:

Czy zauważył Pan/Pani u swojego dziecka problem związany z:	Tak
Nałogowym korzystaniem z telefonu komórkowego (fonoholizm)	28,43%
Strachem związanym z brakiem kontaktu z telefonem komórkowym (nomofobia)	10,78%
Zaburzenia nastroju związane z użytkowaniem serwisów społecznościowych (depresja facebookowa)	5,88%
Nadmiernym wykorzystywaniem przeglądarek internetowych (Efekt Google'a)	9,80%
Nadmiernym korzystaniem z Internetu (siecioholizm)	24,51%
Nadmiernym korzystaniem z gier typu hazardowego	0,00%
Nadmiernym korzystaniem z gier komputerowych	24,51%
Uzależnieniem od związków wirtualnych	0,98%
Obsesyjnym kupowaniem niepotrzebnych rzeczy (zakupoholizm)	2,94%
Niekontrolowanym objadaniem się (jedzenioholizm)	6,89%
Obsesyjnym spożywaniem wyłącznie zdrowego, naturalnego i niskoprzetworzonego jedzenia (ortoreksja)	1,96%

Obsesją na punkcie posiadania umięśnionego ciała (bigoreksja)	0,98%
Obsesyjnym opalaniem się (tanoreksja)	0,00%
Zachowaniami autoagresywnymi (samookaleczenia)	1,96%

Ponadto 40,20% badanych rodziców oceniło na poziomie dobrym swoją wiedzę na temat uzależnień behawioralnych. Kolejno 32,35% stwierdziło, iż jest ona dostateczna. Następnie 4,90% przyznało, że ich poziom wiedzy jest bardzo dobry, a 3,92% uznało, że ich wiedza w tym zakresie jest na poziomie niedostatecznym. Pozostałe 18,63% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi na tak zadane pytanie.

CZĘŚĆ VII

Diagnoza zagrożeń w środowisku szkolnym. Analiza ankiet dla nauczycieli.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród nauczycieli miał na celu analizę ich postaw względem takich zagadnień jak:

1) problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
2) problem związany z używaniem przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych.

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 55 nauczycieli ze szkół podstawowych z terenu gminy Augustów.

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym i domowym

Uczestniczący w ankietyzacji nauczyciele szkół z terenu gminy Augustów potwierdzili występowanie aktów agresji i przemocy wśród uczniów, jednak jak stwierdziła większość z nich tj. 78,18% są to nieliczne przypadki. Następnie 7,27% potwierdziło, że wielokrotnie spotyka się z aktami agresji i przemocy wśród uczniów. Również 7,27% stwierdziło, że zjawisko to nie występuje w ich szkole i tyle samo nie wyraziło swojego zdania w tym temacie.

Wykres 87. Czy w szkole spotyka się Pani/Pan z aktami agresji i przemocy wśród uczniów?

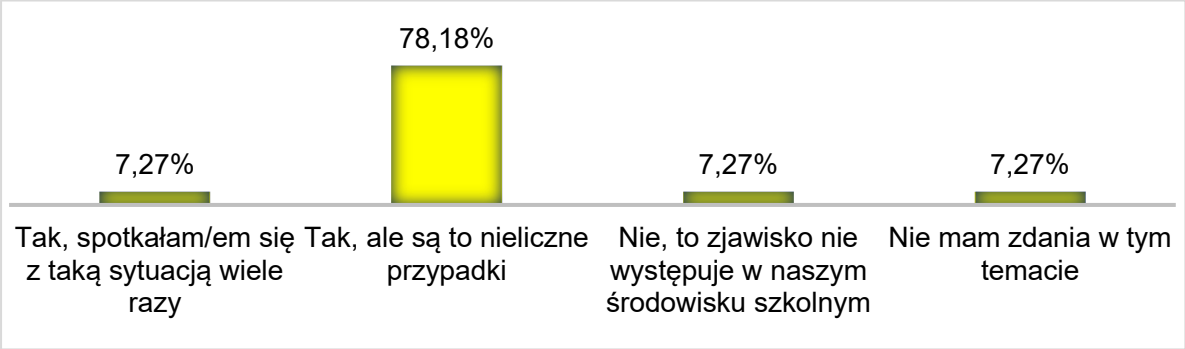

Ponadto prawie wszyscy badani nauczyciele przyznali, iż wiedzą jak reagować w sytuacji wystąpienia przemocy pomiędzy uczniami (96,36%).

Gdy zapytano nauczycieli, czy znają uczniów, którzy mogą doświadczać problemu przemocy domowej, 25,45% udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Z kolei 20,00% stwierdziło, iż taki problem nie występuje w ich środowisku szkolnym, a pozostałe 54,55% nie wiedziało jak odpowiedzieć na tak zadane pytanie.

Wykres 88. Czy według Pani/Pana w środowisku szkolnym obserwuje Pani/Pan uczniów, którzy mogą doświadczać przemocy domowej?

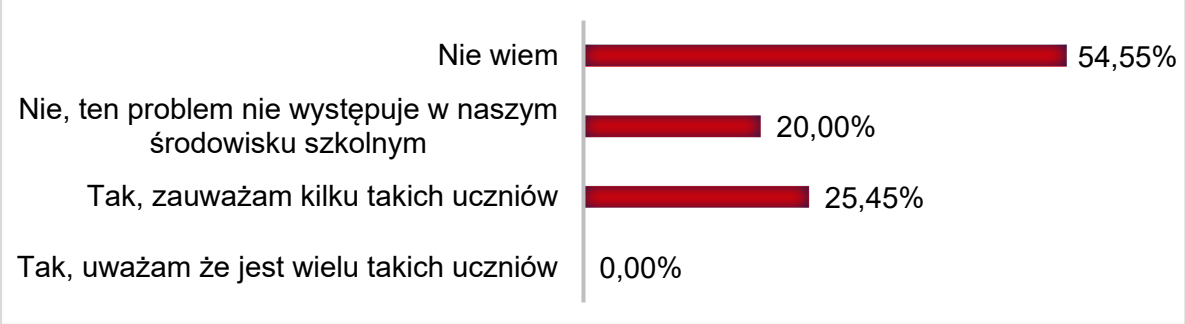

W trakcie ankietyzacji pojawiły się również pytania dotyczące innych problemów, które mogą występować w środowisku szkolnym.

Z pozyskanych danych wynika, iż w szkołach są uczniowie, którzy potrzebują wsparcia socjalnego (np. w formie dopłat do posiłków czy wycieczek szkolnych). Taką odpowiedź wskazało 23,64% ankietowanych. Natomiast 41,82% wyraziło zdanie przeciwne, a pozostałe 34,55% respondentów nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Idąc dalej, 61,82% nauczycieli zadeklarowało, iż wśród uczniów można zaobserwować zachowania, które mogą wskazywać na problemy depresyjne, czy też związane z różnymi uzależnieniami. Kolejno 16,36% zaprzeczyło, a pozostałe 21,82% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Wykres 89. Czy według Pani/Pana wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem?

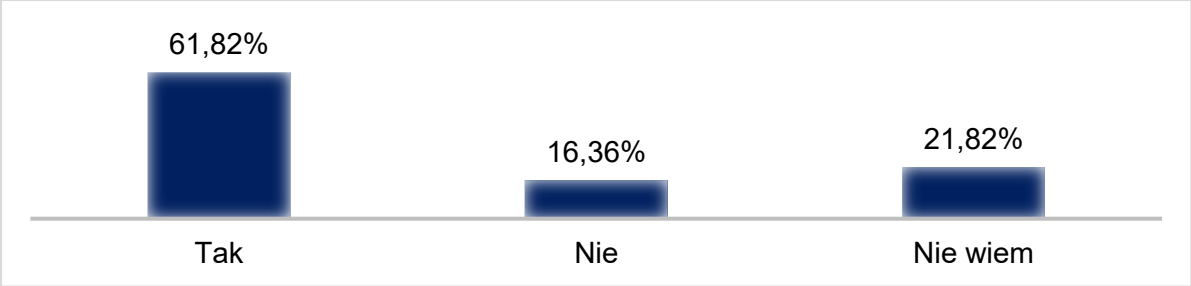

Idąc dalej, 89,09% ankietowanych przyznało, iż szkoły zapewniają uczniom odpowiedni poziom wsparcia psychologicznego. Następnie 5,45% miało odmienne zdanie w tym temacie i tyle samo nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

W opinii 65,45% oferta zajęć pozalekcyjnych dla uczniów jest wystarczająca, natomiast 10,91% miało odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 23,64% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym temacie.

Ponadto 89,09% nauczycieli było zdania, iż szkoły dysponują wystarczającą ilością miejsc w świetlicach szkolnych. Przeciwne zdanie w tym temacie wyraziło 5,45% respondentów i tyle samo respondentów nie wyraziło swojej opinii.

Problemy związane z substancjami psychoaktywnymi oraz uzależnieniami behawioralnymi

Problem używania środków psychoaktywnych przez uczniów został także poruszony w badaniu ankietowym skierowanym do nauczycieli ze szkół podstawowych z terenu gminy Augustów. Z odpowiedzi badanych wynika, iż problem jest dość mocno rozpowszechniony, szczególnie w przypadku spożywania napojów energetycznych, palenia papierosów oraz spożywania napojów alkoholowych.

Tabela 32. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt ze wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?

RODZAJ SUBSTANCJI	
NAPOJE ENERGETYCZNE	
W mojej opinii, jest wielu uczniów, którzy piją napoje energetyczne	16,36%
W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie piją napoje energetyczne	74,55%
W mojej opinii w naszej szkole nie ma uczniów, którzy piją napoje energetyczne	9,09%
PAPIEROSY	
Według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	1,82%
W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	63,64%
W naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	34,55%
ALKOHOL	
Według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	3,64%
W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	47,27%
W naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	49,09%
NARKOTYKI	
Według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	1,82%
W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	7,27%
W naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	90,91%

Gdy zapytano nauczycieli o dostępność środków psychoaktywnych, zdecydowana większość badanych oceniła ją jako trudną lub nie potrafili udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Natomiast 3,64% stwierdziło, iż uczniowie mają łatwy dostęp do alkoholu, a 1,82% przyznało, że mają łatwy dostęp do narkotyków.

Zapytano również nauczycieli, czy wiedzą co to są e-narkotyki (i-dose, narkotyki dźwiękowe). I tak 32,73% przyznało, iż posiada wiedzę na ten temat, natomiast pozostałe 67,27% respondentów przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Większość nauczycieli na poziomie dobrym oceniło swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego. Co istotne, większość przyznała, iż jest raczej dobrze przygotowana do udzielania pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych.

Zapytano również nauczycieli, czy wśród zachowań uczniów dostrzegają problemy związane z uzależnieniami behawioralnymi. Z otrzymanych odpowiedzi wynika, że wśród zachowań uczniów można zaobserwować wiele problemów związanych z uzależnieniami od czynności. Najczęściej zauważalnymi są: nadmierne korzystanie z gier komputerowych, nadmierne korzystanie z Internetu oraz nałogowe korzystanie z telefonu komórkowego. Szczegółowe odpowiedzi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33. Czy wśród zachowań uczniów dostrzega Pani/Pan problemy związane z:

Czy wśród zachowań uczniów dostrzega Pani/Pan problemy związane z:	Tak
Nałogowym korzystaniem z telefonu komórkowego (fonoholizm)	54,55%
Strachem związanym z brakiem kontaktu z telefonem komórkowym (nomofobia)	30,91%
Zaburzenia nastroju związane z użytkowaniem serwisów społecznościowych (depresja facebookowa)	34,55%
Nadmiernym wykorzystywaniem przeglądarek internetowych (Efekt Google'a)	34,55%
Nadmiernym korzystaniem z Internetu (siecioholizm)	58,18%
Nadmiernym korzystaniem z gier typu hazardowego	10,91%
Nadmiernym korzystaniem z gier komputerowych	78,18%

Zaburzeniami odżywiania	14,55%
Zachowaniem autoagresywnym (samookaleczenia)	12,73%

Ponadto 50,91% respondentów oceniło swoją wiedzę na temat uzależnień behawioralnych jako dobrą. Kolejno 32,73% stwierdziło, iż jest ona dostateczna, a 12,73% uznało, iż jest ona na poziomie bardzo dobrym. Następnie 1,82% nauczycieli oceniło niedostatecznie swoją wiedzę na temat uzależnień behawioralnych i tyle samo nie wiedziało jak odpowiedzieć na tak zadane pytanie.

Idąc dalej, 74,55% badanych nauczycieli chciałoby uczestniczyć w szkoleniach poświęconych tematyce uzależnień behawioralnych. Z kolei 18,18% wyraziło zdanie przeciwne, a pozostałe 7,27% nie wyraziło opinii w tym temacie.

W kontekście przywołanych wyżej wyników badań, zaleca się upowszechnianie wiedzy dotyczącej uzależnień behawioralnych, w tym szkolenia oraz wydawanie/dystrybuowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych, jak również prowadzenie kampanii społecznych.

CZĘŚĆ VIII

Podsumowanie - diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych

Problem alkoholizmu w świadomości dorosłych mieszkańców z terenu gminy Augustów

Wyniki badania:

ZJAWISKO ALKOHOLIZMU W ŚRODOWISKU LOKALNYM:

- Przyjętą miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny" do 1 przy „nieistotnym". Problem alkoholizmu został oceniony jako trzeci w hierarchii problemów, uzyskując wagę punktową 3,30.
- 47,50% badanych mieszkańców jest zdania, iż problem alkoholizmu jest zauważalny na terenie gminy, a 7,50% uważa, że problem ten jest bardzo powszechny.
- 70,00% badanych mieszkańców było zdania, że osoby spożywające alkohol na terenie gminy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej.
- Łącznie 86,25% ankietowanych mieszkańców zadeklarowało, że zna w swoim otoczeniu osoby nadużywające alkohol.
- 47,50% badanych mieszkańców spotyka się ze sprzedażą alkoholu nieletnim.
- 25,00% badanych mieszkańców zna przypadki spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży.
- 68,75% badanych mieszkańców spotyka się ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców na terenie gminy.
- Według 50,91% badanych nauczycieli w ich szkołach są uczniowie, którzy mają już za sobą inicjację alkoholową.
- 56,36% badanych nauczycieli uznało, iż są raczej przygotowani do udzielania pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych.
- 61,82% badanych nauczycieli uważa, że wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniami, w tym uzależnieniami behawioralnymi.

- 17,50% ankietowanych mieszkańców zadeklarowało abstynencję.
- 60,00% badanych mieszkańców przyznało, że pije alkohol tylko okazjonalnie.
- 70,00% ankietowanych mieszkańców ma świadomość tego, że alkohol zawarty w piwie lub winie jest tak samo szkodliwy, jak ten zawarty w wódce.
- Według 25,00% badanych mieszkańców tylko codzienne spożywanie napojów procentowych może doprowadzić do uzależnienia.

Wnioski i rekomendacje

Wyniki badania wskazują, że w opinii badanych mieszkańców z terenu gminy Augustów jednym z najbardziej zauważalnych problemów w ich środowisku lokalnym jest alkoholizm. Ważność tego problemu została oceniona na poziomie 3,30. Wobec powyższego, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy takich jak m.in.:

- Przeprowadzanie kontroli punktów sprzedaży alkoholu w zakresie przestrzegania i zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym.
- Realizacja szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych z asertywnych technik odmowy sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim i nietrzeźwym.
- Zwiększenie poziomu egzekwowania prawa w zakresie spożywania alkoholu w miejscach publicznych.
- Tworzenie programów pomocowych dla osób zagrożonych marginalizacją; w tym osób uzależnionych i współuzależnionych.
- Rozpowszechnianie informacji o instytucjach lokalnych udzielających pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym, na przykład poprzez plakaty i ulotki informacyjne.
- Prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie profilaktyki alkoholowej- organizacja warsztatów profilaktycznych dla uczniów szkół oraz nauczycieli.
- Promowanie wydarzeń kulturalnych i społecznych o charakterze bezalkoholowym, w tym; wzbogacenie oferty aktywnych form spędzania czasu wolnego.
- Zapewnienie dostępu do programów edukacyjnych dla osób dorosłych, dotyczących problemów związanych z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych, przeciwdziałających uzależnieniom behawioralnym, przeciwdziałających przemocy oraz promujących zdrowy tryb życia.

Problem narkomanii w świadomości dorosłych mieszkańców z terenu gminy Augustów

Wyniki badania

ZJAWISKO NARKOMANII W ŚRODOWISKU LOKALNYM:

- Przyjętą miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny" do 1 przy „nieistotnym". Problem narkomanii uzyskał w ocenie mieszkańców wagę punktową 2,38, natomiast problem nowych substancji psychoaktywnych (dopalaczy) 2,29.
- 62,50% badanych mieszkańców uważa, iż problem narkomanii to nieliczne przypadki na terenie gminy, natomiast 6,25% uważa, że ten problem jest zauważalny.
- 40,00% badanych nauczycieli dobrze ocenia swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego.
- Według 9,09% nauczycieli w ich szkołach są uczniowie którzy mieli kontakt z narkotykami.
- 6,86% badanych rodziców przyznało, iż na terenie szkół istnieje zagrożenie narkotykami.
- 20,59% badanych rodziców nie potrafi rozpoznać osoby pod wpływem narkotyków.
- 50,98% rodziców rozmawia z dziećmi rzadko na temat konsekwencji związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych, a 18,63% nigdy nie podejmuje takich rozmów.
- 17,50% ankietowanych mieszkańców przyznało, że zna osoby zażywające narkotyki.
- 17,50% mieszkańców przyznało się do eksperymentowania z narkotykami.
- 42,50% mieszkańców oraz 61,76% rodziców nie posiada wiedzy na temat instytucji pomagającym osobom uzależnionym.

Wnioski i rekomendacje

Badania zrealizowane wśród mieszkańców pozwoliły stwierdzić, iż problem narkomanii dotyczy mieszkańców z terenu gminy Augustów. Aby uniknąć rozpowszechnienia się problemu, zasadne jest podejmowanie działań takich jak:

- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania narkomanii.
- Realizowanie lokalnych kampanii społecznych na temat działania substancji psychoaktywnych.
- Promowanie wśród społeczności lokalnej zdrowego stylu życia.
- Rozpowszechnianie rzetelnych informacji na temat substancji odurzających i ich szkodliwości poprzez lokalną prasę, tablice informacyjne, media społecznościowe.
- Zapewnienie dostępu do materiałów edukacyjnych z zakresu profilaktyki narkotykowej.
- Współpraca lokalnych instytucji w zakresie podejmowania działań na rzecz ograniczania rozmiarów zjawiska narkomanii.
- Kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy między uczniami, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nie odpowiedzialności.
- Prowadzenie działań edukacyjnych, profilaktycznych i informacyjnych dotyczących nowych substancji psychoaktywnych, ze szczególnym uwzględnieniem tzw. e-narkotyków.

Problem nikotynowy w świadomości dorosłych mieszkańców z terenu gminy Augustów

Wyniki badania

POSTAWY WOBEC WYROBÓW TYTONIOWYCH:

- 41,25% ankietowanych mieszkańców zadeklarowało, że pali papierosy.
- Do nałogowego palenia przyznało się 17,50% ogółu badanych mieszkańców.
- 15,15% palących mieszkańców potwierdziło, że pali w obecności dzieci.
- 72,73% palących mieszkańców uważa, że palenie szkodzi ich zdrowiu.
- 65,00% ogółu badanych było zdania, iż palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne.

- Według 65,45% badanych nauczycieli w ich szkołach są uczniowie, którzy palą papierosy.

Wnioski i rekomendacje

Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców z terenu gminy Augustów zwracają uwagę na problem uzależnienia od nikotyny i jednocześnie wskazują na podjęcie między innymi takich działań, jak:

- Realizowanie programów podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych konsekwencji nadużywania papierosów.
- Prowadzenie edukacji społecznej na temat szkodliwości palenia biernego.
- Przeprowadzanie kontroli punktów sprzedaży wyrobów tytoniowych w zakresie przestrzegania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Przemoc w opiniach dorosłych mieszkańców z terenu gminy Augustów

Wyniki badania

POSTAWY WOBEC ZJAWISKA PRZEMOCY:

- 97,50% badanych mieszkańców za przemoc uznaje bicie, szarpanie i popychanie, a 80,00% wyzwiska, poniżanie, krzyki.
- 70,00% badanych mieszkańców zna rodziny, w których stosowana jest przemoc.
- 33,75% mieszkańców nie posiada wiedzy na temat instytucji pomocowych.
- 16,25% respondentów osobiście doświadczyło przemocy domowej.
- 3,75% mieszkańców dopuszcza stosowanie kar cielesnych wobec dzieci, w sytuacji kiedy inne metody wychowawcze zawodzą.
- 14,71% badanych rodziców używa siły fizycznej rzadko, raz na pół roku.
- 37,25% badanych rodziców zna rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci.
- 25,45% badanych nauczycieli uważa, że w ich szkołach są uczniowie, którzy mogą doświadczać przemocy domowej.

Wnioski i rekomendacje

Podsumowując część badań dotyczącą zjawiska przemocy, widzimy, że problem ten dotyczy mieszkańców z terenu gminy Augustów. Opinie respondentów pozyskane

w trakcie ankietyzacji wskazują, że zasadne będzie podjęcie działań profilaktycznych w celu zwiększania świadomości mieszkańców na temat przemocy domowej oraz jej przeciwdziałania; w tym m.in.:

- Organizowanie spotkań z mieszkańcami i programów informacyjnych podczas, których udzielane byłyby porady jak radzić sobie z przemocą domową.
- Rozpowszechnianie informacji na temat instytucji świadczących pomoc osobom dotkniętym problemem przemocy domowej.
- Realizacja działań edukacyjno-profilaktycznych w szkołach wśród uczniów, rodziców oraz kadry pedagogicznej.
- Organizowanie imprez, spotkań integracyjnych dla rodzin, pozwalających na umacnianie więzi rodzinnych.

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym

Wyniki badania

POSTAWY UCZNIÓW WOBEC ZJAWISKA PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ:

- Uczniowie biorący udział w badaniu potwierdzają występowanie przemocy w środowisku szkolnym.
- Wielu uczniów przyznaje, że osobiście doświadczyło w szkole przemocy. Takie sytuacje potwierdziło 39,62% uczniów klas piątych i szóstych oraz 34,48% uczniów klas siódmych i ósmych.
- Uczniowie najczęściej doświadczyli agresji słownej w swojej szkole.
- 24,53% uczniów klas piątych i szóstych oraz 21,84% uczniów klas siódmych i ósmych przyznało, że w szkole są uczniowie, przed którymi odczuwają lęk.
- 11,32% uczniów klas młodszych oraz 10,34% uczniów klas starszych spotyka się z aktami przemocy poza szkołą.
- 16,98% uczniów klas piątych i szóstych oraz 13,79% uczniów klas siódmych i ósmych brało czynny udział w akcie przemocy.

Poniższa tabela przedstawia częstotliwość występowania zjawisk przemocy poza terenem szkoły oraz czynne uczestnictwo w aktach przemocy wśród uczniów w poszczególnych klasach.

Tabela 34. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy.

Akty przemocy	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spotykanie przejawów przemocy poza szkołą	11,32%	10,34%
Czynne uczestnictwo w aktach przemocy	16,98%	13,79%

- Uczniowie najczęściej wskazywali dyrekcję szkoły, wychowawcę, pedagoga oraz rodziców jako osoby, do których się zwrócą, jeśli będą ofiarą lub świadkiem przemocy.
- Istnieje grupa uczniów, która nie posiada wiedzy na temat instytucji z terenu gminy świadczących pomoc dla osób dotkniętych przemocą. Wśród uczniów klas piątych

i szóstych do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się 41,51% badanych, a wśród uczniów klas siódmych i ósmych 40,23%.

Wnioski i rekomendacje

Jak wynika z diagnozy równie istotnym problemem występującym w środowisku szkolnym jest przemoc.

Szczególnie istotnym wydaje się być walka z agresją słowną, ośmieszaniem czy też poniżaniem. Agresja i przemoc w szkole przejawia się głównie w różnych formach napastliwości czy dokuczliwości jednych uczniów wobec innych (impulsywnym uderzeniu, zwymyślaniu, złośliwym podstawieniu nogi itp.) bądź w używaniu przez jakąś grupę dzieci siły czy pośredniej przemocy wobec słabszych, aby ich zastraszyć, podporządkować, uzyskać od nich pożądane "usługi" i dobra (np. pieniądze, atrakcyjne przedmioty)[28].

Należy zatem kontynuować projekty skupiające się na profilaktyce problemów agresji i przemocy, ukierunkowane na wszystkich uczniów. Planowane działania powinny być dostosowane do skali realnych problemów w różnych grupach wiekowych i obejmować przede wszystkim:

- Prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących problematyki agresji, ze szczególnym uwzględnieniem agresji słownej, poniżania oraz ośmieszania. Zwiększanie wiedzy w zakresie sposobów radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych oraz reagowania na zachowania agresywne może przyczynić się do bardziej prawidłowego funkcjonowania młodych ludzi w środowisku rówieśniczym. Ponadto istotne jest zwrócenie uwagi na rolę osoby stosującej przemoc oraz na wpływ jej zachowania na dobrostan psychiczny osoby doświadczającej przemocy, szczególnie w młodym wieku. Posiadanie przez uczniów wiedzy w tym zakresie może również pozytywnie wpływać na kształtowanie ich samooceny, poczucia własnej wartości oraz pewności siebie.

[28] Szkolnictwo - agresja i przemoc w szkole

- Wspieranie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie radzenia sobie ze stresem, konstruktywnego wyrażania emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych osób oraz rozwijania empatii.
- Wyznaczanie dzieciom jasnych i czytelnych granic zachowania oraz tworzenie norm i zasad postępowania w placówce, w szkole oraz sposobów ich przestrzegania.
- Zwiększanie dostępności informacji na temat instytucji świadczących pomoc osobom dotkniętym problemem przemocy, ponieważ wyniki badania wskazują, że istotna grupa uczniów nie posiada wystarczającej wiedzy w tym zakresie.
- Wzmacnianie czynników chroniących wśród dzieci i młodzieży, w szczególności poprzez rozwijanie kompetencji społecznych i emocjonalnych.
- Rozwijanie umiejętności rozpoznawania przejawów przemocy oraz kształtowanie właściwych sposobów reagowania w sytuacjach jej występowania, w tym wskazywanie uczniom, do jakich osób i instytucji mogą zwrócić się o pomoc lub zgłosić przypadek przemocy.

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi oraz uzależnieniami behawioralnymi

Wyniki badania

POSTAWY UCZNIÓW WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH:

- Procent zażywania substancji psychoaktywnych wzrasta wraz z wiekiem badanych uczniów.

Poniższa tabela obrazuje procent uczniów poszczególnych klas, którzy odbyli już inicjację alkoholową i nikotynową.

Tabela 35. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez uczniów

Substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spożywanie alkoholu	3,77%	17,24%
Palenie papierosów, w tym e-papierosów	3,77%	12,64%

- Spośród osób mających za sobą inicjację alkoholową, 33,33% uczniów klas siódmych i ósmych piło alkohol za namową osób trzecich.
- Wśród okoliczności sprzyjających sięganiu po alkohol, uczniowie najczęściej wskazywali okres wakacyjny. Osoby, które przyznały się do picia alkoholu najczęściej deklarowały, że spożywały alkohol tylko raz (66,67%).
- 60,00% uczniów klas siódmych i ósmych mających za sobą kilkukrotne spożycie alkoholu przyznało, iż upiło się napojem alkoholowym.
- Wielu ankietowanych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi. Pozyskane w trakcie badania dane wskazują, iż takie znajomości poszerzają się wraz z wiekiem badanych.

Poniższa tabela obrazuje procent znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne wśród uczniów.

Tabela 36. Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spożywanie alkoholu	18,87%	35,63%
Palenie papierosów	32,08%	55,17%
Zażywanie narkotyków	1,89%	9,20%

- Zdecydowana większość ankietowanych zaprzeczyła, iż używała narkotyków. Do zażywania narkotyków przyznał się 1 badany uczeń klas siódmych i ósmych.
- Do zażywania dopalaczy przyznało się 3 badanych uczniów klas siódmych i ósmych.
- Badani uczniowie prezentują stosunkowo dość dobry poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a także sankcji prawnych z tytułu ich posiadania. Niemniej jednak istnieje grupa osób, która takiej wiedzy nie posiada.
- Wśród uczniów można zaobserwować wiele problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi, w tym przede wszystkim: nałogowe korzystanie

z telefonu komórkowego, nadmierne korzystanie z gier komputerowych oraz nadmierne korzystanie z Internetu.

Wnioski i rekomendacje

Część badań dotycząca postaw uczniów z terenu gminy Augustów wobec różnego rodzaju substancji psychoaktywnych oraz problemu uzależnień behawioralnych pozwoliła na ocenę poziomu zagrożeń z nimi związanych.

Analizując szczegółowe dane zauważamy, że wraz z wiekiem wzrasta możliwość dostępu do używek jakimi są papierosy, alkohol czy też narkotyki. Co istotne, wielu uczniów również ma problem z asertywnością, gdyż jak przyznają, ich pierwszy kontakt z tego typu używkami nastąpił za namową osób trzecich. Należy zatem rozmawiać z uczniami o asertywności i o różnych technikach odmowy w przypadku, gdy ktoś proponuje im jakąś używkę. Ważna jest tu również rola rodzica. Jak się okazało w obydwu grupach wiekowych rodzice cieszą się bardzo wysokim zaufaniem i uczniowie przyznają, że chętnie dzielą się z nimi swoimi problemami.

Należy pamiętać, że młody człowiek, który ma zapewnione poczucie bezpieczeństwa i funkcjonuje w środowisku, w którym czuje się dobrze, jest mniej podatny na kontakt z używkami oraz innymi uzależnieniami, gdyż chętniej rozmawia o swoich problemach. Istotne jest zatem budowanie pozytywnego klimatu społecznego, który daje młodemu człowiekowi możliwość rozwijania kompetencji społecznych takich jak asertywność, umiejętność podejmowania odpowiedzialnych decyzji, czy też poczucia własnej wartości.

Reasumując, w zakresie profilaktyki szkolnej, zasadnym będzie podejmowanie następujących działań:

- Prowadzenie programów informacyjno-profilaktycznych podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania alkoholu, palenia papierosów, używania narkotyków, jak również uzależnień behawioralnych.
- Organizowanie warsztatów profilaktycznych mających na celu uświadamianie uczniów na temat skutków używania substancji psychoaktywnych oraz

odpowiedzialności za namawianie do tego innych. Działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji.

- Wzmacnianie czynników chroniących przed podejmowaniem zachowań ryzykownych, w szczególności poprzez rozwijanie kompetencji społecznych i emocjonalnych, poczucia własnej wartości, umiejętności radzenia sobie ze stresem oraz konstruktywnego rozwiązywania problemów.
- Kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialność.
- Wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy.
- Prowadzenie programów profilaktycznych kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków/dopalaczy.
- Upowszechnianie wiedzy dotyczącej uzależnień behawioralnych, w tym szkolenia oraz wydawanie/dystrybuowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych, jak również prowadzenie kampanii społecznych.
- Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących uzależnień behawioralnych, w szczególności problemowego korzystania z telefonu, Internetu, mediów społecznościowych, gier komputerowych oraz innych aktywności mogących prowadzić do utraty kontroli nad zachowaniem.
- Realizowanie szkoleń i warsztatów dla uczniów z zakresu profilaktyki społecznej.
- Preferowanie programów profilaktycznych w szkołach obejmujących oprócz warsztatów dla młodzieży także zajęcia dla rodziców/prawnych opiekunów, jak również dla kadry pedagogicznej.
- Realizowanie warsztatów dla nauczycieli i wychowawców w zakresie: tworzenia, realizacji, monitoringu i ewaluacji programów profilaktycznych.

Problem cyberprzemocy wśród uczniów

Wyniki badania

ZJAWISKO CYBERPRZEMOCY:

- Zdecydowana większość badanych wie czym jest cyberprzemoc. Wiedzę na ten temat potwierdziło 75,47% uczniów klas piątych i szóstych oraz 65,52% uczniów klas siódmych i ósmych.
- Ankietowani potwierdzają przypadki, w których osobiście doświadczyli cyberprzemocy, gdyż ktoś zrobił im zdjęcie lub nakręcił film wbrew ich woli. Takie sytuacje zostały potwierdzone przez 20,75% uczniów klas piątych i szóstych oraz 32,18% klas siódmych i ósmych.
- Wielu uczniów przyznało się do oczerniania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. Takie przypadki potwierdziło 11,32% uczniów klas piątych i szóstych oraz 10,34% uczniów klas siódmych i ósmych.
- Wielu ankietowanych zadeklarowało zawieranie znajomości przez Internet. Wśród uczniów klas piątych i szóstych do tego typu działań przyznało się 30,19% badanych, a w grupie uczniów klas siódmych i ósmych 49,43%.
- Niepojący jest wynik, iż wielu uczniów nie zna ani jednej instytucji udzielającej pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą. Do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się 94,34% uczniów klas piątych i szóstych oraz 86,21% klas siódmych i ósmych.

Wnioski i rekomendacje

Część badań dotycząca zjawiska cyberprzemocy wskazuje, iż jest to problem dotyczący również uczniów szkół z terenu gminy Augustów. Warto zatem pracować z młodzieżą nad wrażliwością wobec cyberprzemocy oraz poszerzać jej wiedzę na temat tego jak odpowiednio reagować w sytuacji zetknięcia się z tym zjawiskiem. Nauczyciele i rodzice powinni podpowiadać swoim dzieciom, gdzie zgłaszać się, gdy jest się ofiarą lub świadkiem działania cyberprzemocy, gdyż bardzo wielu uczniów deklaruje brak wiedzy w tym temacie.

Należy także zwrócić uwagę, że wielu uczniów deklaruje zawieranie znajomości przez Internet. Profilaktyka współczesnych zagrożeń dotyczących korzystania

z mediów powinna zatem obejmować zagadnienia radzenia sobie z zaskakującymi czy też niebezpiecznymi zachowaniami nieznanych osób spotkanych w sieci. Ponadto istotnym jest uświadamianie na temat zagrożeń czyhających w Internecie, gdyż wraz z wiekiem zmienia się cel wykorzystywania sprzętów elektronicznych i uczniowie zaczynają coraz częściej przeglądać portale społecznościowe, strony poświęcone rozrywce oraz uczestniczyć w grach w wirtualne światy. W związku z tym ważne jest poznawanie zasad racjonalnego korzystania z mediów, ochrony swojej prywatności i danych osobowych.

Reasumując powyższe, w ramach działań profilaktycznych zaleca się:

- Prowadzenie programów profilaktycznych z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, poszerzenie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
- Realizowanie projektów profilaktycznych dotyczących zagadnienia przemocy rówieśniczej z naciskiem na cyberprzemoc oraz hejt. Ważnym jest podejmowanie działań ukierunkowanych na poszerzenie wiedzy na temat zagrożeń związanych z cyberprzemocą i hejtem oraz kształtowanie od najmłodszych lat wrażliwości wobec takiego zjawiska. Posiadanie takiej wiedzy sprawi, że uczniowie nie będą obojętni wobec takich form przemocy, a co więcej będą potrafili w odpowiedni sposób na nią zareagować.
- Przekazywanie informacji na temat niebezpieczeństwa, jakim jest zawieranie nowych znajomości w Internecie.
- Przekazywanie informacji na temat organizacji, czy też serwisów internetowych pomagających w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą.
- Kształtowanie postaw odpowiedzialności i szacunku w komunikacji internetowej oraz uwrażliwianie uczniów na konsekwencje własnych działań podejmowanych w przestrzeni cyfrowej.
- Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do rodziców i opiekunów, zwiększających ich wiedzę na temat zagrożeń, z jakimi dzieci i młodzież mogą spotkać się w Internecie, oraz sposobów wspierania ich w bezpiecznym korzystaniu z nowych technologii.

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1) CBOS, Młodzież 2021, Warszawa 2022;
2) CBOS, Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych, Warszawa 2019;
3) CBOS, Palenie papierosów, Warszawa 2019;
4) CBOS, Przemoc i konflikty w domu, Warszawa 2019;
5) Dietrich-Muszalska. A, Uzależnienie od substancji psychoaktywnych, 2015;
6) Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Problematyczne używanie Internetu przez młodzież, Raport z badań, Warszawa 2019;
7) KCPU, Uzależnienia w Polsce, Warszawa 2023;
8) Klimczak. J, Fetal Alcohol Syndrom – czyli skutki oddziaływania alkoholu na płód, Banach. M (red.), Alkoholowy zespół płodu, Kraków 2011;
9) Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Raport o stanie narkomanii w Polsce 2020, Warszawa 2020;
10) Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii, Dz.U. 2020 poz. 1449;
11) PARPA, Deklaracja w Sprawie Młodzieży i Alkoholu;
12) PARPA, Jak zmieniają się postawy kobiet wokół picia alkoholu w ciąży?;
13) PARPA, Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego, Warszawa 2018;
14) Sierosławski. J, Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r.;
15) Sierosławski. J, Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2024 r.;
16) Wasilewski. J, Zarys definicyjny cyberprzestrzeni [w:]„Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013 nr 9.

Źródła internetowe

1) https://bdl.stat.gov.pl;
2) https://www.lexlege.pl;
3) https://ncez.pzh.gov.pl/dzieci-i-mlodziez/szkodliwa-energia-czyli-dlaczego napoje-energetyzujace-nie-sa-dla-dzieci/;
4) http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU2061.

Spis wykresów

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć – statystyki GUS na koniec 2025 roku 9
Wykres 2. Struktura próby badawczej. 24
Wykres 3. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie 25
Wykres 4. Czy Pana/Pani zdaniem na terenie gminy występuje problem alkoholizmu? 27
Wykres 5. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym? 27
Wykres 6. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu? 27
Wykres 7. Jak często spożywa Pan/Pani alkohol? 31
Wykres 8. Jaki rodzaj alkoholu spożywa Pan/Pani najczęściej? 31
Wykres 9. Czy w Pana/Pani rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów energetyzujących, piwa 0% i innych przez nieletnich? 32
Wykres 10. Czy Pani/Pana zdaniem można uzależnić się od piwa lub wina? 32
Wykres 11. Jak często według Pana/Pani trzeba by było spożywać napoje procentowe, żeby się od nich uzależnić? 33
Wykres 12. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy występuje problem narkomanii? 34
Wykres 13. Czy kiedykolwiek zażywał/a Pan/Pani narkotyki lub inne substancje odurzające? 35
Wykres 14. Które z poniższych stwierdzeń oznaczają według Pana/Pani przemoc domową? 36
Wykres 15. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których według Pana/Pani stosowana jest przemoc? 37
Wykres 16. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/Pani przemocy domowej? 37
Wykres 17. Jak często pali Pan/Pani papierosy? 39
Wykres 18. Czy uważa Pan/Pani, że palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne? 40
Wykres 19. Czy zna Pan/Pani instytucje na terenie Gminy które pomagają osobom uzależnionym? 41

Wykres 20. Czy zna Pan/Pani w swoim otoczeniu osoby korzystające regularnie z gier losowych? 43
Wykres 21. Czy zna Pan/Pani w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego? 44
Wykres 22. Podział uczniów ze względu na płeć. 46
Wykres 23. Jesteś uczniem klasy? 46
Wykres 24. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie? 47
Wykres 25. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole? 47
Wykres 26. Kogo zawiadomisz w pierwszej kolejności jeśli będziesz świadkiem lub „ofiarą" przemocy? 50
Wykres 27. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami? 51
Wykres 28. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko? 52
Wykres 29. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą? 52
Wykres 30. Czy kiedykolwiek piłeś/aś napój energetyczny? 53
Wykres 31. Jak oceniasz dostęp do napojów energetycznych w Twoim środowisku? 54
Wykres 32. Czy kiedykolwiek paliłaś/eś papierosy? 55
Wykres 33. Jak oceniasz dostęp do papierosów w Twoim środowisku? 55
Wykres 34. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów? 56
Wykres 35. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol (piwo, wino, wódkę, alkopop)? 57
Wykres 36. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol? 57
Wykres 37. Jak oceniasz dostęp do alkoholu w Twoim środowisku? 58
Wykres 38. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu? 58
Wykres 39. Czy znasz w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki? 59
Wykres 40. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków? 59
Wykres 41. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków? 60
Wykres 42. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu? 61
Wykres 43. Czy wbrew Twojej woli wykonano Tobie zdjęcia lub film ? 63
Wykres 44. Podział uczniów ze względu na płeć. 65
Wykres 45. Jesteś uczniem klasy? 65
Wykres 46. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w szkole? 66

Wykres 47. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów? 69
Wykres 48. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko? 69
Wykres 49. Czy wiesz jakie instytucje w Twoim środowisku świadczą pomoc dla osób dotkniętych problemem przemocy? 70
Wykres 50. Czy kiedykolwiek piłeś napój energetyczny? 71
Wykres 51. Jak często zdarza Ci się spożywać napoje energetyczne? 71
Wykres 52. Jak oceniasz dostęp do napojów energetycznych w Twoim środowisku? 72
Wykres 53. Czy uważasz, że napoje energetyczne są szkodliwe dla organizmu? . 73
Wykres 54. Czy media społecznościowe mają wpływ na Twoje zachowanie lub podejmowane przez Ciebie decyzje? 73
Wykres 55. Jak oceniasz dostęp do papierosów w Twoim środowisku? 76
Wykres 56. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów? 76
Wykres 57. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol np. piwo, wino, wódkę? 77
Wykres 58. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu? 81
Wykres 59. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol? 82
Wykres 60. Jak oceniasz dostęp do alkoholu w Twoim środowisku? 82
Wykres 61. Czy używałaś/eś kiedykolwiek narkotyków? 83
Wykres 62. Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające lub nasenne z przepisu lekarza? 84
Wykres 63. Jak oceniasz dostęp do leków w Twoim środowisku? 84
Wykres 64. Jak oceniasz dostęp do narkotyków w Twoim środowisku? 85
Wykres 65. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków? 85
Wykres 66. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków? 86
Wykres 67. Czy znasz konsekwencje zdrowotne używania dopalaczy? 88
Wykres 68. Czy często zawierasz nowe znajomości w Internecie? 90
Wykres 69. Czy wbrew Twojej woli wykonano Ci kiedyś zdjęcie lub nakręcono film? 92
Wykres 70. Palenie papierosów wśród uczniów szkół podstawowych w porównaniu do badania ESPAD 2024 95
Wykres 71. Spożywanie napojów alkoholowych wśród uczniów w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2024 96

Wykres 72. Udział w grach hazardowych wśród uczniów w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2024 97
Wykres 73. Struktura próby badawczej ze względu na płeć. 98
Wykres 74. Za pomocą, którego stwierdzenia może określić Pani/Pan swoje relacje z dzieckiem? 99
Wykres 75. Czy Pani/Pana dziecko chętnie rozmawia z Panią/Panem o swoich problemach? 99
Wykres 76. Czy zdarza się, że Pani/Pana dziecko zachowuje się agresywnie? .. 100
Wykres 77. Jak najczęściej reaguje Pani/Pan na złe zachowanie dziecka? 101
Wykres 78. Czy zdarza się Pani/Panu używać siły fizycznej wobec dziecka? 101
Wykres 79. Czy uważa Pan/Pani, że dziecko powinno bać się rodziców? 102
Wykres 80. Czy rodzice mają prawo stosować kary cielesne wobec swoich dzieci, jeśli w ich przekonaniu zasłużyły sobie na to? 102
Wykres 81. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci? 103
Wykres 82. Czy wie Pani/Pan co to są narkotyki, jakie są ich rodzaje oraz jakie są skutki ich używania? 105
Wykres 83. Czy według Pani/Pana na terenie szkół istnieje zagrożenie narkotykami? 105
Wykres 84. Czy rozmawia Pani/Pan na temat substancji psychoaktywnych ze swoim dzieckiem? 106
Wykres 85. Ile przeciętnie czasu dziennie spędza Pani/ Pana dziecko przed komputerem? 107
Wykres 86. Czy zna Pani/Pan jakieś przypadki stosowania cyberprzemocy w środowisku szkolnym swojego dziecka? 107
Wykres 87. Czy w szkole spotyka się Pani/Pan z aktami agresji i przemocy wśród uczniów? 110
Wykres 88. Czy według Pani/Pana w środowisku szkolnym obserwuje Pani/Pan uczniów, którzy mogą doświadczać przemocy domowej? 111
Wykres 89. Czy według Pani/Pana wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem? 111

Spis tabel

Tabela 1. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną 13
Tabela 2. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS 14
Tabela 3. Powody przyznawania pomocy społecznej 14
Tabela 4. Procedura "Niebieskie Karty" 17
Tabela 5. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową 19
Tabela 6. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 20
Tabela 7. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie powiatu 22
Tabela 8. Przestępstwa na terenie gminy 22
Tabela 9. Liczba interwencji związanych z przemocą domową na terenie powiatu 23
Tabela 10. Ocena ważności problemów społecznych na terenie gminy Augustów 26
Tabela 11. Czy uczestniczy Pan/Pani we wskazanych formach gier losowych? 42
Tabela 12. Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z: ... 45
Tabela 13. Czy znasz przypadki stosowania poszczególnych form przemocy? 48
Tabela 14. Czy w stosunku do Ciebie miało miejsce któreś z powyższych zachowań przemocowych? 49
Tabela 15. Czy któreś z poniższych zjawisk Cię dotyczą? 62
Tabela 16. Czy znasz przypadki stosowania poszczególnych form przemocy? 67
Tabela 17. Czy w stosunku do Ciebie miało miejsce któreś z powyższych zachowań przemocowych? 67
Tabela 18. Z jakiego powodu spożywasz napoje energetyczne? 72
Tabela 19. Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa? 74
Tabela 20. W jakim wieku pierwszy raz zapaliłeś e-papierosa? 75
Tabela 21. W jakim wieku pierwszy raz zapaliłeś tradycyjnego papierosa? 75
Tabela 22. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy? 75
Tabela 23. W jakim wieku po raz pierwszy zdarzyło Ci się wypić napój alkoholowy? 78
Tabela 24. Jak często sięgasz po alkohol? 78
Tabela 25. Ile razy zdarzyło Ci się pić alkohol w ciągu ostatnich 12 miesięcy? 79
Tabela 26. Ile razy zdarzyło Ci się pić alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? 79
Tabela 27. Jak dużą ilość piwa wypiłaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu? 80

Tabela 28. Jak dużą ilość wina wypiłaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu? 80
Tabela 29. Jak dużą ilość wódki wypiłaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu? 81
Tabela 30. Czy któreś z poniższych zjawisk Cię dotyczą? 90
Tabela 31. Czy zauważył Pan/Pani u swojego dziecka problem związany z:..... 108
Tabela 32. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt ze wskazanymi substancjami psychoaktywnymi? 113
Tabela 33. Czy wśród zachowań uczniów dostrzega Pani/Pan problemy związane z: 114
Tabela 34. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy. 122
Tabela 35. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez uczniów 124
Tabela 36. Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne 125